II i I
De acelaşi autor
Romane
• Neiges artifideUes, Flammarion, 2002, J'ai Lu, 2004
• LesAmants du n'importe quoi, Flammanon, 2003,
J'ai Lu, 2004
Teatru
• L'Autre, L'avant-scfene, 2004
• LeManege, L'avant-scene, 2005
SLk*
FLORIAN ZELLER
Fascinaţia răului
Traducere din limba franceză de ILEANA CANTUNIARI
Pandora M
1 1 I I I
Editura Pandora M
• Târgovişte, CP 68 - O P 1, cod 130170 Tel /Fax 004/0245/216 531
• Bucureşti -Tel /Fax 004/021/778 73 56 E-mail pandora@minisat ro
www pandora-m ro Editoi Ion Mărculescu
Tehnoredactare Laurenţiu Brojbă
Coperta Faber Studio - Silvia Olteanu & Dinu Dumbi ăviaan
(O Editions Flammarion, 2004 LA FASCINATION DU PIRE
© LdituraPandoia M, 2006 Pentiu prezenta versiune
Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României ZELLER, FLORIAN
Fascinaţia răului / Flonan Zeller, trad Ileana Cantuman - Târgovişte Pandora-M 2006 ISBN 973-8330-93-9
I Cantunian Ileana (trad) 821 133 1-31=135 1
Flonan Zeller, unul dintre cei mai tineri şi de succes scriitori francezi contemporani, este autorul roma nelor Neiges artificielles, Les Anumts du n'iniporte quoi şi La Fascination du pire
„Fascinaţia răului" (La Fascination du pire) a devenit un succes imediat după apariţie obţinând premiul Prix InteraUie 2004 O carte destul de con textual îzata în raport cu mediul francez Există în roman doua nivele de lectură care se suprapun unul literar si altul politic o cultural, acesta din urmă intrând într-o profunda rezo nanţă cu evenimentele foarte actuale legate de lumea Orientului Imaginea din O mie şi una de nopţi, sau dm furtialullui Flaubert este deformată dt o oglinda a realului, devenind o imagine castratoare, o imagine a interdictului şi frustrării Deloc pe placul fundamentaliştilor cartea este un manifest arabofon şi, în acelaşi timp, un protest faţă de o civilizaţie care, prin comportament, îşi contestă spiritualitatea ţinând deschisă uşa prejudecăţilor şi extremismului
Tema cărţii este întâlnită şi sub condeiul altor scriitori actuali francezi, care n-au fost scutiţi de vehemenţa îslamistă Autorul, ca personaj în cartea de faţă, nu-şi dezvăluie identitatea pentru a nu fi linşat
f ijir] i'f 7 'i n ' ' fi
AVERTISMENT
carte este o ficţiune: cea mai mare parte din ce s-a spus aici este fals; restul, prin definiţie, nu e cu nimic diferit.

1.
Plecarea cu avionul
în clipa când a sunat deşteptătorul, mi-a părut rău că am acceptat călătoria asta. Era încă noapte, iar eu aproape nu dormisem deloc. Ar fi trebuit să mă culc mai devreme seara trecută, mi-am zis în sinea mea. Dar nu era genul meu s-o fac. Şi apoi, aş putea la fel de bine să dorm în avion.
M-am sculat să beau o cafea. Am privit prin fereastra bucătăriei. Era ora cinci, dar Parisul nu se trezise încă. Nici Jeanne. Odată îmbrăcat, m-am dus să mă uit la ea cum doarme. Nu ştiu de ce, dimineaţa mi s-a părut întotdeauna mai frumoasă. Trupul ei, ca un culcuş împotriva frigului din zori. I-am scris un bileţel ca să-i spun că-mi va lipsi. Uneori, o săptămână e prea lungă. Şi-apoi, mi-era teamă că n-am s-o mai revăd niciodată. De acord, e ridicol, dar asta e: de când cu moartea părinţilor mei, nu mă mai puteam preface că nu ştiu că oricând se putea întâmpla orice. Aş spune chiar că,
i l' I 11' ■(

într-un anume mod, îmi pândeam necontenit propria-mi moarte. Spunându-i că îmi va lipsi, mi se pare că încercam în realitate să-mi iau rămas bun. Eram de fapt un pic emoţionat, dar într-un mod excesiv şi neplăcut. Nu era în avantajul meu trezi-tul atât de dimineaţă. La urma urmei, nu era decât o călătorie de câteva zile. Am azvârlit bileţelul la coş după ce l-am rupt, şi mi-am închis valiza

Ambasada franceză din Egipt mă invitase la Cairo pentru a ţine o conferinţă în cadrul unui soi de salon al cărţii. La telefon, ataşatul cultural mă anunţase că Martin Miller va face voiajul împreună cu mine (Era vorba de un scriitor elveţian destul de celebru dintre cărţile căruia citisem şi eu una cu un an în urmă: mi-aduceam vag aminte de o înşiruire de fantasme violente, monstruoase uneori, care jinduiau să descrie decăderea sexuală într-o societate de consum, şi, în treacăt, propria sa nefericire.) îmi primisem biletul de avion prin poştă, ca şi însărcinarea pentru misiunea cu pricina în împrejurarea de faţă, misiunea consta în a sporovăi un pic pe tema „noii generaţii de romancieri francezi", iar în rest, a profita de şedere. în taxiul care trebuia să mă ducă la Roissy, mi-am spus că, lăsând de-o parte trezitul cu noaptea-n cap, ansamblul promitea să fie mai degrabă plăcut şi că se cuvenea să-mi pierd năravul de a mă tot plânge când mă trezesc din somn.
Cu câteva zile în urmă, un avion egiptean se prăbuşise în Marea Roşie. Decolase de la Sharm

El-Sheikh; toţi pasagerii pieriseră în catastrofă. Majoritatea erau francezi şi se întorceau dintr-o săptămână de vacanţă. Nu se cunoşteau încă motivele acestui accident. La început fusese evocată posibilitatea unui atentat. Apoi fuseseră recuperate cele două cutii negre, datorită intervenţiei unor roboţi capabili să coboare la mai mult de 1.000 de metri adâncime. Potrivit celor citite în ajun, înregistrarea înlătura ipoteza teroristă. Era aşadar vorba de un „accident clasic"; era pentru (aproape) toată lumea o adevărată uşurare.
Imamul moscheii, şeicul Ibrahim al-Saleh, declarase, într-un elan de solidaritate, că această tragedie „nu afectase doar familiile victimelor, ci pe toţi egiptenii". E adevărat că asta nu le venea nici lor la socoteală. Genul ăsta de accidente face în general să scadă turismul la zero, iar Egiptul, aflat în criză economică de mulţi ani, chiar nu avea nevoie de aşa ceva. Cu atât mai mult cu cât Sharm El-Sheikh este o staţiune balneară foarte apreciată de occidentali. Ca dovadă, sumedenia de hoteluri moderne, de cazinouri, de sate turistice şi de centre comerciale care fac din oraş, cu neoanele lui, un soi de Las Vegas al Orientului.
Agenţiile de voiaj propun îndeobşte două tipuri de sejururi în Egipt. Primul (pentru care optaseră toate victimele accidentului) se desfăşoară pe malurile Mării Roşii. „Rezervaţia din Ras Mohammed oferă o groapă marină clasată a fi una dintre cele şapte, cele mai frumoase din lume: povârnişul de la Shark reef." Interesul acestui voiaj se reduce cam la atât: să vezi cum se mişcă o puzderie de

peşti tropicali de toate culorile. Al doilea este un itinerariu în inima „Egiptului Faraonilor"; e vorba în general de o croazieră pe Nil. în vreo zece zile, turistul vizitează Cairo (pentru muzeu şi piramide), Luxor (pentru diferitele lui temple şi Valea Regilor) şi, în fine, Assuan (pentru celebrul baraj şi templul de la Abu Simbel)... Această a dovia formulă s-a bucurat de mare succes până în noiembrie 1997, lună în cursul căreia un comando islamist a măcelărit, într-o dimineaţă, pe toţi turiştii din templul lui Hatshepsut de la Luxor - un loc de altfel magnific.
De câţiva ani, călătorisem destul de mult prin ţările musulmane, mai cu seamă în Orientul Mijlociu, întâlnirea mea cu o iordaniancă îmi deschisese gustul pentru această regiune. în schimb, nu fusesem decât o singură dată în Egipt. Era în 1998, cu părinţii mei. Ca mulţi turişti, profitaserăm de preţurile foarte avantajoase practicate de agenţiile de voiaj după atentatul de la Luxor. La vremea respectivă, dat fiind că cererea scăzuse dramatic, puteai face cu uşurinţă o croazieră pe Nil pentru mai puţin de două mii de franci. De altfel, acesta a fost modul în care, spărgând drastic preţurile, ţara a izbutit să se redreseze după consecinţele atentatului. Dar, pentru a practica acest gen de tarife, îmi spuneam eu în dimineaţa aceea când ajungeam la Roissy, trebuia să se facă undeva nişte economii, adică să se micşoreze costurile variabile, printre care, în afară de calitatea serviciilor, figura securitatea. Or, totul te făcea să crezi că accidentul de la Sharm El-Sheikh se datorase unei deficienţe

tehnice, mai precis unei lipse de control a aparatului. Cu alte cuvinte, acea catastrofă aeriană era o consecinţă indirectă a atentatelor islamiste. în privinţa asta, imamul moscheii chiar avea dreptate tragedia nu afecta doar familiile victimelor.
Era tot întuneric atunci când taxiul m-a lăsat în faţa aerogării. Mi-am zis că nu era o treabă prea bună să tot pritocesc lucrurile astea înainte de a urca într-un avion. însemna să-mi provoc inutil teamă. Era preferabil să mă gândesc la lucruri pozitive. Dar care anume? Accidentele nu se întâmplă niciodată unele după altele, e o chestie cunoscută, în privinţa asta, era momentul ideal să plec în Egipt Nu mi se va putea întâmpla în definitiv nimic. Iată ce-mi spuneam ca să mă liniştesc singur
M-am dus să cumpăr câteva ziare înainte de a mă îndrepta spre locul de înregistrare a bagajelor. Mi se ceruse să vin cu două ceasuri mai devreme. începând de la 11 septembrie, controalele erau interminabile. Ştiam, evident, că Egiptul e o ţară cu majoritate musulmană, dar eram totuşi destul de surprins să constat că, în şirul celor care aşteptau, eram aproape singurul care nu purta djellaba*. Am înghiţit în sec. Toate femeile purtau văl. în zilele noastre e un lucru regretabil, căci toate acele djellaba, vălurile şi avioanele dau idei ciudate.
Deodată, am simţit o mână aşezându-mi-se pe umăr. Am tresărit. M-am întors: era Martin Millet. îl mai văzusem în fotografii, aşa că reţinusem deja

* Robă sau tunică lungă cu glugă purtată în Africa de Nord (n.tr.')

forma cam curioasă a chipului său, asemănarea foarte netă cu un animal domestic strivit, dar mi-1 imaginasem mai puternic şi mai înalt. Avea probabil în jur de treizeci de ani. Am dat mâna unul cu altul. Părea destul de bucuros că se află acolo. Zâmbitor. Era pentru prima oară când mergea în Egipt. Şi, neînddoielnic, ultima. El, însă, nu ştia asta
— Dar tu, mă întrebă el cu un entuziasm care mi se părea exagerat, ai mai fost deja pe acolo?
— O dată, da.
— Şi cum a fost?
în realitate, asociasem perfect ţara aceea cu părinţii mei, deoarece mă dusesem acolo împreună cu ei - ultimul nostru voiaj înaintea accidentului lor. Dar îmi făgăduisem să mă ţin tare şi să nu cad în melancolie: trecuseră de atunci deja cinci ani, iar eu nu mă puteam reîntoarce veşnic în gând la dispariţia lor. Am preferat să spun că nu-mi mai aduceam prea bine aminte - ceea ce, la urma urmei, nu era chiar neadevărat
— E cam păcat că nu putem merge spre sud. Mi s-a spus că mai cu seamă Luxor trebuie văzut...
E adevărat că, date fiind conferinţele programate, era greu să ne mai gândim să părăsim Cairo. Poate doar numai pentru o singură zi. Mi se spusese că biblioteca din Alexandria, de pildă, era ceva „demn de văzut". însă nimic nu-ţi face mai puţin poftă să te duci să vezi ceva decât atunci când acel ceva e tocmai „de văzut". Lucrurile „de văzut" nu prezintă în general decât un interes limitat. Cu titlu de exemplu, la Paris, Arcul de Triumf e ceva „de văzut".

— Mda, am răspuns eu, ca să-mi precizez gândul...
Nu-mi displăcea, în fond, să rămân la Cairo. Pentru mine, acesta e poate cel mai bun mod de a înţelege o ţară: să te plimbi prin capitală hai-hui. Conform amintirilor mele, Cairo era un oraş gigantic, epuizant şi prăfuit, dar din care se desprindea o energie Care părea fantastică. Prevăzusem mai întâi să merg la mănăstirea ortodoxă Sfânta Ecaterina din Sinai, dar, după ce consultasem o hartă, renunţasem la proiect. Pentru un dus-întors în cuprinsul unei singure zile, ar fi trebuit să optez pentru un zbor interior cu o companie improbabilă. Iar de când cu Sharm El-Sheikh, nu prea mai aveam chef de aşa ceva. în fond, m-aş simţi la fel de bine în piscina hotelului, la Cairo.
Mi-a trebuit ceva timp ca să pricep de ce majoritatea pasagerilor nu semănau cu egiptenii ca de obicei, o dată pe săptămână, avionul făcea mai întâi escală la Cairo înainte de a pleca mai departe spre Djedda, în Arabia Saudită.
„Avem şi noi un noroc!", mi-a spus atunci Martin. Toţi tipii aceia erau în realitate pelerini care se duceau la Mecca.
Mi-am amintit atunci că, în fiecare an, zeci, uneori sute dintre ei, mureau călcaţi în picioare de mulţimea iluminată.
A lua însă avionul în condiţiile astea era o experienţă interesantă: lucrul ăsta te face, de pildă, să apreciezi retrospectiv seninătatea vieţii tale de zi cu zi.
Martin era aşezat în dreapta mea. încerca deja să pună în funcţiune micul ecran încastrat în

scaunul din faţă. în stânga mea, un bărbat se plângea unei stewardese că soţia sa, înfăşurată în văluri de sus până jos, nu era aşezată în dreapta lui (adică pe locul meu); spunea că nu va tolera ca un bărbat să se instaleze alături de ea. Era ceva destul de contradictoriu în faptul de a lua avionul şi de a te revolta de posibilitatea de a avea un vecin. Ar fi trebuit să i se sugereze să cumpere un avion particular. Bărbatul ăsta avea o foarte frumoasă căutătură a ochilor. Gene lungi care îi dădeau un aer delicat, aş zice chiar feminin. Ce era oare aşa de redutabil pentru el? Se îndoia oare în asemenea măsură de puterea lui asupra ei? Stewardesa nu părea surprinsă de reacţia lui. Era o profesionistă. Spunea că înţelege, chiar dacă, sunt convins, nu înţelegea mai mult ca mine. „Trebuie să înţelegem, părea că vrea să-mi spună privirea ei, asta e o chestie culturală Ar fi o ofensă pentru el dacă am aşeza un tip alături de soţia lui "
— O ofensă la ce? aş fi putut eu întreba (dar n-aveam absolut deloc chef să complic situaţia)
— La pudoarea ei, mi s-ar fi răspuns.
Poate ar mai trebui ca şi ca femeia cu pricina să fie un potenţial obiect de dorinţă, îmi spuse atunci Martin la ureche. Ceea ce nu era deloc cazul: semăna mai curând cu o masă nedeslușită și dolofană. îţi puteai da seama de asta chiar şi prin văl. Bărbatul care s-ar fi aşezat alături de ea nici măcar nu iar fi aruncat o privire. Bine, atunci, dacă e o chestie culturală... A trebuit aşadar ca fiecare să-şi schimbe locul pentru ca pudoarea să fie cruţată. Şi atunci, în sfârşit, avionul a decolat.

Martin a adormit destul de repede. Cât despre mine, mă ţineau treaz o serie de zgomote suspecte. Aveam în minte Sharm El-Sheikh, dar şi fraza lui Cyrano vorbind despre propriu-i nas. „Devine Marea Roşie atunci când sângerează1" Ca să-mi schimb ideile, am citit ziarele pe care le cumpărasem la aeroport. Liberation anunţa cu titluri mari condamnarea lui Alain Juppă. Optsprezece luni de închisoare cu suspendare, zece ani de neeligibilitate, toate astea pentru nişte tărăşenii de finanţare ocultă. Evident, era informaţia importantă a zilei. Restul era ceva mai

convenţional un tip se detonase în Irak, Israelul riposta la Bethleem, iar Sharon declara că „zidul de securitate" era mai necesar ca oricând . Printr-un soi de ironie, Le Figaro Magazine îl pusese pe copertă pe „Straniul Tariq Ramadan". De câteva săptămâni, fusese des văzut cu prilejul haosului mediatic provocat de legea asupra laicităţii înzestrat cu o putere de seducţie de netăgăduit, acest extremist populist avea drept ambiţie declarată islamizarea Europei. Am aflat citind dosarul că era nepotul în linie directă al fondatorului „Fraţilor musulmani", o organizaţie creată tocmai în Egipt şi care ar putea fi pe bvină dreptate socotită ca fiind leagănul ideologic al islamismului modern. Mi-am amintit atunci de o emisiune recentă în cursul căreia Ramadan încercase să justifice portul vălului vorbind despre acea faimoasă „pudoare". Un filosof, aşezat în faţa lui, îi răspunsese calm: „în acest caz, de ce bărbaţii nu

poartă şi ei văl? Chipul femeii e oare mai impudic decât cel al bărbatului?"
Am lăsat ziarele jos. Am închis o clipă ochii fără să izbutes să aţipesc. De ceva vreme, eram chinuit de interminabile insomnii şi nu izbuteam să-nu recuperez somnul. O stewardesă a trecut pe culoar propunându-ne o băutură răcoritoare. Vorbea tare, cu o voce neplăcută, iar Martin sa trezit. Şi-a frecat obrazul de parcă ar fi dormit neîntrerupt vreme de trei mii de nopţi. Am comandat un suc de mere.
— Detest femeile care vorbesc tare, a mormăit el de îndată ce ea s-a îndepărtat.
Nu vecinul meu din stânga era cel care avea să-1 contrazică.
— Da, dar e frumoasă. Martin a întors capul
— Mda Nu-i rău. în ciuda uniformei..
— Mie, în general, stewardesele mi se par destul de excitante, în uniformele lor.
— Nu zău?
Mi-am amintit atunci de interviul pe care-1 dăduse cântăreţul Prince într-o revistă magazin pentru femei: fusese întrebat care era felul său preferat de mâncare, iar el răspunsese: stewardesele. Nu ştiu de ce, îmi făcuse impresie, aşa că n-am uitat de atunci acest răspuns, astfel încât mă tot gândesc la el de fiecare dată când iau avionul. Sunt ele cu adevărat nişte uşuratice? E o întrebare importantă. La astea toate se adăugau cele ce mi se povestiseră despre partidele gigantice de sex organizate la escale între membrii echipajului. Nu ştiam absolut

deloc dacă era o poveste, dar, de fiecare dată când un steward trecea pe culoar, nu mă puteam opri să nu-mi spun: tu, bătrâne, ştiu bine că ai să te distrezi... Şi tot aşa, când mă încrucişam cu o stewardesă, aveam efectiv impresia că aveam de-a face cu o târfă..
— Trăieşti cu cineva' l-am întrebat
— Mda.. Mă rog, e cam complicat.
— întotdeauna e complicat
— Fără îndoială.
— Nu e totuşi o stewardesă?
Mi-a zâmbit trist şi nu mi-a răspuns. M-am simţit ca un idiot Apoi, după un moment de tăcere, mi-a explicat că el nu mai credea în noţiunea de „cuplu" Pentru el era o structură de dominare a celuilalt şi de minciuni, care nu-şi mai avea rostul Prefera noţiunea „de a fi preferat", care lăsa mai multă libertate şi care era mai cinstită îmi explica toate astea încruntând din sprâncene, ca şi cum era o concepţie absolut personală, pe când destrămarea cuplului era dimpotrivă una dintre tendinţele cele mai împovărătoare ale Occidentului
Boeingul era străbătut în lungime de două culoare largi care separau trei şiruri de scaune; fiecare pasager avea la dispoziţie un mic ecran pe care era conectat un program de filme, jocuri şi muzică. Stăteam de vorbă cam de un ceas. îmi spunea că părăsise Elveţia cu cinci ani în urmă spre a veni să se stabilească la Paris. în fond, eram destul de mulţumit că nu plec de unul singur. Iar

Martin părea să fie mai curând interesant. încă de la început ţinuse pe genunchi Corespondenţa lui Flaubert, una dintre cărţile mele preferate. I-am spus că era ciudat că pleca în Egipt cărând după el ditamai cărţoiul şi, zicând asta, mi-am amintit că în carte figurau câteva scrisori despre călătoria lui Flaubert în Orient, mai cu seamă câteva scrisori scrise în Egipt Mi-a confirmat totul cu entuziasm. Tocmai din pricina acelor scrisori luase cartea cu el. Voia să le recitească la faţa locului.
— Lucrul cu adevărat nostim, continuă el, este că, sosind la Cairo, primele sale scrisori sunt pentru mama sa. îi descrie ce vede, dar în realitate el descrie ceea ce ea dorea să vadă. Parcă ar fi o carte poştală. Stai un pic, am să-ţi găsesc pasajul.

Deschise culegerea adnotată şi căută o clipă, stând cu gura deschisă Apoi citi cu voce tare în amurg, Sfinxul şt cele trei Piramide trandafirii la culoare păreau înecate în lumină, bătrânul monstru ne privea cu un aer înspăimântător şi nemişcat. Nu voi uita niciodată impresia asta stranie. Am dormit acolo trei nopţi, la poalele acelor bătrâne şi de treabă Piramide, şi, sincer să fiu, e grozav.
— Şi ce-i cu asta?
— Cei cu asta e că, lucru nostim, scrie totodată şi amicilor săi şi le povesteşte raitele prin bordeluri... Stai să vezi... Uite! Ne aflăm acum, dragul meu domn, într-o ţară unde femeile sunt goale, şi putem spune precum poetul „goale puşcă", dat fiind că singurul lor costum sunt inelele. Am regulat nişte fete din Nubia care aveau coliere din

piaştri de aur care le coborau până la coapse, şi care purtau peste pântecele lor negru cingători din mărgele colorate.
— Cu siguranţă că asta n-are s-o povestească maică-si... De când datează?
— E o scrisoare din.. 1849
— Da, pentru că, astăzi, nu prea mai poţi spune că femeile sunt goale în ţara asta. Mai curând contrariul, dacă am priceput eu bine.
— Eu cred că e tot aşa. O să vedem, dar nu m-aş mira dacă s-ar culca cu oricine... Orientalii sunt mult mai senzuali ca noi. Stai! Ceva mai departe... în pragul uşilor, femei în picioare, sau stând pe rogojini. Negresele aveau rochii de culoarea cerului albastru, altele erau îmbrăcate în galben, în alb, în roşu - veşminte largi care flutură în bătaia vântului cald...
Se opri brusc O parte dintre pasageri se ridicaseră toţi deodată. Probabil ca nu se duceau cu toţii la toaletă în acelaşi moment Era altceva. Neam uitat unul la altul, Martin şi cu mine, şi cred că ne-am gândit amândoi la acelaşi lucru Dar nu era asta. Pelerinii s-au instalat liniştiţi pe culoare şi au început să-şi facă rugăciunea stând pe jos. Era ora rugăciunii; avionul se transformase brusc în moschee. Fără nici o pudoare. Nu-mi venea a crede ochilor. Era un spectacol incredibil. Şi până la urmă destul de dezagreabil. Nu mai puteai merge pe culoare. Unii se rugau atât de tare, că abia îndrăzneai să mai vorbeşti.
— Şi iată ce singuri ne simţim dintr-o dată, nu-i aşa?

Dar Martin nu mi-a răspuns; asculta muzică; am căutat şi eu atunci căştile care ne fuseseră distribuite şi am făcut la fel.
La puţin timp după aceea, când încă stăteau toţi în prosternare, avionul a străbătut o zonă de turbulenţe, iar şeful de cabină ne-a cerut să ne întoarcem la locurile noastre. Am văzut că Martin avea un zâmbet ironic. Majoritatea credincioşilor nici n-au vrut să audă, căci o rugăciune nu poate fi întreruptă, astfel că au rămas pe culoare declamân-du-şi versetele coranice, fără să ţină seamă de ceea ce li se ceruse; securităţii îi preferau rugăciunea şi cu asta am spus totul.
M-am întrebat ce s-ar întâmpla dacă turbulenţele ar deveni tot mai puternice. Ar merge ei până acolo încât să se lase răsturnaţi unii peste alţii? Avionul a început să se mişte în toate sensurile. Mă simţeam tot mai puţin la largul meu. Potrivit ecranului care se afla în faţa mea, survolam Corsica. Oare? Mi-am verificat centura ca să fie bine prinsă. La ce servesc centurile de siguranţă într-un avion care se zdrobeşte de sol? Asta e o întrebare importantă. Aveam mâinile jilave. Mă gândeam tot la Sharm El-Sheikh. După cum înţelesesem, accidentul durase cam trei minute, ceea ce e îngrozitor de mult. Aparatul făcuse o cădere liberă. Ce se petrece oare atunci? Oamenii urlă desigur, vomită, se aruncă unii peste alţii. O viziune oribilă.
Ca să mă liniştesc, l-am întrebat pe Martin dacă, în general, îi era frică în avion. Adoptasem un

ton detaşat pentru ca întrebarea să nu treacă drept o mărturisire. Nădăjduiam neîndoielnic să-mi zică da, pe un ton cam jalnic; aş fi putut atunci să-i garantez că nu riscam nimic şi că era perfect inutil să se neliniştească doar pentru nişte simple turbulenţe, însă, cu o siguranţă agasantă, mi-a explicat că nu se temea de moarte, aici sau altundeva.
— Vezi tu, sunt din ce în ce mai fatalist. Dacă trebuie să se întâmple, se întâmplă. Asta e tot.
— Probabil că asta te ajută să îşi faci treburile mai degajat...
— Nu ţin chiar atât de mult la viaţa mea. Şi oricum, dacă s-ar ivi o problemă aici, deastipra Mediteranei, ce-ai putea face? Nu mare hicru, nu-i aşa?
Mi-a istorisit atunci, pe un ton aproape vesel, o poveste imposibilă; cred că era menită să-mi limpezească viziunea lui asupra fatalităţii.
— Povestea se petrece la New York, la 11 septembrie 2001, preciza el cu o jubilare cam perversă.
— Da, am auzit vorbindu-se despre asta...
— Nu, e o poveste într-o poveste... Un tip lucrează într-o agenţie de comunicaţii ale cărei birouri se află într-unui din cele două turnuri, exact în locul în care a venit să se izbească avionul...
(Am vrut să-1 întrerup; mi se părea ciudată folosirea verbului „a se izbi". După cele ce văzusem, avioanele

făcuseră mai mult decât pur şi simplu „să se izbească" de turnuri, dar, treacă de la mine, era poate o expresie elveţiană.)

— E bine să-ţi spun că toţi cei care lucrau în birourile alea au murit. Or, în ajun, patronul tipului se îmbolnăveşte şi-i cere ăstuia să meargă în locul lui ca să vadă nişte clienţi la Washington. îţi dai seama? Tipul bombăne, e dezgustat, iar în cele din urmă asta era chestia care să-i salveze viaţa...
— Ca să vezi, zic eu, prefăcându-mă indiferent.
— Stai, că n-am terminat... Pentru că avionul în care urcă chiar în dimineaţa respectivă e tocmai cel care se va izbi de unul dintre turnuri!
— Nu se poate!
— Ba da. Vezi tu, nu putea scăpa de ce îi era scris.
în cele din urmă, m-am prefăcut că dorm: tăcerea era mai liniştitoare decât anecdotele lui Martin închizând ochii, izbuteam aproape să uit că mă aflam într-un avion. M-am gândit atunci din nou la o întâmplare care-mi fusese povestită. Pentru voiajul lor de nuntă, unchiul şi mătuşa mea se duseseră, vezi bine, taman în Egipt. La poalele une-ia dintre piramide, un tip le propusese să facă o plimbare pe cămilă, ei acceptaseră, iar în clipa în care mătuşa mea urcase pe spinarea animalului, necunoscutul plecase în galop, de parcă ar fi vrut s-o răpească, dar animalul se oprise brusc la câţiva metri mai încolo. Fusese doar o toană a cămilei, iar unchiul meu, ajungându-i din urmă, se încăierase cu acel fals cămilar. Povesta asta m-a dus atunci cu gândul la o altă anecdotă, aproape la fel, dar mai tragică. O tânără pereche tocmai a sosit în Brazilia,

tot în călătorie de nuntă. Cei doi sunt într-un taxi; şoferul îl întreabă pe tânăr dacă poate el să pună scrisoarea pe care i-o întinde în cutia de scrisori care se află la zece metri de portieră, acesta acceptă, coboară liniştit din vehicul, se întoarce şi constată cu spaimă că maşina nu mai e acolo, soţia i-a fost răpită, nu va mai da de urma ei... M-am gândit apoi la Jeanne, la ceasul deşteptător, la senzaţia aia idioată pe care o avusesem că n-am s-o mai revăd niciodată. Am să mă întorc şi am să constat că maşina nu mai e acolo.
Cam la vreo zece ani după călătoria aceea în Egipt, unchiul şi mătuşa mea au divorţat într-un mod pe cât de mediocru, pe atât de banal: insultân-du-se, ameninţându-se, atacându-se unul pe celălalt prin procese meschine. Doar se ştie că aşa sfârşesc astăzi poveştile de dragoste. Iar ideea că ai putea reduce tot ce presupune celălalt sex la o singură persoană, te face să zâmbeşti dulce ştim de acum că libertatea moravurilor şi exacerbarea plăcerilor ce caracterizează epoca modernă vin cu uşurinţă de hac inocenţei şi capacităţii de iluzionare. Trebuie de acum înainte să cădem de acord că un cuplu n-are nici o şansă să nu se destrame într-o bună zi. E o realitate de care poţi să nu ţii seamă. Dar mi se întâmplă uneori să-mi spun, cu spaima făcută ghem în pântece, că aş putea fi eu însumi păcălit de acel cămilar sau acel taximetrist.
Când am deschis ochii, avionul începuse deja să coboare. Avea să fie în curând ora amiezii.

Eram grăbit de acum să ajung. Nu ne făcuserăm nici un fel de planuri pentru ziua respectivă şi era foarte bine aşa. Martin tocmai citea un ghid despre Egipt. L-am întrebat dacă găsise ceva interesant.
— Nu e rău alcătuit pentru cineva care nu cunoaşte nimic aici, ca mine. Se spune, de pildă, că hotelul nostru e cel mai bun din Cairo..
— în ce hotel o să stăm?
— La Marriott. Au un bar în care poţi fuma cele mai bune soiuri de chicha*, pare-se. Şi, ia te uită aici, ce se spune despre barul cazinoului... Un loc în care poţi întâlni persoane interesante, dacă eşti dispus să plăteşti...
Martin se uita la mine, cu un aer încântat.
— Vezi tu, aveam dreptate: Flaubert nu îmbătrâneşte chiar aşa de repede! Literatura e nemuritoare, iar noi o să aterizăm în curând în împărăţia „femeilor goale"!
Chiar atunci avionul vira cu o aripă în direcţia deltei Nilului.
* Cuvânt argotic arab pentru Jhaşiş", desemnând, în cazul de faţă, un soi de amestec pregătit cu diverse arome pentru fumat. («.&■.)
2.
Egyptian Night
însărcinatul cu misiuni al ambasadei a venit să ne caute la aeroport. Jere"mie avea mai puţin de treizeci de ani şi semăna un pic cu Brazza, aventurierul de la sfârşitul secolului al XlX-lea care descoperise Congo şi al cărui portret îl văzusem cu câteva săptămâni mai înainte: nas drept, barbă scurtă şi, ca un paradox care putea să intrige destul de mult pe chipul lui, coincidenţa clară a unei înfăţişări de familie bună cu o preocupare, aş zice, cvasi-romantică. Ne-a strâns mâinile cu multă insistenţă, iar eu mi-am spus că, probabil, se plictisea în ţara aia ca să fie atât de fericit

că ne vede pe noi debarcând.
Ne aştepta o maşină a ambasadei. Jeremie îi ceru în arabă şoferului să ne conducă la hotelul nostru, ceea ce era un mod de a ne arăta că ştie bine limba. Asta a fost de altfel prima mea întrebare: de când vorbea araba? Jăremie sosise la Cairo

cu vin an şi jumătate în urmă. Misiunea lui trebuia să dureze doi ani, ceea ce însemna că îi mai rămâneau încă şase luni de rezistat. La ambasadă, se ocupa de promovarea culturii franceze, organizând regulat evenimente şi invitând artişti. „Intelectualii din Cairo sunt adesea francofoni. Nu toţi, dar există o adevărată tradiţie şi..."
în timp ce vorbea, mă întrebam ce anume putea determina pe un tip de vârsta noastră să vină să lucreze astfel, la capătul lumii; eu n-aş putea s-o fac, cred. Eram prea ataşat de Europa.
— Şi femeile' întrebă fără ocolişuri Martin. Jeremie păru stingherit şi avu un zâmbet
încurcat.
— Ce-i cu femeile?
— Nu ştiu... Nu-mi dau seama de situaţie... Poate un occidental să agate, de exemplu, o egipteancă?
— E foarte greu. Aici, ca o regulă generală, femeile nu întreţin relaţii sexuale. Islamul e foarte strict în privinţa asta. Găseşti însă de toate în Egipt... Vreau să spun că nu există numai femei voalate, chiar dacă ele sunt tot mai multe.
— Dar tu, de pildă, într-un an şi jumătate, ai avut de-a face cu femei, sau partida e pierdută dinainte?
— E pierdută dinainte, cred... Dar trebuie să spun că pe mine m-au interesat mai ales fetele de la ambasadă...
— Franţuzoaice? -Da.

Pe drum, Jeremie ne-a explicat cum avea să se desfăşoare şederea noastră. Ne-a dat şi câte un program fiecăruia, în care era înscris tot ce trebuia să facem în timpul acelor câtorva zile. Contrar aşteptărilor mele, nu aveam să ne bucurăm de prea mult timp liber. Pe lângă conferinţe, mai erau organizate şi o serie de dejunuri şi de dineuri. Mai erau prevăzute şi câteva vizite:
— Pentru mâine dimineaţă, dacă vreţi, am reţinut un ghid care să vă însoţească la muzeul oraşului Cairo...
— Foarte bine...
— Veţi fi de asemenea împreună cu dl. Cotte..
— Omul politic?
— Da. Se află aici pentru câteva zile Cred că scrie o carte despre Alexandria..
Privind pe geam, descopeream treptat împrejurimile oraşului. Pe marginea drumului defilau palmieri; cu siguranţă, eram departe de Paris. îl văzusem adesea pe dl. Cotte intervenind la televiziune în cursul diferitelor dezbateri politice Avea responsabilităţi „însemnate" în sânul UMP*. Din mai multe puncte de vedere, era întruparea perfectă a tot ce mă dezgusta în politică: ignoranţa, înfumurarea şi optimismul îngrijit. Dar nu mă mira să aflu că scrie o carte. De mai mulţi ani, oamenii politici îşi scriu cu toţii cartea (sau mai precis o dau la scris) pentru a mai regăsi ceva din prestigiul pe care-1 pierd zilnic încercând să-i farmece pe
* Uniunea pentru o Majoritate Prezidenţială, alianţă electorală formată dm Adunarea pentru Republică şi Democraţia Liberală (n tr.}

idioţi. Ăsta e ghimpele cel mai neplăcut dintr-o democraţie de opinie: politicienii sunt obligaţi să facă pe grozavii în dreapta şi-n stânga, pe un platou de televiziune sau pe un altul, ca să încerce să demonstreze că sunt până la urmă foarte simpatici şi că lumea ar greşi dacă nu i-ar vota pe ei. La asta s-a ajuns. Aşa că, în mod obligatoriu, ca să nu ajungi să-ţi pierzi cu totul şi ultima stimă de care te bucuri, e preferabil să laşi să se creadă că te mai interesează şi altceva decât propria ta carieră; atunci pui pe cineva să scrie o cărţulie, o semnezi fără nici un fel de urmări neplăcute şi te întorci fără cravată pe platourile de televiziune ca să încerci să te mai vinzi o dată - oamenii politici au devenit, prin forţa lucrurilor, nişte simple prostituate care nu mai amuză pe nimeni şi care-şi vând la solduri jalnicele mize.
— Ai fost deja să vezi biblioteca din Alexandria? l-am întrebat pe Jeremie.
— Da, desigur.
— Şi cum e?
— E cu adevărat un lucru frumos şi, din punct de vedere istoric, destul de solid. Din păcate, n-o să aveţi timpul să vă duceţi acolo...
Eram deja aproape ajunşi în centrul oraşului Cairo. Recunoşteam în mod vag acele străzi pe care le bătusem cu piciorul împreună cu părinţii mei. Am făcut un efort ca să nu mă mai gândesc. Circulaţia era atât de densă încât

abia îndrăzneam să deschidem geamurile maşinii. Tumultul oraşului. Poluarea.
— E frumos! exclamă Martin.

— Ăsta e Cairo: pe cât de magnific pe atât de insuportabil...
Hotelul Marriott se găsea pe malul Nilului. Jeremie locuia într-un apartament dintr-un alt car tier, dar a ţinut să ne însoţească pentru a fi sigur că eram bine instalaţi. Ne-a înmânat fiecăruia un plic cu diurnele.
— Asta e pentru diferitele voastre cheltuieli pe durata şederii...
Era o sumă destul de însemnată care reprezenta cam optzeci de euro pe zi. Ne-a lăsat în hol, după ce a pus la punct detaliile administrative, şi ne-a fixat întâlnire în acelaşi loc pentru începutul serii, ca să mergem la cină.
— Pare simpatic Jeremie ăsta, mi-a spus Martin în lift.
-Mda.
— Bun... Ne odihnim un pic, dar apoi ne mişcăm?
— De ce nu?
— Putem merge să luăm câte o chicha înainte de ne întâlni cu Jdrexnie. Ce zici? La barul hotelului, de pildă...
— Cu „femei goale", asta vrei?
— întocmai.
— Hotărât lucru, când îţi vine o idee, n-o mai laşi să-ţi scape ...
— Taman de-a-ndoaselea, mi-a răspuns el foarte serios. Ea nu mă mai lasă să scap.
Camerele noastre se aflau la acelaşi etaj. Am făcut un duş, apoi, cu prosopul înfăşurat în jurul

şoldurilor, m-am dus să fumez o ţigară pe terasă. Abia deschisesem uşa cu geam că zarva sublimă a oraşului pătrundea deja în încăpere: strigăte infernale, zgomote de motor, claxoane care nu se mai opreau şi cu care se amesteca, în depărtare, chemarea la rugăciune. în faţa mea se ridica Turnul din Cairo, înălţat în amintirea unei victorii împotriva Israelului. Am stat un moment îndelungat să contemplu oraşul oriental de la etajul şapte al hotelului şi, fără un motiv adevărat, mi-am spus că mă simţeam bine - dacă se poate numi „a se simţi bine" starea aceea de relaxare a conştiinţei care îţi îngăduie să uiţi ceea ce ai mai trăit deja, la fel ca şi ceea ce negreşit vei trăi iarăşi.
Şi, cu toate astea, chiar în miezul acelei uitări, nu-a revenit o amintire: era în Bretagne, în podul care fusese transformat în cameră de locuit pentru mine Petreceam acolo ceasuri întregi citind De pe ferestruică, se putea vedea departe în zare, iar eu mă simţeam oarecum la fel ca pe terasa aceea de hotel, în afara lumii, însă zarva ei urca fără greutate până la mine. în depărtare, da, se puteau vedea marea şi fâşia golfului, rotunjită ca o arenă. Iar eu mă distram încercând să găsesc acestei perfecte curbe de nisip un centru geometric către care ar înainta, grav şi hotărât, un ucigaş de tauri care, cu un gest de sacrificator, ar descătuşa pur şi simplu viaţa de tensiunea ei şi ar elibera dintr-o mişcare zece mii de inimi. Printre care şi a mea.
Cineva a ciocănit la uşă. M-am dus să deschid. Mi se aducea valiza. Apoi am deschis televizorul ca să-mi fac o idee despre canalele locale. Nu era

nimic din cale-afară de interesant. în orice caz, nu la ora aceea. Am mai văzut că pe noptieră era aşezat un pachet. L-am deschis. Era un exemplar din Coran oferit de organizatorii salonului cărţii. Mi s-a părut că era o idee bună; trecuse multă vreme de când nu-1 mai frunzărisem Am vrut s-o fac, dar cred că am adormit aproape imediat. Martin a fost cel care m-a trezit bătându-mi la uşă Se făcuse deja noapte. M-am dus anevoie să deschid.
— Se face curând ora opt. Nu eşti gata?
— Ba da, am răspuns, constatând că încă mai eram încins cu prosopul în jurul şoldurilor. Mă rog, aproape...
— Te aştept jos, dacă vrei în hol.
— Fie Cobor şi eu imediat
M-am îmbrăcat în goană. Aş mai fi dormit, dar, basta. Dacă pricepusem eu bine, aveam să cinăm cu nişte prieteni de-ai lui Jeremie într-un restaurant din suk*. Mi-am pus o parte din banii diurnei în seif şi am trântit uşa camerei în urma mea
Martin era instalat, visător, în holul de la intrare. Fuma o ţigară şi fixa cu privirea un grup de fete înfăşurate în văluri şi aşezate mai încolo.
— Sunt cu adevărat bizare fetele astea! Trag mereu cu ochiul, ai băgat de seamă?
— Nu. La ce oră avem întâlnire cu Jeremie?
— Peste o oră. Cât priveşte chicha, după cât am citit, treaba se petrece în grădină...
* Magazin sau zonă de magazine şi bazare în ţările î.xlanuce (n tr)

* -*-.

S-a ridicat fără să-şi întoarcă privirea de la masa vecină. Era, aparent, cu adevărat tulburat. I-am propus să mergem în grădină...
— Ce e nostim, mai zise el, e că mi se pare destul de erotică o femeie înfăşurată în văl...
— A, da?
— Vreau să zic, dacă facem abstracţie de ce anume înseamnă asta.
— Nu ţi se pare?
Nu mi se părea. La prima vedere, clientela hotelului era în mod esenţial internaţională, dar mai puţin occidentală decât mă aşteptasem. Erau mai cu seamă saudieni care descindeau în grupuri ca să-şi petreacă vacanţa departe de ţară. Aveam să aflu mai apoi că erau cu adevărat detestaţi de populaţia locală „Sunt nişte porci, avea să-mi spună Lamia, o fată de la ambasadă pe care aveam s-o întâlnesc a doua zi. La ei acasă, în Arabia Saudită, sunt complet extremişti' Dar, de îndată ce se îndepărtează un pic, în Maroc, în Thailanda sau în Egipt, sunt cei mai răi destrăbălaţi şi fac întocmai ce condamnă! Sunt bogaţi şi îşi permit să-şi etaleze bişta-rii într-un mod indecent! Există şi un număr de fufe care se învârt în jurul tipilor ăstora, doar ce crezi! E o ipocrizie dezgustătoare!"
După mine, femeile fără văl erau acolo special pentru ei, şi nu pentru turiştii occidentali, să nu-i fie cu supărare lui Martin. Mă rog, după cum zisese el: vom vedea.
Grădina interioară a hotelului era destul de plăcută şi foarte frumos mirositoare, mai ales în acest

anotimp în care căldura nu era chiar zăduf. Am străbătut-o, lăsând piscina în urma noastră, pe stânga.
— Acolo e! îmi spuse Martin, arătând spre Egyptian Night, o cafenea în aer liber. Nu era aproape nimeni. Ne-am aşezat la o masă şi am comandat două chicha. Nu prea departe de noi, o fată aştepta singură la o masă şi îşi consulta telefonul.
— Vezi, asta, de pildă, e o târfă...
Obsesia lui începea să mă facă să zâmbesc Mă întrebam în ce măsură se întorcea invariabil la subiectul ăsta ca să-şi bată joc de mine
— N-arată rău, nu ţi se pare?
— De ce zici că e o târfă?
— Se vede! Ascultă, ce-ar putea face o fată ca ea aici, singură-singurică, la terasa unei cafenele, în grădina unui mare hotel?
— Habar n-am, poate că bea un ceai mentolat, de pildă.
— Nici vorbă! Pun mâna-n foc că e o târfă' Ne ochise şi ea. îi zâmbea, chiar destul de
ambiguu, lui Martin. Simţeam că el abia mai sta locului. Ni s-au adus cele două chicha cu aromă de măr. Nu mai fumasem aşa ceva de ani buni; cât despre Martin, el nu mai fumase niciodată. în general, când nu cunosc, oamenii asimilează treaba asta cu o pipă cu opiu, iar numele de chicha este pe dată asociat cu cel de haşiş. Mi-am amintit, de pildă, de ocazia când am fumat împreună cu mama. Cred că asta se petrecuse la două străzi mai departe, într-o cafenea din suk, cu cinci ani în urmă. Era atunci şi fratele meu cu noi. Ea făcea haz de una singură, ca şi cum s-ar fi învârtit totul în

jurul ei - când, de fapt, nu era vorba de altceva decât de tutun. Am închis ochii şi i-am revăzut zâmbetul atât de tandru. Felul ei atât de aparte de a zâmbi. Am tras arunci în piept fumul dens şi aveam impresia că o făceam pentru a potoli o durere profundă care încerca să mă cuprindă.
— E plăcută! a comentat el.
— Foarte, am răspuns, dar eu vorbeam despre chicha.
— Femeile din ţara asta au, într-adevăr, ceva deosebit, aşa mi se pare.
Chiar atunci, un arab s-a dus să se aşeze la masa târfei lui Martin - căci, în mintea lui, în orice caz, ea era deja a lui. Ameninţa să se lase cu spectacol Ne-am uitat la ei în tăcere. Bărbatul s-a ridicat mai apoi şi, o clipă mai târziu, fata a părăsit la rândul ei Egyptian Night. Martin părea necăjit.
— Calmează-te, de-abia am sosit..
— Da. dar tipa nu era prea rea, nu-i aşa?
— Ca să fiu sincer, era foarte obişnuită.
Au intrat apoi două fete şi s-au instalat la vreo douăzeci de metri de noi; Martin şi-a redobândit speranţa A rămas tăcut cinci minute întregi, cu privirea complet aţintită asupra celor două fete Probabil că apăream destul de ridicoli în ochii chelnerilor îl vedeam pe Martin adresându-le cu regularitate zâmbete menite să le vrăjească, ele neavând, de fapt, din capul locului nevoie de aşa ceva. M-am întrebat cum putea fi viaţa lui la Paris. Era cu siguranţă singur, în pofida celor ce-mi spusese. Singur şi trist - ca majoritatea oamenilor, în realitate.
— Cred că am să mă duc acolo, îmi zise el în cele din urmă, cu o gravitate de circumstanţă.

M-am uitat la ceas: aveam întâlnire cu Jeremie peste o jumătate de oră.

— Sper că eşti genul rapid...
S-a ridicat eroic şi, impasibil, a traversat cafeneaua sub privirile chelnerilor, s-a apropiat de cele două fete, le-a spus ceva la ureche; atunci chipul i s-a posomorât, a înghiţit în sec, a zâmbit stingherit, răsucindu-se pe călcâie, a venit spre mine şi mi-a spus, continuând să stea în picioare:
— Bun, vino, plecăm.
Mi-a fost greu să-mi reţin pofta de râs.
— Ce ţi-au spus?
Aşteptă să iasă din cafenea ca să-mi răspundă.
— M-au trimis la plimbare! îţi poţi imagina? Sunt la capătul răbdării! Am ajuns să fiu trimis la plimbare de nişte târfe...
— Da'ce ţi-au zis?
— Nimic! Mi-au făcut pur şi simplu vânt Netrebnicele...
Nu părea să fie ceva care să-1 amuze
— Cu siguranţă că nu erau prostituate.
— Ba da, sunt sigur! Numai că, nu ştiu de ce, n-au vrut.
Era furios. Şi am citit în privirea lui ceva foarte ameninţător, o ură, mi s-a părut mie, nu neapărat împotriva celor două curviştine, ci împotriva omenirii întregi, şi am avut impresia că întrezăresc, în clipa aceea, cine este el cu adevărat, iar lucrul ăsta m-a speriat.
— Toate astea din pricina lui Flaubert! am conchis eu în cele din urmă, ca să mai destind atmosfera.

3.
Barul cazinoului
Jeremie ne aştepta în hol. Am ieşit din hotel ca să luăm un taxi Cairo este un oraş în care practic e cu neputinţă să mergi pe jos. De altfel, în anumite cartiere, trotuarele sunt ridicol de înguste Oamenii conduc foarte repede, adesea foarte prost, iar accidentele sunt numeroase Pietonul din Cairo e un condamnat la moarte. Jeremie a urcat în partea din faţă a taxiului şi i-a indicat şoferului direcţia. Apoi, întorcându-se spre noi, ne-a explicat că, de puţină vreme, deja, după luările de poziţie ale lui Chirac împotriva războiului din Irak, faptul de a fi francez făcea cu adevărat viaţa mai uşoară.
— Oamenii s-au simţit trădaţi de Moubarak pentru că i-a urmat pe americani fără să protesteze în realitate, au avut limpede impresia că americanii luau hotărârile pentru ei Şi se poate foarte bine înţelege că e ceva oarecum neplăcut în ideea de a fi condus de nişte idioţi...

— Oarecum, da..
— în orice caz, a fost un soi de divorţ între popor şi guvern. Ca o reacţie, există de asemenea un fel de solidaritate musulmană internaţională. De un an, de pildă, e de necrezut cât a putut să crească numărul femeilor care poartă văl! Toată lumea de aici vă va spune lucrul ăsta Nu ne dăm prea bine seama de acest aspect, am eu impresia, dacă îl privim din afară. Dar, atunci când te afli la faţa locului de ceva vreme, vă pot spune că îl remarci imediat. Oricum, pentru majoritatea oamenilor, doar Franţa le mai apără interesele. Dintr-o dată, de pildă, mi s-a întâmplat de câteva ori ca un şofer de taxi să mă ducă gratis pur şi simplu pentru că sunt francez. Aveam chiar prieteni englezi care se dădeau drept parizieni...
— Nu mai e cazul acum? l-am întrebat.
— S-au cam schimbat lucrurile de vreo câteva săptămâni. Din cauza legii asupra laicităţii. Aici, oamenii au crezut că era o lege islarnofobă care interzicea portul vălului pe stradă... De aceea, e mai bine deocamdată să nu spunem că suntem francezi.
Martin nu asculta discuţia. Stătea în spate şi se uita pe geam. Am înţeles în clipa aceea că se simţise umilit în grădina hotelului. Reacţia lui mi se părea exagerată. Jeremie ne arătă o stradă la capătul căreia se găsea apartamentul lui. Apoi, ceva mai departe, Sindicatul ziariştilor. Clădirea nu servea probabil la mare lucru din moment ce toată presa era în mâinile statului. Un ziarist care nu scria exact ce se cuvenea a fi scris îşi pierdea pe

dată postul, mi se spusese. Lucrul ăsta avea efecte destul de bizare. De exemplu, toate cotidianele titrau în fiecare zi despre Moubarak, ca şi cum actualitatea internaţională ar fi fost mai presus de orice o deducţie a faptelor şi gesturilor lui. Notasem titlul ăsta din Al-Ahram, ziarul pe care-1 găsisem în camera mea când ajunsesem la hotel: „întâlnire cu Bush: Moubarak acceptă să-şi exprime punctul de vedere asupra situaţiei internaţionale." în contextul ăsta, e adevărat, nu prea puteai să-ţi dai seama la ce putea servi un sindicat al „ziariştilor".
— Bun, şi în afară de ce mai faceţi, bine mersi, v-aţi odihnit totuşi? întrebă Jerămie cu un entuziasm artificial.
— Oarecum, răspunse Martin cu glas sumbru Taxiul ne lăsă în faţa unei moschei din alabastru Eram fericit că mă întorc în acel oraş: suk-xil Khan El-Khalili, zgomotul şi praful din piaţa Tahrir, gara centrală şi, mai cu seamă,

acele splendide moschei care se dezagregă pe zi ce trece
— Ador ţara asta, i-am spus atunci lui Martin Restaurantul în care aveam întâlnire se găsea
în suk, la câteva minute distanţă. Era un restaurant tradiţional destul de renumit. Ca să ajungem acolo, trebuia să străbatem câteva dintre străduţele în care negustorii te apucă de braţ că să-ţi vândă vreun flecuşteţ de doi bani cu argumente destul de originale, de genul: „E mai ieftin decât gratis!" Jeremie ne-a ghidat fără probleme până la restaurant. Prietenii săi ne aşteptau deja înăuntru Ne-am salutat. Thibault şi Paul. încântaţi. Lucrau amândoi la

t '((j

ambasadă şi trăiau la Cairo de aproape trei ani. Erau cam de vârsta noastră. Am comandat nişte mezzes. La băuturi, aveam de ales între o sumedenie de sucuri de fructe; în schimb, nu se servea alcool. Pentru mine, o cină fără vin nu era cu adevărat cină, dar, fie, şi aici era tot o chestie culturală.
— Ăştia nu glumesc cu aşa ceva, a explicat Thibault. Ca să-ţi dau un exemplu, strada cu restaurantul poartă numele xinui egiptean dintr-o anumită perioadă, care a pus să-i fie sugrumat fivil pentru că-1 găsise beat...
— A, da? în cazul ăsta, poate că o să luăm suc de fructe
Discuţia, destul de agreabilă, a fost condusă mai mult de către Thibault care avea suflet de animator de televiziune putea vorbi ore-n şir fără ca nimeni să-şi dea cu adevărat seama. Era un zgomot de fond foarte suportabil. Cu privire la văl, au confirmat toţi ceea ce spunea toată lumea- fenomenul căpăta amploare într-un mod îngrijorător. Şi era, după părerea lor, un fenomen internaţional.
— Toate aceste ţări au devenit astăzi o închisoare pentru femei şi cultivă o adevărată ură pentru sex! Ne spunem că e ceva de la sine înţeles, dar lucrurile n-au stat mereu aşa. Gândiţi-vă la O mie şi una de nopţii Când am sosit aici, acum trei ani, am recitit povestea, cam iritasem cât e de fierbinte...
Martin îşi ridică în sfârşit nasul din farfurie.
— A, da?
— Există acolo nişte scene erotice care rămân inegalabile. E magnific! Ei bine, nu cu mult timp în

urmă, textul a fost interzis de puterea egipteană cu singurul scop de a-şi asigura protecţia islamiştilor! Vă daţi seama?
— E o sminteală!
— E mai cu seamă extrem de neliniştitor. Dar adevărata problemă, după părerea mea, este de a şti cum s-a putut trece de la o cultură care lăuda ardoarea sexuală la o negare atât de evidentă a sexului. Asta e tot.
Oare nu exagera un pic? L-am întrebat dacă nu credea că sexul este la fel de prezent ca şi prin alte părţi, atâta doar că e ascuns. Mii închipuiam cu uşurinţă pe amanţii care se îmbrăţişau pe furiş, la umbra moralei rigide a Coranului. Mi-a răspuns că aşa credeau şi alţii, dar că el unul nu credea. Islamul reuşise performanţa de a reglementa complet viaţa socială. După ce trăise trei ani aici, putea practic să afirme acest lucru: în afara căsătoriei, nu exista sex în această ţară! Nimic! Pustiul sexului!
— Cu toate astea, obiectă Martin, în hotelul nostru, adineaori, am văzut totuşi în trecere că se aflau câteva târfe...
— Mai ales „în trecere", am spus eu pentru urechile lui Martin care s-a făcut că nu mă aude.
— Nu sunt egiptence. Sunt adesea libaneze sau marocane, dar nu sunt egiptence. Şi nu se culcă decât cu saudiţii, mi se pare. Oricum, pentru egipteni, nu există nici prostituţie, nici libertate sexuală.
— Şi atunci cum procedează? întrebă dezamăgit Martin.
— Pe la spate.

mm

Lăsând de-o parte aspectul ăsta, mâncărurile au fost delicioase.
Eram destul de surprins de cele spuse de către Thibault. Nu vedeam deloc cum putea rezista o comunitate umană fără sex Frustrarea era desigur uriaşă. Auzisem adesea vorbindu-se despre o homosexualitate-surogat presupusă a atenua lipsa de femei, dar nu ştiam absolut deloc dacă era vorba de un mit sau de o realitate. Potrivit celor ce-mi fuseseră relatate, oricât de ciudat ar putea să pară, acelaşi fenomen se regăsea aproape întocmai în sânul anumitor familii ultra-catolice din Versailles. Fetele tinere, mai cu seamă, nu voiau să fie dezvirginate înaintea căsătoriei. De aceea se lăsau sodomizate de către amorezii lor din adolescenţă, într-un mod mai general, extremismul religios duce întotdeauna la soiul ăsta de aberaţii ipocrite.
Vreme îndelungată, în Occident, abstinenţa fusese considerată a fi mijlocul cel mai sigur de mântuire a sufletului. Religia avea mai cu seamă funcţia de a organiza viaţa colectivă în jurul anumitor valori, iar acest lucru nu putea decât exclude sexualitatea din domeniul social. îmi imaginez că, secole la rând, vieţile lăuntrice se limitaseră practic la o biată luptă împotriva propriilor impulsuri. Tot pe atunci, în Orient, aşa cum ne reamintise Thibault, era epoca Celor o mie şi una de nopţi. Ceea ce a servit de altfel drept pretext marilor cruciade. Mai mulţi istorici au demonstrat efectiv că

tema „desfrâului" musulman slujise ca stimulent cuceririlor religioase. (M-am gândit atunci la fraza aceea a lui Nietzsche care se găsea probabil în Antihristul: „Cruciaţii au combătut mai târziu xin lucru în faţa căruia ar fi făcut mai bine să se prosterne în praf..") Apoi, treptat, Occidentul se scuturase de religia aceea frigidă şi dezvoltase o viziune mai tragică a existenţei absenţa transcendenţei reda întreaga sa dimensiune plăcerii imediate. Spre disperarea preoţilor, trebuia să-ţi capeţi plăcerea aici şi acum. în aşteptarea morţii.
Lumea islamică priveşte astăzi cu mare severitate Occidentul care întruchipează în ochii ei tot ce este mai condamnabil: destrăbălarea, frenezia şi decadenţa. Ne regăsim astfel într-o situaţie inversată: la fel ca în epoca cruciadelor, tema desfrânării occidentale serveşte ca argument Jihadului islamic. M-am gândit din nou la articolul pe care-1 citisem în avion despre Tanq Ramadan Acesta gândea în mod făţiş că islamul avea să aducă o reînnoire spirituală în Occident. Pentru el, islamul avea vocaţia de a se răspândi şi, ca o reacţie la această ambiţie, se auzea tot mai des spunândii-se că, dacă nu se întâmpla nimic decisiv, civilizaţia occidentală nu avea pur şi simplu nici o şansă.
Amicii vorbeau acum despre o anume Lamia, o fată de la ambasadă.
— Cine e această Lamia? am întrebat eu, pentru a reveni la discuţie.
— Ai s-o întâlneşti mâine la salon Lucrează cu noi. E cea mai frumoasă fată din Cairo..
— Mâine? punctă Martin, cu un aer nevinovat.

După cină, Thibault, neobosit în rolul lui de animator al seni, ne propuse să mergem să fumăm o chicha. Am refuzat invitaţia, preferând să mă întorc la hotel. Martin se hotăra să mă însoţească. Am luat un taxi din faţa moscheii. Cursa ne-a costat vreo cincisprezece lire. în holul hotelului, Martin mi-a propus să dăm o raită pe la barul cazinoului înainte de a urca în camere. Era o idee. Astfel că ne-am pomenit, o clipă mai târziu, într-o sală mare mult prea luminată.
Avusesem mereu tendinţa să joc. îmi plăceau mai ales pokerul şi ruleta. După ce am schimbat o mică sumă în dolari, m-am instalat la o masă, cu o vodkă cu gheaţă în mână. Sala era plină, în primul rând, de saudiţi obezi şi vulgari. Destrăbălaţii islamului Nişte prostituate aşteptau la bar. Martin sorbea dintr-un whisky în faţa mea. Nvi voia să joace şi se mulţumea să se uite la mine Prefera să-şi păstreze paralele pentru altceva, zicea el întorcându-se spre bar; cu siguranţă, nu renunţa deloc.
— Thibault ţi-a spus că astea nu se culcă decât cu saudiţi!
— Ba nu... sunt doar nişte târfe.
Ca de obicei, am mizat pe 26; am pierdut astfel două sute de dolari într-o jumătate de ceas. Dar, fără îndoială că o căutasem. în timpul ăsta, îl văzusem pe Martin apropiindu-se de bar şi mi se păruse, de departe, că vorbise cu una dintre prostituate.
— închipuie-ţi acum ceai fi putut face cu banii ăştia, îmi spuse el când m-am întors la masă.

— E adevărat. Fum...
— Fără foc! Sunt bani pierduţi pe degeaba.
— O spui pentru că nu eşti jucător, asta-i tot.
— Sunt jucător. Doar că sunt sărac.
— Şi eu.
— Aşadar eşti un bou. Nu poţi fi sărac şi jucător totodată. Doar dacă nu eşti cumva bou.
-Şi...
— Şi ce?
— Prostituata! Ce i-ai zis?
Cu delectare mi-a făcut semn pentru a mă face să pricep că trebuia să ieşim din sală. Mi-am terminat a doua vodkă dintr-o sorbitură. Hotărât lucru, tipul ăsta începea cu adevărat să mă facă să râd.
— Am trecut prin faţa ei, îmi explică el şuşotit, de parcă era vorba de o adevărată confesiune, ea mi-a zâmbit, m-am gândit că n-aveam nimic de pierdut, m-am dus spre ea şi i-am dat un petec de hârtie pe care scrisesem numărul camerei.
— Asta e tot?
— Nu! Pentru că vorbea perfect franţuzeşte. Era probabil libaneză. Era cam şocată. Mi-a spus: „Aici nu suntem în Franţa, nu aşa se petrec lucrurile." I-am răspuns că-mi pare rău, că o văzusem zâmbind şi că nu rezistasem dorinţei de a veni sâ-i vorbesc.
— Şi atunci?
— Mi-a explicat că aici lucrurile se fac în tihnă. Trebuie să te aşezi, să discuţi, să oferi un pahar de băut, înţelegi cum vine chestia? Să te prefaci că te gândeşti la altceva, mereu aceeaşi ipocrizie... îţi dai seama, până şi cu târfele trebuie aici să te prefaci!

— E o chestie culturală! am zis eu cu ironie.
— Deci mi-am cerut scuze. Şi atunci mi-a cerut să-i dau din nou numărul camerei.
— Aşadar o să vină după tine?
— Nu ştiu.
— Dacă ţi-a cerut numărul camerei, probabil că o să vină să te vadă.
— Asta îmi spun şi eu.
Părea fericit şi nu m-am putut împiedica să nu râd. Era totuşi destul de patetic în lift, i-am spus că nădăjduiam măcar că nu se înşelase cu privire la numărul camerei şi că nul dăduse pe al meu, de pildă.
— Te pomeneşti că ai de gând să te plângi?
— Sper că-ţi dai seama că o să mergi să regulezi pe banii de diurnă ai ambasadei...
— Ei, da! Pe socoteala contribuabilului francez! Căruia îi datorăm, să reţinem în treacăt, şi finanţarea falimentului tău de la ruletă1
— E adevărat..
Aşadar, a fost păstrat un minut de tăcere ca un omagiu adus contribuabilului francez.
— N-am înţeles de altfel niciodată pe cei care protestează pentru că sunt aşa-zis prea multe impozite, reluă Martin... Mie mi se pare că sunt foarte utile impozitele astea. Iată dovada!
Era evident foarte bine dispus.
Am rămas câtva timp pe terasa camerei mele. în minibar nu exista nici un alcool tare. Unii musulmani sunt foarte generoşi: legile pe care şi le

impun lor înşişi vor de asemenea să ţi le impună şi ţie într-adevăr, într-o epocă dramatic de individualistă, puţini oameni dau dovadă de un astfel de zel întru mântuirea ta; e drăguţ din partea lor. Am întrebat la recepţie dacă mi se putea aduce un pahar de vodkă A sosit în zece minute Mă gândeam iarăşi la ziua care trecuse, la sumedenia de impresii pe care o conţin primele ore ale unui voiaj. M-am gândit apoi la părinţii mei Coborârea pe Nil împreună cu ei. Şederea la Luxor într-un liotei frumos. Fratele meu filmase toate astea. Probabil că mai rămăsese ceva. Cred că nu % oi putea niciodată să mă uit la filmul ăla
Am închis uşa din sticlă şi m-am aşezat la birou Aveam chef să scriu ceva Mi-am zis că Martin îşi aştepta încă libaneza. Făcuse desigur duş, iar acum aştepta Poate că în aceeaşi poziţie ca mine Cu acelaşi sentiment de lehamite Aceeaşi melan colie Mi-a venit ideea să cobor după o prostituata Deodată a bătut cineva la uşă, iar mie mi i-a strâns inima. Am înghiţit în sec şi m-am dus să deschid
Nu era nimeni M am uitat în dreapta, în stânga Nimeni M-am întors la birou, cam tulburat Am hiat hârtia cu antetul hotelului Am stat un lung moment cu ochii în gol. Apoi i-am scris o scrisoare lui Jeanne, după care m-am dus la culcare.
>W •*: 1 X ."
4.
Zvonurile de înfruntare
A sunat telefonul. Era momentul să mă scol. Aveam întâlnire cu ghidul pentru a vizita Muzeul din Cairo. Chinuit de insomniile mele, nu închi-sesem ochii toată noaptea. Cu totul şi cu totul, dormisem poate două ceasuri - ceea ce îmi dăduse răgazul de a parcurge Coranul şi de a însemna câteva pasaje deosebit de puţin poetice. Nu era pro-priu-zis o descoperire. îl citisem deja într-o perioadă în care mă interesase mult istoria comparată a religiilor. Mi-am spus că aceia care pretind că totuşi Coranul nu invită decât la iubire şi că doar o anumită interpretare a textului îndeamnă uneori la dispreţuirea femeilor şi la violenţă, aceia, mi-am spus, pur şi simplu n-au citit niciodată Coranul sau se tem că vor spune lucruri incorecte. Oricum, mi-am zis iarăşi, de acum este cu neputinţă să se mai spună ceva în legătură cu acest subiect. Domneşte doar tăcerea. Am recitit totuşi cu voce tare: Dojeniţi-le pe cele de a căror infidelitate vă temeţi;

închideţi-le în camere separate şi băteţi-le - Coran, surata 4, versetul 34.
M-am ridicat. Am aprins televizorul ca să văd dacă există un canal de informaţii permanente. Apoi m-am dus să fac un duş Abia mai târziu mi-am amintit de Martin Ce se mai întâmplase cu el? Am format numărul de telefon al camerei lui. N-a răspuns nimeni Mă aştepta cu siguranţă jos.
întrerupsesem sunetul televizorului, dar, când mă pregăteam să sting aparatul, imaginile mi-au atras atenţia. Avusese loc o catastrofă, dar nu izbuteam să o identific. Nişte oameni se agitau în toate direcţiile. Erau scoase trupuri din nişte dărâmături pline de praf. Peste tot fum. Femei plângeau în faţa camerelor de luat vederi. Am stat fascinat, cu gura căscată, cel puţin vreo zece minute. La naiba, mi-am zis Era fără îndoială un atentat M-a străbătut un frison de oroare

Am coborât la restaurant. Martin se instalase deja la o masă şi citea ziarul Am cerut unei chel-neriţe să-mi aducă nişte cafea şi m-am aşezat în faţa lui. '
— Ei' Ai petrecut o noapte plăcută?
— N-a fost rău, dar tu?
Nu părea prea bine dispus
— Am văzut la televizor că s-a întâmplat ceva... Un atentat, cred. Ăştia nu vorbesc?
— Ba da, ba da... Dar nu e atentat. S-a prăbuşit o clădire.
— Aşa, de la sine? Vreau să zic...
— Da, da... De la sine. Era prea veche.
— Unde s-a întâmplat?

— La Cairo, în plin centru Patruzeci de morţi, totuşi.
Hotărât lucru, egiptenii nu prea aveau baftă în perioada asta. M-am ridicat ca să mă duc să-mi aleg micul dejun. Bufetul era copios, dar nimic nu-mi făcea cu ochiul. Nu erau decât chestii grase Alături de mine, o femeie îşi lua o nouă porţie de prăjituri cu mult zahăr. M-am întors să mă aşez la locul meu. Am băgat de seamă că respectivul Cotte era instalat la o masă împreună cu un alt tip, nu prea departe de noi Amândoi aveau cămăşi cu mâneci scurte, marca Vichy, albastre. Mă simţeam deja obosit la ideea de a-mi petrece dimineaţa cu ei. Oricum, nu ştiu de ce, ziua asta parcă no simţeam cum trebuie.
— Ei, n-ai de gând să-mi povesteşti' l-am întrebat în cele din urmă pe Martin
— Ce să-ţi povestesc? Chelneriţa mi-a adus cafeaua
— Tu ce crezi? Prostituata., până la urmă a venit'
— Nu. Am aşteptat un pic. apoi m-am dus la culcare.
-A, da?
— Era însă previzibil: nu eram pentru ea decât un colac de salvare. O umbrelă de vreme rea. în caz că nici un saudit nu o lua.Vezi tu, habar n-am cât anume le dau ăştia, idioţii ăştia graşi, dar, după părerea mea, asta înseamnă destui bani. Aşa că, inevitabil, n-avea să vină ca să câştige doar zece franci cu mine...
— Atunci ce-ai făcut? l-am întrebat, încercând să-1 fac să se simtă prost.

— M-axn masturbat, a răspuns el calm. E cel mai bun lucru pe care-1 poţi face când simţi că dai pe dinafară...
M-am făcut că râd. Mi-a explicat apoi că fusese totuşi curios să vadă cum stăteau lucrurile în barul cazinoului. După părerea lui, era un semn pozitiv: toţi saudiţii ăia anunţau, până la urmă, eşecul inevitabil al islamismului. Nu prea înţelegeam bine cum.
— Ştii ce le făgăduieşte Mahomed credincioşilor? Un paradis exotic şi senzual în care fete tinere se dăruiesc cu uşurinţă! Un soi de regulat gigantic. Ei bine, toate astea, există deja aici! Frenezia consumismului şi a sexului care caracterizează astăzi Occidentul e în directă concurenţă cu raiul lui Mahomed: ai de ales între cele două, iar toţi saudiţii ăştia au făcut o alegere netă. Acţionând astfel, ei nu mai trag nădejde să ajungă în rai, ci preferă să se îmbete pe dată cu plăcerile interzise. La urma urmelor, te poţi chiar îndoi de credinţa lor adevărată. Sunt extremişti în ţara lor pentru că asta le vine bine la socoteală, dar lucrul la care aspiră ei cu adevărat este ceea ce propune finalmente capitalismul occidental. La momentul cuvenit, toţi tipii ăştia vor abandona islamul...
Nu eram de acord cu el. Desfrâul şi ipocrizia nu anunţau cu nimic condamnarea sistemului musulman. Occidentul exercita desigur o atracţie asupra tinerilor arabi cu posibilităţi, dar ei nu renunţau doar pentru atâta lucru la valorile musulmane. De altfel, apelând la un exemplu la limită, teroriştii care căpătaseră o tristă celebritate după

acel 11 septembrie se integraseră cu toţii mai mult sau mai puţin sistemului occidental înainte de a-i dori distrugerea.
— Nu e greşit, spuse el după un moment de reflecţie.
S-ar fi putut crede, mai înainte cu câţiva ani, că toate religiile vor fi, în final, condamnate ca sisteme de explicare a lumii, în primul rând din pricina capitalismului care acţionează direct împotriva puritanismului religios, exacerbând dorinţa, voinţa de consum şi materialismul. Dar. până la urmă se impunea constatarea inversă!
— E adevărat, reluă el, lumea se radicalizează... Statele-Unite sunt în mod grosier conduse de secta evangheliştilor, în vreme ce, de partea cealaltă, islamul se înăspreşte şi pregăteşte o armată de ţipi inculţi care nu visează decât la un singur lucru să ne distrugă...
I-am vorbit apoi despre pasajele din Coran pe care le citisem în cursul nopţii. Părea mirat. Nu văzuse pachetul din camera lui. Am citat din memorie strofele, suratele, care cheamă la exterminarea necredincioşilor... M-a ascultat fără să zică nimic. Cred că se gândea la altceva. Apoi ne-am dus în hol. Ghidul era deja acolo. Puţin după aceea, şi-a făcut apariţia şi dl. Cotte\ Odată făcute prezentările, ghidul ne-a propus să ieşim din hotel: ne aştepta maşina ambasadei. Plimbare de înaltă clasă, ce mai.
Nu era decât ora nouă, dar deja era foarte cald. Abia atunci am realizat că ne aflam în Africa.

Circulaţia era imposibilă. Ghidul ne-a explicat că asta era din pricina clădirii care se prăbuşise. Martin stătea tăcut. Cu siguranţă nu dormise de ajuns. Cât despre dl. Cotte, acesta ţinea disertaţii despre piramide. Le vizitase în ajun. Pentru el fusese un adevărat şoc estetic: erau mult mai mici decât în imaginaţia sa!
— Aşadar scrieţi o carte despre Alexandria?
— De unde ştiţi?
— Mi-a spus însărcinatul cu misiuni al ambasadei.
— Ah! Da, despre Alexandria... Dintotdeauna am adorat bibliotecile.
— N-aţi văzut-o niciodată? Ar trebui s-o vedeţi, e ceva impresionant! Ca să nu vă ascund nimic, e mult mai mare decât mă aşteptam!
Dl. Cotte era omul nuanţelor; cu siguranţă ăsta era motivul pentru care avea responsabilităţi însemnate în politică. Se lansă atunci într-un lung monolog despre importanţa simbolică a acestei imense biblioteci care aduna lucrări din toate ţările şi în toate limbile. Când îl ascultai, aveai impresia că ea reprezenta o speranţă pentru omenire. Oricum, avea deja argumente pentru promovarea ei.
Şoferul ne lăsă în piaţa Tahrir, în faţa Muzeului. Ciudat lucru, aveam o amintire destul de precisă despre acest loc, prin excelenţă spaţiu al misterului şi al frumuseţii. Organizarea sălilor de la parter urma o înaintare cronologică. Cotte\ căzut în admiraţie în faţa unei statui monumentale a lui

Khefren înfăţişând o femeie cu o coroană egipteană pe cap, spuse:
— Aţi văzut, e interesant, purtau deja văl pe atunci!
— De fapt, interveni ghidul, un pic stingherit, ceea ce vedeţi este o coroană clasică din a patra dinastie, dar nu e un însemn religios Musulmanii sunt cei care poartă văl...
— Da, da, e adevărat. Dar pe atunci nu erau încă musulmani în Egipt?
Nimeni nu îi spuse că făcea o mică eroare de de două mii de ani şi un pic; dar asta se poate întâmpla, aparent, oricui. Primul etaj era în principal consacrat mormântului lui Tutankhamon. Am aflat că acest principe murise la vârsta de nouăsprezece ani - fusese un soi de Radiguet* al Egiptului, cu diferenţa că nu scrisese nimic. De altfel, nu făcuse nimic deosebit. Numai că mormântul lui era încă neatins atunci când a fost descoperit cam prin 1920 şi ceva. Conţinea un număr incredibil de obiecte, printre care - şi acest lucru mi-a reţinut în mod special atenţia - un minuscul prezervativ din mătase! Obiectul mi s-a părut neverosimil.
— E nemaipomenit, nu-i aşa?
— E adevărat că e uimitor...
— Nu credeam că aveau deja prezervative la vremea aceea!
— Fie-mi iertat clişeul, dar e cam bizar când vedem că femeile sunt astăzi aproape toate înfăşurate în văluri! Pe când, cu trei mii de ani în urmă,
* Raymond Radiguet, scriitor francez, mort foarte tânăr (1903-1923), autor al unor romane psihologice deosebit de apreciate Le diable au corps, Le bal du comte d'Orgel (n tr.)

distincţia între principiul plăcerii şi acela al reproducerii era aparent evidentă!
— Mda. Totuşi, al naibii regres ..
— Islamul...
— O anume interpretare a islamului! a rectificat omul nuanţelor.
După ce am luat prânzul, ne-am dus la salonul cărţii, care se afla în afara oraşului, la Heliopo-lis. Drumul a durat cam o oră din cauza ambuteiajelor. Aerul condiţionat nu funcţiona, iar şoferul a deschis geamul: după zece minute tuşeam toţi ga-ta-gata să ne scuipăm până şi plămânii din pricina poluării. Je're'mie m-a informat atunci că funcţionarii francezi care lucrau în acest oraş beneficiau de o primă de poluare pentru pensie
— Te-ai pregătit cu ceva pentru conferinţă? m-a întrebat Martin fără să fie auzit de Jeremie.
— Nu prea. Dar nu e necesar. Va fi o coordonatoare ..
— O ce?
— O fată care ne va pune întrebări. Nu ţi se va cere să faci un monolog de douăzeci de minute despre viziunea ta asupra literaturii, de pildă.
— Cu atât mai bine, îmi convine...
După cât înţelesesem, era prevăzută o dezbatere cu romancieri şi critici egipteni. Cu siguranţă ar fi ceva interesant. La drept vorbind, nu cunoşteam nimic din literatura acestei ţări. Singurul scriitor egiptean pe care-1 citisem vreodată trăia de ani buni în Franţa. Mă refer la Albert Cossery. Mă

încrucişam adesea cu el în apropierea străzii Jacob. Păşea cu paşi mărunţi, ca o vrabie, fără să se uite în jurul lui. Dădea uneori impresia că lumea nu-1 mai interesa. Cred că îşi ducea traiul într-un hotel din cartier, Louisiane, reînnodând astfel legătura cu epoca aceea dispărută a anilor treizeci, când scriitorii străini locuiau în hoteluri pariziene, Faulkner la Lenox, Hemingway \zRitz - toate acele locuri fabuloase luate azi cu asalt de turiştii americani.
— Şi coordonatoarea, întrebă Martin, e faimoasa Lamia?
— Nu, e redactoarul-şef al unui jurnal intelectual. N-o cunosc, adăugă JEr£mie.
Martin păru dezamăgit; ar fi vrut să fie coordonat de Lamia. JEre"mie ne arătă chiar atunci, în dreapta, ceea ce se numea „oraşul morţilor". Era un cartier sărac din Cairo, un fost cimitir în care veniseră să se instaleze cei care nu aveau mijloacele de a-şi plăti o locuinţă decentă. Familii întregi trăiau astfel în cavouri, printre morţi.
în timpul drumului, m-am gândit la Jeanne. Ce făcea oare? Hotărâsem, cu bună ştiinţă, să nu-mi iau telefonul mobil cu mine. Ea mi se părea acum atât de departe. Trebuia să pun astăzi la poştă scrisoarea pe care i-o scrisesem. Poate după ce o voi fi recitit-o, căci vodka mă făcuse, fără îndoială, să spun lucruri stângace. Ne scriam mult vinul altuia, ea şi cu mine. La început, mă temusem, ieşeam dintr-o serie de decepţii violente. Eram chiar la

IM'

pământ Când o întâlnisem pe ea, atât de minunată, ceva din mine, da, se temuse de suferinţa pe care această întâlnire o promitea. Să nu mă ataşez prea mult, îmi ziceam prosteşte. Să mă baricadez împotriva durerii. „Tu ai să mă părăseşti", îi spuneam uneori. Asta o amuza.
— De ce spui una ca asta?
— Uite aşa. Pentru că ştiu. într-o zi, ai să mă părăseşti.
— Te pomeneşti că ghiceşti viitorul?
— Da. Nu mă crezi?
Nu mă credea Atunci, mi-aduc perfect aminte, luasem un plic gol:
— Vezi plicul ăsta? Am să scriu înăuntru condiţiile exacte ale rupturii noastre. Am să-ţi pun chiar şi data. Am să-ţi descriu cum se vor petrece lucrurile, ce îmi vei spune tu, ce-ţi voi spune eu, totul' Viitorul, în fond Voi închide plicul, iar tu nvi-1 vei citi decât când va veni momentul, de acord? Şi atunci vei vedea.
Ea se distra.
— Dar îmi făgâduieşti că n-ai să-1 deschizi mai înainte, da?
îmi făgăduise. Cu toate astea, la câteva zile după discuţia aceea, dădusem peste petecul de hârtie pe care notasem înfrângerea noastră; stătea rătăcit pe un colţ de masă. Asta mă înfuriase. îi reproşasem că nu jucase jocul până la capăt, dar ea nu voise să recunoască nimic:
— Dacă-ţi spun că nu ţi-am citit scrisoarea! Ca să mi-o dovedească, îmi arătase plicul: îl
pusese cu grijă printre lucrurile ei aşa cum ar fi

procedat o fetiţă; efectiv, nu-1 dezlipise. Am priceput atunci că uitasem să pun scrisoarea în interiorul plicului. Era singura explicaţie. Mi se păruse la început ceva de-a dreptul imposibil, dar fusesem nevoit să mă resemnez: plicul ce trebuia să conţină viitorul nostru era gol
— E un semn, nu crezP mă întrebase ea râzând.
începând de atunci, mi se pare, căpătasem obişnuinţa de a ne scrie mult unul altuia. Pentru a umple golul acela, poate. Şi pentru a uita ce scrisesem, boul de mine, pe acel petec de hârtie foarte repede ars de amândoi. în scrisorile ei, ea semna-„buburuza ta".
Telefonul, şi mai cu seamă mobilul, a omorât definitiv practica asta a corespondenţei. Mă gândesc adesea la femeile acelea care trăiau cu speranţă, doar cu zălogul unei singure scrisori de dragoste, când celălalt, de pildă, pleca la război Cuvintele aveau pe atunci o forţă de temut, deoarece hotărau destine Oamenu aşteptau şi aveau încredere, chiar şi fără veşti de la celălalt, vreme îndelungată Astăzi, începem să intrăm în panică de îndată ce nu izbutim să dăm de celălalt când îl sunăm pe mobil. Oare ce face el? De ce nu răspunde ea? Cu cine este el? Neliniştea a câştigat teren. Am intrat într-o perioadă fără întoarcere care pecetluieşte sfârşitul aşteptării, adică al încrederii şi al tăcerii.
Salonul cărţii era în realitate un fel de târg imens. Majoritatea cărţilor expuse eraxi religioase: comentarii ale versetelor, metode de renunţare,

I)
V. Ii.

ghidun de rugăciuni. Alături, locul rezervat literaturii era minuscul.
— Aici, oamenii nu citesc deloc romane, mi-a explicat J^rămie. La limită, există, în ce priveşte literatura, o mică

elită care se interesează de poezie, dar asta e tot...
înţelegeam în sfârşit de ce eram noi invitaţi. Martin şi cu mine.
Sala în care urma să ne ţinem conferinţa era totuşi destul de plină. Ceilalţi participanţi care aveau să ia cuvântul ne aşteptau. Ni s-au dat căşti de traducere simultană pentru a putea urmări conversaţia în arabă. Eram aşezat alături de un tânăr romancier de vreo treizeci de ani care nu m-a salutat. Coordonatoarea a început imediat şi, taman invers de cum mă aşteptam, ia dat în mod arbitrar cuvântul lui Martin pentru ca el să ne poată spune, într-un mic expozeu concis, care era viziunea lui asupra literaturii. Bietul de el a înghiţit în sec şi a început să îngaime câte ceva, cu atât mai mult cu cât fiecare dintre frazele lui era pe dată tradusă în arabă. Apoi discuţia s-a închegat. Coordonatoarea vorbea destul de prost franceza, dar credea că o vorbeşte foarte bine, astfel, ne punea în mod regulat întrebări de genul:
— în Franţa, tinerii scriitori sunt mai tineri decât cei care scriu fiind mai vârstnici decât tinerii?
Sau:
— Credeţi că autorii care v-au influenţat v-au influenţat la scris?
Sau şi mai bine.
— Cum aţi luat tânăra generaţie ca să scrieţi?

Auditoriul ne privea cu seriozitate; la urma urmei, erau probleme importante.. Străduindu-mă să răspund („Tânăra generaţie? Am luat-o mai ales pe la spate, dar totuşi nu chiar în fiecare zi..."), căutam în sală să desluşesc cine putea fi Lamia. După cele ce-mi spusese Jărămie, era marocană şi lucra cu ei abia de şase luni. Mi se păruse că ţinea la ea, şi că nu era singurul. Thibault era şi el, în mod vag, amestecat. Martin avea să fie şi el. „Cea mai frumoasă femeie din Cairo." Trebuie amintit că, totuşi, concurenţa nu era prea aprigă şi că ea avea un soi de monopol în capitală, deoarece, în aparenţă, egiptencele, chiar atunci când nu purtau văl, nu făceau partide de sex.
După ceva vreme, cuvântul a fost dat mai cu seamă celor doi critici care figurau printre cei ce făceau intervenţii - amândoi, un soi de ţestoase preistorice care lucrau în cele două mari cotidiene naţionale. Ascultându-i vorbind, mi-am dat seama că erau în realitate nişte funcţionari, din moment ce presa aparţinea statului, iar în privinţa asta ei erau reprezentanţii acestuia.
— La baza judecării unui text, spuse unul dintre ei, stau morala şi frumuseţea. Oare un roman e moral? Ştie el să redea această morală estetică? Iată întrebările pe care sile pune critica! (în casca mea, translatoarea spunea : „criticism" în loc de critică, desigur din,pricina termenului englez „criticism"; în orice caz, nu eram departe de „cretinism")
Atunci a intervenit Martin, din plăcerea de a provoca, şi i-a întrebat pe cei doi cretini ce părere aveau despre Flaubert. în mintea lui, făcea desigur

aluzie la Corespondenţă, presupunând că măcar auziseră vorbindu-se despre pasajele referitoare la Egipt, care, după cum am văzut, nu întruchipează chiar morala, dar ei au răspuns referindu-se direct la Madame Bovary, singura carte a acestui autor pe care fără îndoială o citiseră. Am aflat astfel că romanul fusese tradus în arabă, dar că ăsta nu era un motiv ca să fie citit. Un astfel de text era contrar eticii şi esteticii, ne spuse celălalt. Toate acele aventuri de alcov inutile! Nu trebuia să se conteze pe gazetele serioase că îi vor lua apărarea! La moarte cu Madame BovaryX Eram totuşi destul de siderat. (Noroc că tipii ăştia nu mi-au citit cărţile, mi-am spus eu.) La vremea publicării lui, romanul îi pusese câteva probleme lui Flaubert, aşa-zis pentru delicte de ultragiu la adresa moralei publice şi religioase, dar asta se petrecea pe la 1856! Avem mereu impresia că Egiptul este o foarte frumoasă ţară cu piramidele ei, cu apusurile ei de soare pe Nil, dar cam uităm că este totodată o ţară în care Madame Bovary (povestea acelei femei care a făcut o căsătorie neizbutită, povestea soţului ei mediocru, a amanţilor ei frivoli) repune prea mult în discuţie ordinea lucrurilor pentru a fi un roman citit. Aici, căsătoriile sunt obligatoriu bune, soţii nu sunt niciodată mediocri, iar amanţii nu există.
M-am gândit iarăşi la ce ne spusese Thibault: poveştile din O mie şi una de nopţi fuseseră, de asemenea, interzise. După discuţie, am întâlnit o ziaristă care vorbea foarte bine franceza şi părea că vine de pe o altă planetă, aceea a civilizaţiei. I-am spus cât de mare mi-a fost surpriza în legătură cu cele spuse despre Flaubert. Făcuse studii în Franţa

şi înţelegea despre ce vorbeam „Din păcate, aşa stau lucrurile, a deplâns ea situaţia, nu poţi face nimic, şi e din ce în ce mai rău." Tânărul romancier egiptean era lângă noi. Vorbea un pic engleza. L-am întrebat cum putea cineva scrie dacă trebuia să se supună atât de docil moralei religioase. Părea trist. Mi-a explicat că, după părerea lui, nu prea exista cu adevărat literatură în ţara asta. „Islamul este incompatibil cu adevărata literatură", spunea el exagerând, desigur, un pic. Scriitorii oficiali făceau un lirism lipsit de interes pe fundal de patrimoniu şi de piramide, erau aplaudaţi pe scară ierarhică şi li se confereau medalii; cât despre adevăraţii scriitori, ăştia plecau în alte ţări, atunci când aveau posibilitatea s-o facă, sau scriau poezie, cum era cazul lui, mai puţin cenzurată pentru că

era mai puţin limpede şi, deci, mai puţin primejdioasă. M-am gândit încă o dată la prezervativul lui Tutankhamon.
— Ceea ce te aduce la exasperare, adăugă Martin, este să vezi că în Europa este tot mai mult la fel.
— Despre ce e vorba?
— Ne bagă pe gât morala lor religioasă tâmpită.
Eram un pic stingherit. De ce era Martin atât de agresiv?
— Ei numesc asta „reînnoirea spirituală" a Occidentului! Când e de fapt taman contrariul spiritului! Ai auzit ce-au zis? Imposibilitatea de a ieşi din frumos şi din bine, păi asta, pe bune, înseamnă tocmai moartea spiritului. Şi asta deja a şi

început! Spiritul reprezintă o ameninţare pentru cei care nu fac altceva decât să repete un unic adevăr ieşit direct din deşert! Asta e barbarie!
— Barbarie?
— Exact aşa. Barbaria înseamnă sfârşitul culturii! Iar îngrăşământul natural al acestei barbarii îl constituie analfabetismul, înapoierea mintală şi idioţenia sub toate formele ei! Numărul de procese împotriva cărţilor, organizate de asociaţiile musulmane obsedate de virtute, e deprimant! Şi o să fie din ce în ce mai rău!
Am preferat să nu răspund nimic. Dar asta m-a dus cu gândul la Varietăţile lui Valăry; şi mai cu seamă la prima scrisoare din „Criza spiritului", în care autorul descoperă, imediat după război, că o civiliaţie are aceeaşi fragilitate ca şi o viaţă. Este muritoare şi poate fi astfel înjunghiată chiar de către acela care îi vine întru întâmpinare afişând un zâmbet moderat
Hamletul occidental stă în picioare în faţa acestui viitor spectacol. Ce va hotăra el să facă? El cugetă la cele ce vin. Are în faţa lui drept spectru intuiţia că se pregăteşte ceva grav în liniştea dimineţii. Bătăile unei tobe fără piele. Se gândeşte la teama de a vedea cum moare într-o zi ceea ce îi este drag, pe de altă parte se mai gândeşte şi la sminteala de a dori să îmbrăţişeze fără rezerve tendinţa lumii. Şovăie între cele două abisuri.
Dacă alege un craniu, e un craniu ilustru -Whose was it? -, ăsta a fost Rabelais. A inventat umorul european şi a expediat oile în mare fără să se teamă de behăielile lor imbecile... Iar craniul celălalt e al lui Voltaire, uşor deformat la nivelul

maxilarului pentru că prea ricanase pe seama religiei. Ăla de colo e tocmai cel al lui Flaubert care a scris într-o zi: Există puţine femei pe care, în gând măcar, să nu lefi dezbrăcat până la călcâie!
Hamlet nu prea ştie ce să facă cu toate ţestele astea. Ar vrea uneori să le arunce în capul anumitor bărboşi. Dar dacă le abandonează, nu va înceta cumva să mai fie el însuşi? Spiritul său, cumplit de clarvăzător, contemplă trecerea de la pace, pe care o aştepta din toată inima, la certitudinea războiului. Asta e. Nu poate face nimic Oare ce să fac? se mai întreabă el încă o dată. Trebuie să urmez şi eu mişcarea şi să fac precum Polonius, care militează acum pentru respectarea Celuilalt? Să fac precum Laerte care tot repetă că ar trebui în mod imperativ să ne bucurăm de viitor? Sau ca Rosenkrantz, care-mi râde în nas când îi mărturisesc pesimismul meu?
— Lumea nu mai are nevoie de nălucile astea, am rostit atunci cu glas tare
M-au privit cu nedumerire. E adevărat că să-risem peste o etapă în raţionamentul meu Câteva persoane se îndreptau deja spre ieşire că să se ducă să bea un pahar la Heliopolis
— Bun, atunci plecăm şi noi? îşi pierdu răbdarea Jeremie
5.
Femeile goale
Am preferat să trec din nou pe la hotel înainte de a merge la cină. Am stat o bună bucată de vreme singur în cameră. Dacă nu mă pot izola câteva ceasuri pe zi, devin nerăbdător şi capricios pentru cei din jur. Nu mă pricep să trăiesc în comunitate. Şi apoi, eram obosit în fond, mi prea dormisem îndeajuns de la trezire, la Paris. Am stat întins pe pat citind, gândindu-mă la toate cele petrecute. Apoi am făcut o baie Şi mi se pare că am moţăit un pic. Lamia nu venise la conferinţă. O voi vedea seara Era organizat un dineu pe un vapor, pe Nil. Je're'mie îmi spusese că vom găsi alcool la bord. Trebuia să-i întâlnesc pe toţi acolo. M-am îmbrăcat. Nu ştiu să-mi fac bagajul. De pildă, mi se întâmplă să uit să iau cu mine cămăşi, ceea ce îmi complică adesea voiajele. De data asta însă, aveam cu mine tot ce-mi trebuia. Am stat o clipă pe gânduri dacă să mă duc sau nu la acel dineu. Mă dureau ochii într-atât aveam poftă să dorm. Am sunat la recepţie şi am cerut un pahar de vodkă să

mă trezească. în clipa aceea, am văzut semnalul luminos al telefonului şi mi-am spus că poate aveam un mesaj. Am vrut să-1 ascult. Trebuie să fi fost Jerămie care mă prevenea că ora şi locul se schimbaseră Nu. Era Jeanne Eram fericit să-i aud vocea Dar nu-mi aminteam să-i fi dat numărul de telefon al hotelului Fără îndoială că-1 sunase pe editorul meu Aşadar, se întâmplase ceva grav Mi s-a strâns inima, resemnat să primesc vestea proastă, care era în

realitate o veste bună- găsise, pare-se, un apartament Cum nu aveam prea mulţi bani şi cum nici ea, nici eu nu aveam o meserie fixă, era destul de dificil să dăm peste un proprietar încrezător. Mă săruta prin telefon, buburuza mea veselă. A bătut cineva la uşă M-am dus să deschid, cu zâmbetul pe buze era de la room-service şi mi se aducea vodka Nimerea exact la tanc M-am dus pe terasă Am privit oraşxil, cu paharul în mână Era cu adevărat o veste bună. Una din acele veşti care te fac să uiţi, preţ de o clipă, certitudinea calmă a lipsei de importanţă a tot şi a toate - şi am băut o duşcă în sănătatea mea
La ieşirea din hotel, am luat un taxi şi i-am indicat numele restaurantului. Nu izbuteam să pronunţ numele acela, sau taximetristul nu reuşea să mă înţeleagă, aşa că am fost nevoit să-1 rog pe portarul hotelului să mă ajute să-i explic şoferului unde anume trebuia să mă duc, dar portarul, care mei el nu vorbea engleza, nu pricepea ce îi ce-ream, aşa că a trebuit şi el să roage la recepţie să i

se explice unde trebuia să mă duc pentru a explica la rândul lui şoferului de taxi care trebuia să mă ducă acolo - în clipa următoare, iată că ajunsesem deja la Ramses.
Era vorba de un fel de vapor ancorat la chei şi transformat în restaurant: de pe mal, un ponton luminat permitea accesul la bord Era destul de frumos, iar eu nu mai eram deloc obosit O femeie înfăşurată în văl îmi deschise uşa Era mai curând delicată - judecând măcar după ceea ce se putea vedea Mă conduse până la masa rezervată de ambasadă Jeremie era deja acolo împreună cu Martin
— Ai nimerit uşor? mă întrebă el
— Fără probleme Dar voi, ce-aţi făcut cu chicha?
— Ne-am dus într-un bar din Heliopolis
Un chelner ne aduse o tavă cu pahare de toate culorile
— E aperitivul, explică Jeremie Sucuri de fructe Alcoolul, aici, se aduce în cursul mesei
— Bună ziua
O femeie tânără se afla în fata mea Jeremie făcu atunci prezentările se numea Mathilde Lucra şi ea la ambasadă şi avea, în treacăt fie zis, un cap de monstru marin. Am dat mâna Mi-a vorbit un pic de ziua care trecuse Asistase la conferinţă şi îi plăcuse mult ce spusesem eu în legătură cu noul realism Era cu atât mai drăguţ din partea ei cu cât eu nu spusesem nimic în legătură cu noul realism Ataşatul cultural, şeful lui Jeremie, s-a apropiat la rândul lui M-a salutat plin de distincţie, am priceput că era de la sine înţeles faptul de a fi onorat

t

sa-1 întâlnesc. Am ciocnit apoi în cinstea Egiptului, unde, hotărât lucru, cultura francofonă era foarte prost reprezentată. Ataşatul cultural a lansat o discuţie despre Stendhal din care pretindea că citeşte un scurt pasaj în fiecare dimineaţă. Mai erau aşteptaţi câţiva invitaţi. Masa pusă pentru noi era efectiv destul de mare. Soţia ataşatului cultural se agita în toate direcţiile şi explica tuturor că ea fusese cu ideea de a ţine dineul în acest restaurant, şi nu la ei acasă; lucrul ăsta părea s-o facă fericită. Cei doi romancieri egipteni de la conferinţă discutau cu o altă fată căreia nu-i puteam vedea decât spatele şi pletele lungi negre - probabil faimoasa Lamia.
Je"r£mie îmi vorbea despre programul de a doua zi, dar eu nu-1 ascultam decât pe jumătate îmi sorbeam sucul de căpşuni în tăcere. După câte înţelesesem, aveam posibilitatea de a merge să vizităm piramidele în cursul dimineţii. Eu le văzusem deja şi cred că aş fi preferat să nu mă mai întorc acolo. în general, nu reuşesc să mă dezbar de dezgustul cam pueril pe care-1 trezeşte în mine turismul. Paharul mi-era gol, iar un chelner a venit să mi-1 ia din mână. Chiar atunci, Lamia sa apropiat de noi. L-a întrebat pe Jăremie, fără să-mi arunce nici o privire, dacă ştia ce făceau ultimii invitaţi. Apoi a realizat că mai eram şi eu pe acolo, mi-a zâmbit rece şi m-a întrebat, cu un uşor accent arab, cum fusese prima zi la Cairo.
— A doua zi la Cairo, am corectat eu.
Avea ochi mari şi negri care nu se temeau să te privească drept în faţă. Părul îi cădea frumos pe umeri, era fermecătoare, dar mai puţin frumoasă

decât mă aşteptasem. Toţi îmi spuseseră totuşi: „Cea mai frumoasă femeie din Cairo."
— Aţi mai fost în Egipt?
Eram surprins de adresarea asta la persoana a doua plural. Aveam aproape aceeaşi vârstă.
— Da. O dată. Dar atunci în scop turistic, şi asta s-a petrecut cu destul timp în urmă...
îmi zâmbea politicos, dar puţin se sinchisea de ce-i spuneam eu, şi era foarte bine aşa.
— Ceea ce m-a surprins cu adevărat, am continuat eu, mai cu seamă pentru urechile lui Jăreinie, este ce am auzit adineaori, în cursul discuţiei...
— Ce anume?
— în legătură cu Flaubert! Nu-mi imaginasem că lucrurile stăteau chiar aşa .. Pentru că. prin persoana lui Flaubert, ei condamnă în cele din urmă întreg Occidentul'

— Parcă abia acum o descoperi. Astea sunt zvonuri de înfruntare! comentă Jer£mie.
Am vrut să-i explic Lamiei ce se spusese, dar m-a întrerupt imediat, fusese de faţă.
— Şi încă, zise ea, cenzura în literatură nu e cea mai groaznică! Devine cu adevărat catastrofală în mediile informaţionale!
— A, da?
— Ca să dau doar un singur exemplu: mâine, o să vă duceţi să faceţi o emisiune radiofonică, mi se pare...
Je're'mie, care devenise brusc timid, infirmă printr-un gest cu capul: emisiunea era finalmente anulată.

— E una din emisiunile-far ale radioului naţional. Ei bine, localurile acestui post de radio se află în clădirea ministerului de Interne...
— într-adevăr, bizar lucru..
— Iar tipul care trebuia să vă ia un interviu are în realitate două meserii.. E vedetă la radio, aşadar. Dar e şi .. general de poliţie!
— Nu se poate!
— Ba da.
Schiţă, în sfârşit, un zâmbet ceva mai sincer. Dar deja privirea ei căuta spre fundul sălii: soseau ultimii invitaţi. Se grăbi atunci să le iasă în întâmpinare De departe, l-am recunoscut pe dl Cotte.
Ne-am aşezat. Am făcut în aşa fel încât să iau loc lângă Jeremie cu care aveam chef să stau de vorbă Din păcate pentru mine, soţia ataşatului cultural se propti în dreapta Cotte se instala la celălalt capăt al mesei şi am văzut-o pe Lamia grăbindu-se să se aşeze lângă el. Manevra ei mi se păruse cam grosolană. E adevărat că pentru o fată care vrea să facă politică, evident Cotte era cineva pe care era bine să-1 ai la buzunar în mod vizibil, ea ştia perfect ce voia; aş spune chiar că era întruparea ambiţioasei, cam semeaţă prin excelenţă. Şi m-am întrebat ce anume vedeau toţi la ea.
în timpul dineului, Jăremie mi-a spus câte ceva despre viaţa lui la Paris. Voiam să ştiu de ce luase hotărârea să plece pentru doi ani în străinătate, el care pretindea că nu are nici o ambiţie în reprezentarea internaţională. Mi-a povestit atunci

că plecase absolut dintr-o sminteală. Ca să se vindece de o poveste de dragoste, mi-a mărturisit el aproape imediat.
— Era o fată destul de uimitoare. Când am întâlnit-o, trăia deja cu un tip. Ca din întâmplare, un bou. Vreme de şase luni, ba 1-a părăsit, ba s-a certat cu mine, ba s-a întors la el, ba m-a părăsit iarăşi.. Eram istovit. E cam prosteşte ce-ţi spun eu acum, dar cred că n-am suferit niciodată mai mult. Nici măcar nu ştiam că se poate suferi atât de tare, vreau să zic, că e fizic cu putinţă.
Părea destul de emoţionat, aşa că i-am mai turnat nişte vin. în realitate, eram mirat de uşurinţa cu care ne făcea confidenţele astea. Eu aş fi născocit o altă poveste, un pretext facil, ceva acolo - aş fi minţit. în orice caz, nu mi-aş fi încredinţat suferinţa nimănui, pentru a fi absolut sigur că acea persoană nu va încerca nici s-o exploateze, nici s-o degradeze. Am fost întotdeauna surprins de acea obstinaţie colectivă de a face caz de problemele personale, de necazurile şi de sâcâielile respective. Fiecare socoate că trebuie să-şi deşerte sacul la lumina zilei. Astăzi, toate lumea visează să aibă un suflet public.
Aş fi putut deci să fiu agasat de ce spunea Jărdmie. Cu toate astea, ascultându-1, realizam că îmi era din ce în ce mai simpatic. La urma urmei, nu toată lumea pleacă chiar la capătul lumii ca să fugă de o femeie. Trebuie să ai o anumită capacitate de suferinţă. Aş fi vrut să-i spun că trebuia s-o treacă sub tăcere, suferinţa aia, s-o păstreze în sinea lui ca să n-o altereze. Că trebuia ca suferinţa

să trezească atenţia pe care oamenii o arată lucrurilor, celui mai mărunt obiect, celei mai mărunte coincidenţe, că trebuia ca ea să redea fiecăreia dintre clipele noastre de chin profunzimea şi plenitudinea de care le privase obişnuinţa noastră de a trăi - dar în taină
— Era genul de fată cam ţicnită, continuă el, o fată care ieşea mereu la localuri, care era complet beată, îşi bătea joc de viaţa ei, cu tot tacâmul. Inversul a ce mă interesează pe mine de obicei. în fond, cred că totuşi capacitatea de a iubi pe cineva nu rezistă aproape niciodată la acest mod de viaţă sărit de pe fix. Şi făcea parte tocmai dintre acele femei moderne profund egocentrice care au devenit incapabile de dragoste, pentru că sunt prea obsedate de ele însele' în ce mă priveşte, pe cât o iubeam, pe atât o detestam Lucrul cel mai bun pe care-1 puteam face, vezi tu, era aşadar s-o şterg. Şi cât mai departe.
— Oricum, spuse atunci Martin cu solemnitate, astăzi lucrurile s-au inversat. Bărbaţii sunt cei care au devenit romantici.
Intervenţia asta mi s-a părut destul de surprinzătoare. Mai ales venind din partea lui. (Mi-am amintit atunci că

într-unui dintre romanele sale, primul, mi se pare, personajul central adoptă rapid porecla, subtilă aluzie literară, de „Puţă-TăntălăuT - un mare romantic.)
— Şi ce s-a mai întâmplat? Faptul că ai plecat..
— Da, asta, cu siguranţă, m-a eliberat. Chiar dacă voi păstra mereu pentru fata asta nişte suspine ca un nod în gât...

Am vrut să iau o altă sticlă de vin. Dar soţia ataşatului cultural, care încerca să se se vâre în discuţie de aproape douăzeci de minute, mi-o luă înainte şi ne umplu paharele. Era pentru ea ocazia visată. A trebuit aşadar să schimb cu ea câteva fraze, să ciocnesc pentru ospitalitatea şi pentru ideea ei excepţională de a organiza dineul în acel restaurant, şi nu la ea acasă (De cealaltă parte a mesei, îl auzeam pe Cottă vorbind despre Juppe", care era unul dintre prietenii săi. Era de părere că sancţiunea care îi fusese dată era complet extravagantă! După părerea lui, puterea judiciară se războia cu puterea politică! Asta era teoria lui; Lamia o găsea foarte subtilă, foarte personală şi neînddoielnic extrem de întemeiată...) Soţia ataşatului a început atunci o discuţie în arabă cu unul dintre scriitorii egipteni, iar conversaţia noastră a putut fi în sfârşit reluată:
— Am întâlnit apoi o fată, continuă Jeremie O franţuzoaică de la Centrul francez din Alexandria. Am fost două luni împreună Era cu adevărat bine. în afară de sfârşit, când totul s-a transformat într-o catastrofă. Am plecat pentru câteva zile la Assuan. în vacanţă pe malul lacului. A stat îmbufnată pe tot parcursul voiajului. Vechiul truc oribil De fapt, se dusese deja totul pe apa sâmbetei. Dar nu voiam să mi-o mărturisesc... Iar la înapoiere, mi-a spus că se terminase.
— Dar tu continui s-o vezi?
— Nu prea. Dar merge şi aşa! Nu sunt trist. îmi lipseşte mai ales corpul ei...

— Oricum, spuse iarăşi Martin care băuse prea mult, am impresia că în Egipt mai ales corpurile lipsesc! Tu, de pildă, nu te-ai culcat niciodată cu o egipteancă...
— Nu. Ţi-am mai spus că asta nu prea se făcea.
— Nici măcar cu... Jeremie era cam stingherit.
— Poftim?
— După părerea ta, un occidental se poate tăvăli cu o târfă?
Je"re"mie dădu drumul unui râs fornăit de loază la auzul cuvântului „târfă". Nu era deprins să vorbească de lucrurile astea la fel de simplu. Lansă o privire neliniştită spre soţia ataşatului ca să se asigure că nu auzise nimic.
— Nu ştiu
— Nu ştn?
— Nu. Dar ştiu un tip care cunoaşte bine treburile astea, dacă te interesează
-A!
— Da. Se numeşte Essam. Un tip care ştie tot ce mişcă în Cairo. El ţi-ar putea răspunde ..
— Ştii ce ar cădea bine? reluă Martin. Să organizăm o mică escapadă seara asta.
— Cum? Seara asta? Vrei să zici după dineu?
— Da. De ce nu?
— îl pot oricând chema pe tipul ăla, dacă vrei. Dar bine..
— Ai numărul lui de telefon la tine?
— Da. Te va informa în legătură cu locurile unde sunt dansatoare, tot tacâmul, ce mai...

Martin părea încântat. Ne-a vorbit apoi de escapadele pe care le făceau Aragon* şi Drieu** în Parisul anilor '30. Se înverşuna să găsească în marea literatură o justificare obsesiei lui personale -ceea ce dovedea că nu se simţea chiar la largul lui cu sine însuşi.
După desert însă, Je"remie n-a izbutit să dea de Essam. Nimerea mereu peste robot.
— Ceea ce putem face e să mergem într-un bar pe care-1 ştiu eu, iar până la urmă dăm noi de el...
Ne-am ridicat de la masă unii după alţii. Martin era vizibil excitat de ideea escapadei printre cei din drojdia societăţii. Şi eu băusem cam mult Trebuia aşadar să ne temem de ce e mai rău. De la celălalt capăt al mesei, Lamia se uita drept în ochii mei. Nu pricepeam ce încerca să-mi spună. Cât despre Cotte', acesta era în plină desfăşurare cu teoria lui despre biblioteca din Alexandria, părea ceva pasionant.
— O să încercăm să luăm doar o singură maşină, spuse Jeremie
— Cine mai vine cu noi?
— Nu ştiu.
Mathilde zise că era frântă de oboseală - ceea ce mi-a dat prilejul să-mi aduc aminte de existenţa ei.
* Louis Aragon, scriitor francez (1897-1982), unul dintre fondatorii suprarealismului, prozator de orientare comunistă (n tr.~)

** Pierrc Dneu la Rochelle, scriitor francez (1893-1945), romancier influenţat de ideile fascismului, director în timpul ocupaţiei germane al prestigioasei Nouvetts Revuefranţatse. (n tr)

fii
T*

dată.
— Lamia no să vină, cred. Ea nu iese nicio-
— Atunci no să fim decât trei?
— Patru cu Thibault, dacă ni se alătură. M-am dus totuşi s-o văd pe Lamia ca s-o
previn că plecăm. Nu vii cu noi? Cotte părea atârnat de răspunsul ei. Cam stingherită, mi-a răspuns că preferă să se întoarcă acasă, este obosită - dar poate mâine? Atunci se băgă în vorbă Cotte: „Am uitat să te întreb mâine seară e un dineu la ambasador acasă...N-am să fiu însoţit, aşa că mi-am spus că vei accepta poate să vii cu nune.."
Lamia îi zâmbi larg- „Cu mare plăcere" Nu era nimic de zis, tipa era tare, căpăta tot ce voia M-am întrebat dacă era conştientă că tocmai se vinde. Desigur că nu Prostituţia este peste tot De altfel, fiecare este astăzi silit, într-un fel sau altul, să se prostitueze, adică să trăiască după nişte reguli care amintesc de acelea ale prostituţiei în această privinţă, Lamia nu constituia o excepţie era chiar întristător de comună Ei s au ridicat în aceeaşi clipă, iar noi ne-arn îndreptat spre ieşire. Ceilalţi aşteptau deja afară pe pasarelă Luna cizelată a islamului strălucea pe cer
— Vorbeşti araba' am întrebat-o pe Lamia.
— Da, e limba mea maternă. De fapt, părinţii mei sunt marocani. Eu m-am născut în Franţa, dar am vorbit mereu araba cu familia mea.
A explicat, întorcându-se mai ales spre Cottă, că, înainte de a veni la Cairo, cu doar câteva luni în urmă, preda tocmai araba la Paris („La Limbi orientale", preciza ea cu o anume mândrie), dar ceea ce o interesa cu adevărat, era politica.

— Da, remarcasem .
M-a fulgerat cu privirea. Cotte rămase tăcut, fără îndoială stingherit. L-am ajuns apoi din urmă pe Jeremie şi pe ceilalţi care aşteptau pe marginea drumului Un taxi se opri lângă noi o clipă mai târziu Ne-am înghesuit tustrei înăuntru Lamia vorbea acum cu ataşatul cultural Mă privea de departe cu o anume stăruinţă Avea să se răzbune Da, cu siguranţă va vrea să-şi ia revanşa, iar asta pentru ea era tot una cu a mă don Căci era, cred eu, dintre cele cărora trebuie mai întâi să le displaci înainte de a putea să le fu pe plac Dar nu ignoram faptul că agasarea pe care o isca în mine era înainte de toate un mod de a nu-rai mărtunsi mie însumi că o găseam seducătoare Şi inaccesibilă Am închis aşadar portiera taxiului Jerămie îi dădu şoferului adresa acelui locaş de perditie, iar în clipa următoare străbăteam Cairo in viteză, cu geamurile deschise
6.
în mijlocul oceanului
în taxi, m-am gândit din nou la ce ne spusese Martin Eram destul de nedumerit că evoca escapadele lui Aragon şi ale lui Drieu, şi nu pe cele ale lui Flaubert şi Du Câmp*, care, pentru noi, aveau avantajul de a se desfăşura în bordelurile Egiptului şi care, în privinţa asta, ne-ar fi putut servi drept referinţă poetică pentru seara cu pricina, ba chiar, admiţând că lucrurile nu se schimbaseră prea mult, drept model de acţiune. La vremea respectivă, Flaubert nu este încă Flaubert, dar visează să devină scriitor, iar literatura se scrie deja sub ochii lor în ziua de 6 martie 1850, ei o întâlnesc la Esneh pe o prostituată venită din Damasc, Kuciuk-Hanem, care le lasă o impresie atât de puternică, încât şi unul şi celălalt o vor descrie în operele lor respective (Nilul a lui Du Câmp şi
* Maxime du Câmp, scriitor francez (1822-1894) prieten al lui Flaubert, autor de scrieri de călătorie, unul dintre primii man reporteri fotografi (atr)

Călătorie în Egipt a lui Flaubert) - în acelaşi mod în care universul feminin oriental a fost tămâiat de pictorii orientalişti şi de scriitorii călători. Dar Du Câmp e gri/uliu să-şi croiască o bună reputaţie şi nu publică decât versiuni edulcorate ale serii lor din 6 martie. Am văzut-o când am înălţat capul; a fost o adevărată apariţie. în picioare, scăldată în cele din urmă raze ale soarelui care o învăluiau în lumină, îmbrăcată doar cu o simplă cămăşuţă dintr-o ţesătură foarte fină de culoare brun de Madera, purtând şalvari din bumbac alb cu dungi trandafirii, cu picioarele goale în papucii orientali, umerii acoperiţi de valurile de mătase albastră care alcătuiau ciucurele fesului, gâtul înfăşurat în trei coliere cu boabe mari, braţele încercuite de brăţări lucitoare, urechile împodobite cu cercei de formă trapezoidală încărcaţi de lamele din aur, părul castaniu, împletit şi strâns pe frunte într-o panglică neagră, cu pielea ei albă, robustă, veselă, plină de tinereţe şi de viaţă, era superbă. După cum se vede, cam lipseşte aici acţiunea.
Flaubert descrie aceeaşi seară, cu deplină libertate, în Note de călătorie, publicate după moartea sa. Manuscrisul a

fost puternic cenzurat de nepoata scriitorului. El povesteşte cum o urmează pe femeia aceea în interiorul unui palat sordid. Apoi, după un dans lasciv, cum se lasă mângâiat de gura ei în zonele intime. M-am simţit feroce, spune el. Mai vorbeşte şi despre tandreţea pe care o încearcă pentru această prostituată pe care o ţine de mână si o priveşte cum doarme. Stă

lipit de ea şi se gândeşte la alte nopţi în care privea alte femei dormind - şi la toate celelalte nopţi albe pe care le-a petrecut. Se gândeşte iarăşi la tot, se cufundă în tristeţe şi în visări - se amuză omorând pe perete ploşniţe umblătoare, lăsând astfel pe zidul alb lungi arabescuri roşii-negre Ne-am iubit, cel puţin aşa cred... Mi-am amintit de formula asta ambiguă, sublimă, care înalţă simpla mişcare din şolduri la o altă dimensiune, la tristeţea de a fi nevoit să plece curând şi de a abandona extrema senzualitate, şi tocmai aceea era formula, pe care sinistra nepoată hotărâse s-o cenzureze. Era ca şi cum ar fi interzis Madame Bovary.
M-am dus din nou cu gândul la ce spusese Martin în legătură cu intransigenţa islamului faţă de ficţiunea romanescă. Nu eram de acord cu el: pentru nune, nu „morala religioasă imbecilă" era implicată, ci imbecilitatea pur şi simplu, adică certitudinea de a deţine adevărul şi de a nega, în numele lui, tot ceea ce îl contrazicea în privinţa asta, nepoata lui Flaubert era la fel de periculoasă ca şeicul din Cairo.
— Cum e locul ăla? strigă Martin.
— N-am fost niciodată acolo, dar mi sa vorbit despre el. O să vedem. Se pare că sunt şi dansatoare...
Am traversat Nilul. Taxiul ne-a lăsat în piaţa Mahomet. Străzile erau pustii. Am luat-o în svis pe strada Kephren. Vitrinele magazinelor erau încă aprinse; unele manechine purtau şi ele văl.

La un moment dat, o luarăm la dreapta prin-tr-un labirint de străduţe.
— Ăstuia nu îi e frică noaptea?
— Nu, deloc. în general, la Cairo, te afli în totală siguranţă. Nu se produc niciodată agresiuni.
— Ăsta e un lucru plăcut, zise Martin.
Am intrat în sfârşit într-un amărât de bar al cărui nume l-am şi uitat. Un tip ne-a primit pe dată şi ne-a pus să coborâm într-o pivniţă încă şi mai neliniştitoare. Ce ne aştepta acolo era mai curând dezamăgitor. Nişte amplificatoare împroşcau cu o muzică proastă stătută. Nvi era practic nimeni. Dar o femeie într-adevăr dansa. Am fost duşi spre o masă din fundul sălii.
— E mediocrii, diagnostică Je"r£mie.
Am comandat trei beri care ne-au fost aduse imediat. La fel nişte fistic în şerveţele mari din hârtie. Dansatoarea era un fel de caltaboş înfăşurat în văluri; ne-am întors iute privirea de la spectacol. în schimb, una dintre chelneriţe era destul de drăguţă. Veni să se aşeze între Martin şi Jere"mie. Nu vorbea engleza şi părea complet indiferentă la prezenţa noastră: se mulţumea să se uite la dansatoare, prietena ei desigur, iar în timpul ăsta ne des-cojea boabe de fistic cu nepăsare. Apoi îşi puse în minte să ne pună să le înghiţim şi ni le vâra direct în gură într-un mod destul de senzual, trebuie s-o recunosc. Dansatoarea făcu, în sfârşit, o pauză. Odată liniştea restabilită, în pofida ţiuitului din urechi, se putea din nou sta de vorbă.
— Nu arată rău chelneriţa...
Ne turna din nou bere la fiecare înghiţitură mâncându-ne din ochi.

— E adevărat că e drăguţă.
— Dar ai văzut cum se uită la noi?
— Oricum, încă de la bun început am băgat de seamă că, în ţara asta, fetele se uită la bărbaţi extrem de insistent... E tulburător, nu ştii ce vor de fapt. în Europa, de pildă, aceeaşi privire poate să însemne: „Vino, mergem sus, am poftă să mă culc cu tine! "Aşa că, vrei-nu vrei, când eşti european, asta te poate încurca...
Cred că Martin se simţea bine, în rolul ăsta de european decepţionat, fragil şi obsedat. La un moment dat, trecând de partea cealaltă, chelneriţa îşi puse mâna pe coapsa lui Jdremie.
— Stai de vorbă cu ea, tu care ştii araba.
— Ca să-i spun ce?
— Nu ştiu. Agaţ-o. Chiar dacă n-ai nici o şansă, e interesant să vedem cum reacţionează.
Muzica reîncepu şi o nouă dansatoare urcă pe ceea ce se putea numi, în lipsa urnii termen mai potrivit, scenă. Alături, Jeremie îi vorbea chelne-riţei la ureche. Ea râdea, însă aveam impresia că nu era de bun augur.
— Ce i-ai spus?
— Am întrebat-o dacă vrea să meargă să ia un pahar cu mine în altă parte...
-Şi?
— Mi-a spus simplu nu şi a plecat.
Hotărât lucru, barul ăla nu părea prea prietenos. Jeremie se duse să se izoleze de zgomot la toaletă spre a încerca să dea de Essam. Se întoarse o clipă mai târziu, triumfător. îşi dăduse întâlnire cu el la zece minute distantă de locul

unde ne

aflam. Thibault avea să ni se alăture şi el. Am dat de duşcă paharele la repezeală şi am plătit consumaţia exact înainte de a surzi cu totul.
Essam era genul de tip care soseşte mereu cu întârziere, şi încă la locul nepotrivit - puteam să stăm să-1 aşteptăm hăt şi bine. întâlnirea era fixată într-o piaţă al cărei nume l-am uitat, nu departe de acolo. Martin îmi explica de zor că ăsta era pentru el cel mai bun mijloc de a cunoaşte un oraş: vizi-tându-i subsolurile şi mediile interlope. O altă justificare. Diverşi ţipi tot veneau să ne întrebe dacă nu cumva aveam nevoie de un sfat, deoarece ne vedeau stând acolo, în mijlocul pieţii, aşteptând pe cineva care poate că până la urmă nu va mai veni. Eram destul de surprins de amabilitatea lor şi mai cu seamă de climatul de siguranţă care domnea în cartierul ăla îndepărtat.
— Aici e un sistem foarte represiv, spuse Jeremie. Există poliţişti la fiecare colţ de stradă. Aşa că oamenii stau în mod obligatoriu cuminţi...
Cu toate astea, cu două zile înainte de sosirea noastră, un grup de patru turişti fuseseră înjunghiaţi de nişte extremişti, ceva mai la sud de Cairo. Puteai adesea auzi ici-colo că sistemul represiv era singurul mod de guvernare adaptat ţărilor din regiunea asta; oricum, era singurul care le proteja împotriva integrismului. Ceea ce n-ar fi fost cazul în democraţie. Egiptul trăia, în mod esenţial, din activitatea turistică; trebuia, aşadar, făcut absolut totul pentru a se asigura o anume securitate care

constituie condiţia însăşi a turismului. în privinţa asta, represiunea avea o calitate economică directă: ea participa în mod provizoriu la dezvoltarea ţării. în plus, toată populaţia care trăia de pe urma acestei activităţi avea o relaţie „interesată" cu Occidentul şi nu era în general ispitită de integrismul musulman. Dar în fond, îmi spuneam eu, ar fi de ajuns ca turismul să se prăbuşească în mod dramatic pentru ca toată această populaţie să se pomenească rămasă fără mijloace de trai şi să se întoarcă spre fanatism. De unde necesitatea, pentru inte-grişti, de a organiza regulat atentate împotriva turiştilor. De unde şi necesitatea, pentru stat, de a instaura o guvernare forte.
Thibault era acum cu noi Luase, zicea el, cina cu o fată de la ambasadă Jeremie îi dădu un nou telefon lui Essam. Acesta avea să sosească dintr-o clipă în alta. Şi într-adevăr, câteva minute mai târziu, o maşină albă se opri în faţa noastră într-un zgomot neliniştitor. Ieşiră din ea doi ţipi, unul dintre ei era Essam, purtând ochelari de soare Ne-am strâns mâinile. Ne privea cam de sus, dindărătul lentilelor fumurii, aşa cum îşi pot permite doar cei care te scot dintr-o situaţie neplăcută. Jeremie îi vorbi o bună bucată de timp în arabă. Se presupunea că îi explică ce anume căutam noi. Şi, de altfel, ce căutam noi de fapt? în ce mă priveşte, căutam să înţeleg. îmi aminteam de cele spuse de către Thibault în ajun. După părerea lui, islamul reuşise să reglementeze viaţa socială şi sexuală. De fapt, eram sigur că preocuparea pentru sex era la fel de prezentă ca şi prin alte locuri,

atâta doar că era pur şi simplu ascunsă. Era deci de ajuns să dăm de ea.
— Puteţi căuta cât vreţi, mai spuse Thibault, n-o să găsiţi nimic la Cairo..
Essam ne propuse să urcăm în maşina lui Amicul lui părea beat, aşa că ni s-a părut mai prudent să îi urmăm în taxi - o decizie pe care mai apoi n-am regretat-o.
— Şi-atunci, unde mergem acum? am întrebat eu, odată instalaţi în taxi.
— Ne vor duce într-un loc destul de şic, după cât mi s-a spus, un loc unde există exact ce căutăm noi...
— Şi e departe?
— Pe drumul spre Giseh, la un sfert de oră distanţă de aici
— Fir-ar să fie, e programat să mă duc mame dimineaţă acolo pentru vizitarea Pramidelor! îşi aminti Martin Va trebui să mă trezesc devreme .
M-am uitat la ceas; curând avea să fie unu şi jumătate noaptea.
— Poate că ar fi bine să dormi la faţa locului, i-am sugerat eu atunci
Maşina albă se opri pe marginea drumului. Essam ieşi din maşină şi intră într-o cafenea. Stătu acolo câtva timp la discuţii cu un alt tip, uitându-se mereu la noi. Nu ştiam ce se întâmplă.
- E unul dintre prietenii tăi, Essam ăsta? întrebă Martin.
— Da, în fine, îl cunosc oarecum Am lucrat cu fratele lui la un proiect pentru ambasadă....

— Deci e sigur...Vreau să zic, nu umblă cu tertipuri?
— Nu, nu.. Nu cred. De ce?
Maşina albă demară în viteză începeam să am un fel de intuiţie a ceva rău, ca şi cum o ameninţare surdă se pregătea lent în noapte Mi se părea că urma să pătrundem într-o altă lume. Dar eram curios.

Acestea fiind zise, rulam un pic prea repede după gustul meu. Mi-am amintit că Martin îmi mărturisise că nu prea ţinea la viaţă. Eu nu puteam spune acelaşi lucru. Nu viaţa mea mi se părea că are o valoare oarecare, ci viaţa în general, faptul de a fi în viaţă, ceea ce este suficient pentru a te teme de moarte. De ce rulam atât de repede? Nu eram grăbiţi. De acum vedeam deja în minte imagini cu accidente şi mă agăţăm cât puteam de mânerul uşii Aproape că simţeam tabla maşinii presându-ne, făcând terci bietele noastre patru existenţe, aproape că simţeam fiarele maşinii străpungându-ne carnea şi zdrobindu-ne, sângele ţâşnind în ochi, şi apoi moartea Părinţii mei
Zece minute mai târziu, cele două maşini se opreau una în spatele celeilalte pe marginea drumului, într-un nor de praf. Essam ne arătă cu degetul vitrina luminată a xinui local ce aducea cu un cabaret. După câte înţelesesem, nu mai eram în Cairo, ci în împrejurimi.
— Zice că acolo e, ne explică Jeremie. Dar că intrarea e destul de scumpă...
— Bine, avem banii de diurnă la noi1 Martin părea beat şi, văzând euforia care-1
stăpânea, iarăşi nu m-am putut împiedica să nu

râd - cred însă că de data asta era mai degrabă un râs nervos.
Essam ne spuse să aşteptăm afară; avea să-1 vadă mai întâi pe patron ca să discute cu el. Se întoarse după o clipă făcându-ne semn să intrăm Zâmbea larg Ce se afla oare îndărătul acelei vitrine care strălucea pe marginea drumului? Mi s-a părut pe moment că nu putea fi decât un lucru sordid, dar, la urma urmei, asta şi căutam: ceva „sordid"
Vreo zece arabi ne-au primit cu zâmbete largi şi interesate Ni s-a propus să plătim; trebuia să dăm patru sute de lire de persoană Martin stărui pe lângă Jeremie să putem vedea cam despre ce era vorba înainte de a plăti, dar ei nu se învoiau. A fost nevoie aşadar să ne prefacem că plecăm ca să fim până la iirmă reţinuţi de braţ şi să accepte să ne arate „marea sală de spectacol" - aşa o numeau. Efectiv, numele era bine găsit două fete, fireşte acceptabile, dansau pe o muzică ţipătoare, iar printre cei ce alcătuiau publicul, cam vreo sută de ţipi stăteau prăvăliţi în faţa berilor, cu gura căscată în faţa unei fantasme interzise, aceea a unei nudităţi abia dezvăluite, umeri, braţe, buric, nimic mai mult Păreau complet hipnotizaţi de acel spectacol îndrăzneţ, ca şi cum ar fi încercat să fixeze maximum de imagini în minte pentru a putea mai apoi să le ia cu ei acasă şi să profite în intimitate de ele până în zori.
— Nu prezintă nici un interes, spuse imediat Martin, evident decepţionat.

1 i

Essam părea vexat de reacţia asta: după părerea lui, era exact ce dorisem
— Nicidecum, răspunse Martin special pentru Jere"mie care o făcea pe translatorul Seamănă cu un bal de provincie, nu ne spune absolut nimic.
Essam începea să se cam enerveze Voia să ştie ce anume căutam noi
— Spune-i c-am vrea să vedem ce e în spatele decorului..
Ne-am adunat toţi pe marginea drumului ca să discutăm. Jeremie ne-a explicat că Essam nu pricepea ce înţelegem noi prin „ce e în spatele decorului", trebuia să spunem lucrurilor pe nume Şoferul de taxi se afla şi el printre noi. Preferase să aştepte în faţa cabaretului pentru a ne aduce înapoi la Cairo Părea mulţumit că ne vede deja dispuşi să schimbăm locul
— Spune-i limpede că umblăm după târfe, dădu în sfârşit drumul Martin, tot mai hotărât
Jeremie era îngrozitor de jenat Nu ştia cum s-o scoată la capăt, cuvântul era aproape de nerostit pentru el, cu atât mai mult cu cât cu fratele lui Essam avea în mod vag un fel de relaţie profesională, dar simţeam că nu era împotriva acestei idei de a ne duce să vedem încă şi mai departe. Thibault nu contenea să repete că nu era rost de sex la Cairo. în ce mă priveşte, mă ţineam de-o parte şi mi se părea seara aia tot mai nostimă pentru cine stătea s-o observe da, până la urmă, era cam la fel cum fusese cu Aragon şi Drieu - numai că noi eram jalnic privaţi de bordelurile şi de geniul lor.
— Ştie el un loc, ne spuse în cele din urmă Jerămie. Cred că a înţeles, în sfârşit, ce vrem...

Am parcat maşina, zece minute mai târziu, în faţa unui hotel prăpădit Cât putea fi ceasul? Seara părea să nu se mai termine, iar noaptea nu avea să se încheie prin apariţia zorilor Firma hotelului Şeherazada lupta din greu cu stingerea completă.
— E numele eroinei din O mie şi una de nopţi, avu grijă să ne reamintească Jeremie. După spusele lui Essam, avem aici tot ce ne dorim, dar, dacă nu suntem mulţumiţi, ştie el un bar specializat chiar alături .
în holul hotelului, Essam discută o clipă cu un tip cu părul alb. Iar eu mi-am spus că era cu neputinţă să ajungi aici fără să cunoşti bine oraşul; asta era cu siguranţă ceea ce se vedea în spatele decoruluiAm fost rugaţi să intrăm într-un ascensor gigantic Urmarea avea să se petreacă la etajul şapte. Când uşile s-au închis în urma noastră, am constatat că şoferul era tot cu noi, iar lucrul ăsta m-a făcut să râd. Hotărâse să ne urmeze până la capătul nopţii
— E cu adevărat o ambianţă ciudată, spuse dintr-o dată Jeremie, agitat.

La etajul şapte, uşile s-au deschis în faţa unui salon tapisat cu catifea roşie. Mai multe postere cu femei în culori kitsch se aflau acolo înrămate. Bărbatul cu păr alb îi explică lui Jeremie cum st.ui lucrurile. Mă simţeam cam stingherit. Martin im îndrepta gulerul cămăşii în faţa unei oglinzi micuţe.
— Bun, o să vedem despre ce e vorba...

A trebuit să-1 urmăm pe un alt tip de-a lungul unui culoar întins. Essam vorbea cu amicul lui în arabă. Am fost conduşi într-o sală mare, care aducea a sală de sărbători sau a sală mare de sport, iar acolo am dat peste aceeaşi dezamăgire: o prostituată rotofeie dansa în faţa unor ţipi inerţi care stăteau cu gura căscată; cât despre muzică, asta era insuportabilă, atât de tare, încât umplea spaţiul.
— Nu se poate! zise Martin.
Bărbatul cu păr alb părea că înţelege ce se spune şi i se adresă lui Je"remie.
— Nu ştia exact ce căutăm, ne-a explicat el. Dar acum, a înţeles... Mai este un loc mai intim la etajul de deasupra. Ne roagă să-1 urmăm.
Am străbătut aşadar culoarul în sens invers Hotărât lucru, eram gata să facem kilometri buni pe jos doar ca să nu-1 contrazicem pe Flaubert... Apoi am fost călăuziţi pe o scară prost luminată care nu părea deloc destinată turiştilor şi, la drept vorbind, nici măcar clienţilor hotelului. „Come on, come on", tot repeta în jurul nostru bărbatul cu păr alb, iar eu, nu ştiu de ce, aveam impresia că avea de gând să ne vândă pe propriile sale fiice.
Am ajuns în cele din urmă la etajul opt care nu semăna deloc cu un hotel.
— Desigur că aici locuieşte personalul, spuse
— Asta îmi spuneam şi eu.
— Ai sa poţi găsi într-adevăr ce cauţi, Martin.
— De parcă aş fi singurul...
— Nu! Mai e unul, am zis eu arătând spre şoferul de taxi, care era tot acolo.

f
iH1 i I i, I , ii II
..:,'.&•> ilftt I

Jeremie izbucni într-un râs forţat, ceea ce era un mod artificial de a a ne distanţa un pic de situaţie Dar râsul acela, încă o dată, se dovedi inutil Bărbatul cu păr alb, foarte mulţumit de sine, ne introduse într-o altă sală, mai mică, e adevărat, decât aceea de la şapte, dar animată de acelaşi coşmar
— E într-adevăr frustrant, spuse Martin Essam aminti de barul acela specializat de
care ne vorbise deja Eram cam obosit, dar nu ne puteam mulţumi cu situaţia Bărbatul cu păr alb încercă să ne oprească oferindu-ne câte un pahar, dai era prea târziu, luaserăm deja o decizie Spre fericirea şoferului, care avea să se întoarcă la taxiul lui
— Nu are mare lucru în comun cu O mie şi una de nopţi, remarcă Thibault, peispicace Dar v am spus-o islamul are de acum o ura neagră pen-tiu tot ce are de-a face cu \okiptatea
Şoferul ne lasă sub un pod, la cinci minute mai departe Maşina lui Essam avu nevoie de ceva timp până să ne ajungă din urmă, ziceau că se rătă-ciseiă I-am mulţumit şoferului, de acum se putea întoarce acasă Era deja trei şi jumătate dimineaţa Şoferul nu voia să plece, dar Jeremie stărui politicos Cartierul era sordid Şi, desigur, foarte sărac Mi-am imaginat nişte prostituate murdare, cu dinţi cariaţi Am mers până la barul cu pricina Essam a intrat singur, iar în deschizătura uşii am zărit efectiv mai multe prostituate Amicul lui Essam, care cu siguranţă nu era prea vorbăreţ, îi explică lui Jeremie că trebuia să rămânem afară cât timp se negocia aşa se petreceau lucrurile acolo Mi-am zis

atunci că ei cunoşteau foarte bine locul ăla De ce avuseseră nevoie de atâta timp ca să ne ducă până acolo' N-am găsit nici un răspuns la întrebai ea asta, iar uşa barului s-a deschis
Ne-au instalat în jurul unei mese joase Cinci prostituate au roit imediat în jurul nostru, erau oribile toate şi, ca să zic aşa, definitiv impracticabile Dar, la urma urmei, aşa ne trebuia Acum, aproape că-mi venea să râd Ne adresau zâmbete largi ultra-machiate şi încercau cu stângăcie să treacă drept seducătoare, cea ce era în mod tragic cu neputinţă Ni s-a adus de băut Faţa de masă de pe măsuţă era pătată O impresie de jeg se degaja din acest ansamblu Era îngrozitor de sordid Iată, văzusem, de acum puteam pleca Nici măcar o secundă nu mia trecut prin minte ca pe Jeiemie sau pe Martin îi putea interesa vreuna din acele prostituate Nici nu mai erau prea tinere Şi asta m-a făcut să mă gândesc la vechile bordeluri din Franţa, aşa cum, în orice caz mi le închipuiam eu Mi se povestise în mai multe rânduri cum se petreceau lucrurile femeile acelea care veneau să-i iniţieze pe tineri într-o atmosferă uşuratecă, plăcută şi finalmente destul de veselă - în fond, inversul prostituţiei actuale
O târfă s-a aşezat lângă mine N-aveam deloc poftă să stau de vorbă cu ea Nu mă simţeam la largul meu şi mă prefăceam că mă uit în partea cealaltă Mi-a pus două-trei întrebări în engleză la care practic n-am răspuns

Obiectivul meu consta acum în a-mi termina cât mai repede paharul pentru

ca să pot s-o şterg între timp, prostituata, care voia fără îndoială să facă mai pe larg cunoştinţă, luă un pumn de arahide şi încercă să mi le vâre în gură, ceea ce m-a făcut să mă simt ca o gâscă pusă la îndopat. Am fost nevoit să mă zbat. Văzându-mi rezistenţa, îşi vâra cu un gest senzual pumnul de arahide în propriu-i gât, neîncetând să mă mănânce din ochi - asta fiind, o ghiceam din privirea ei, un mod de a se face încă şi mai dezirabilă. Ca să scap de ea, am pornit o discuţie cu amicul lui Essam, dar acesta nu era prea vorbăreţ, cu atât mai mult cu cât nu vorbea decât araba. M-am simţit dintr-o dată singur. Ca să-mi accentueze stinghereala, o altă prostituată se ridică şi începu să danseze în faţa noastră, apoi încercă să mă ia de mână ca să vin să dansez cu ea. Stăruia atât de tare, încât a trebuit să mă ridic şi să merg să mă aşez de cealaltă parte a mesei.
— Bun, plecăm în curând, nu-i aşa?
Dar Martin şi cu Jerămie erau în plină negociere. O a şasea prostituată, mai frumoasă ca celelalte, dar mai ales mult mai tânără, se aşezase lângă ei. Vorbea cu Jere"mie în arabă
— întreab-o dacă acceptă să vină cu mine la Marriott, spuse Martin fără a pierde vremea pentru a nu rămâne pe dinafară discuţiei.
Jăre'mie se execută şi începu să râdă.
— Ce-a zis?
— A zis: „Dar ţie nu ţi-s pe plac?" Martin nu-şi venea în fire de uimire.
— De ce spune aşa ceva? Asta n-are nici o legătură cu întrebarea. Dar eu nu-i sunt ei pe plac? întreab-o de ce spune una ca asta?

însă Jeremie nu ne mai asculta Aveam impresia că intrase într-un joc real al seducţiei şi că uitase cu cine avea de-a face Vorbeau amândoi în arabă, abţmându-se complet să ne mai traducă Martin se întoarse atunci spre mine, privirea lui tremura de furie:
— Dar ce au prostituatele din ţara asta? Mi-e silă... E totuşi a doua oară când mă văd respins de o târfă, îţi dai seama? Şi uită-te şi la celelalte: doar n-o să eşuez în braţele uneia dintre vicioasele astea!
Părea într-adevăr disperat era un lucru oribil de văzut. Aveam chiar impresia că o să se pună pe plâns, iar atunci mi-am reamintit de privirea lui din ajun, când ieşisem de la Egyptian night Celelalte prostituate, constatând că nu eram prea comunicativi, se îndepărtaseră. Aşteptau, aşezate la câţiva metri de noi, să vină eventual careva să le cheme
— Bun, şi acum ce facem? am întrebat eu
— Nu ştiu Am ajuns la capătul capătului, asta e, comentă Thibault.
— Poate că ne întoarcem la hotel, ce ziceţi?
— Tu ştii ce mă doare cel mai tare, mi-a spus atunci Martin
— Ce anume?
— Faptul de a-mi spune că târfa asta, când se uită la mine, simte exact ce simt eu când mă uit la celelalte nasoale de colo din fund: silă.
— Ba nu...
— Şi am să-ţi mai spun o chestie: cred că are dreptate să simtă ce simte. Şi eu, într-un anume fel, simt la fel când mă uit la mine.. Silă. E adevărat. N-ai văzut ce cap am?

N-am găsit nimic potrivit pentru a-i răspunde. E adevărat că avea cumva un cap ca de broască. Aveam chef s-o iau acum din loc. Şi să-1 scot şi pe el de acolo, din spectacolul ăla atroce. Prostituata se îndepărtă pentru un moment..
— Ei, ce v-aţi spus?
— Nimic, am discutat...
— O duci cu tine?
— Nu ştiu.
Jeremie dorea în mod evident să facă acest lucru, dar era încă stingherit în faţa noastră.
— Ai văzut cum nici măcar nu m-a băgat în seamă? reluă Martin, cu o privire de ucigaş.
Nici nu s-a ostenit să-i răspundă.
— Am într-adevăr ezitări.
— Cum vrei, dar hotărăşte-te. Noi am vrea de acum să plecăm.
Prostituata se întorcea deja la masa noastră. Jeremie vorbi câtva timp cu ea. Cât despre mine, tot încercam să-i fac

semn chelnerului să-mi aducă nota de plată. Ne-am ridicat în sfârşit, cu speranţa că vom scăpa curând de acolo. Jdremie părea scos din fire.
— Curva! Ştiţi ce mi-a zis? -Nu!
— Am întrebat-o dacă vrea să vină cu mine. -Şi?
— Mi-a răspuns că nu ne cunoaştem îndeajuns...
— Las-o baltă! Oricum, astea nu se regulează în ţara asta, spuse Thibault ca un expert.
— Mi-a zis: „Nu din prima seară!" Precum o tânără fată americancă... Mi-a propus să facem schimb

de numere de telefon şi să ne telefonăm mâine ca să mergem să mâncăm ceva.
— Dar asta e sau nu curvă?
— Da. Numai că aici, curvele nu fac amor, conchise iarăşi Thibault.
Jeremie mai făcu un ultim gest către prostituată. Mai zăboviră încă două minute la discuţii. Nici vorbă s-o convingă. Am văzut-o de departe făcând semn din cap că „nu". Martin ieşea deja din bar.
— E de neînţeles!
— Mda. E într-adevăr frustrant.
— E minimum ce se poate spune. E ca şi cum ai muri de sete în mijlocul oceanului.
Spre surpriza tuturor, şoferul taxiului era tot acolo, în faţa barului Ne aşteptase în tot acest timp. Părea încântat. în realitate, dintre toţi, el avusese parte de cea mai bună seară Patru curse în doar câteva ore. Ne-am luat la revedere de la Essam şi de la prietenul lui care, un pic necăjiţi, iau spus lui Jeremie că genul de târfe cum căutam noi pur şi simplu nu există în Egipt. Iar taxiul o porni spre hotelul Marriott. Tot timpul drumului, Martin nu scoase o vorbă Douăzeci de minute mai târziu, traversând Nilul pe podul Zamalek, am constatat că se făcuse aproape ziuă.
f li
7.
Aşteptându-ne la ce e mai rău
M-am deşteptat când dimineaţa era pe sfârşite Era prea târziu ca să mai iau un mic dejun în lipsă de altceva, m-am dus să dau drumul la apă în cadă, ceea ce nu fac în mod obişnuit niciodată (vreau să spun, dimineaţa), numai că în ziua aia, pornisem să fac toul de-a-ndoaselea De altfel, am tutat repede că robinetul era deschis. Am scris o scrisoare lui Jeanne ca să-i povestesc despre seara din ajun şi, în timp ce scriam, mă simţeam cuprins de un soi de indispoziţie, un fel de nelinişte pe care nu izbuteam s-o identific. Apoi m-am ridicat şi m-am dus pe terasă. O mantie de nori acoperea oraşul. Mi-am amintit apoi de baie: apa dăduse zdravăn pe dinafară. M-am mulţumit să închid robinetul dând din umeri.
Martin se dusese să viziteze Piramidele. Nu eram deloc nemulţumit că sunt singur. Plănuisem în mod vag să mă duc să mă plimb prin Cairo în partea lui islamică, să vizitez câteva moschei, să mă

pierd prin oraş, să uit un pic de mine. După ce am ieşit din baie, am sunat-o la telefon pe Jeanne. Simţeam nevoia să-i spun că o iubesc. Am nimerit peste robot. I-am lăsat un mesaj. Auzim adesea repetându-se că genul ăsta de lucruri nu trebuie spuse şi că sentimentele, când sunt exprimate cu simplitate, fără ocolişuri, conţin iin soi de greutate ridicolă, de prost gust, chiar de vulgaritate impar-donabilă şi, în cele din urmă, contra-productivă. Şi această recomandare nu s-ar referi doar la sentimentul de dragoste, ci la orice formă de elan către celălalt. La limită, singurul mod de a exprima ceva ar fi instalarea în paralel a unei îndoieli voluntare asupra sincerităţii a ceea ce s-a spus Remarcasem, de pildă, că se întâmpla rareori ca oamenii să abandoneze această atitudine ironică şi fals detaşată care îi protejează atât de bine de lume Astăzi, totul nu se exprimă decât prin filtrul deformant al unei distanţe mici şi al umorului - nu umorul real, ci gluma, deriziunea, tot stocul de gogoşi fără miez Totul a devenit pretext de râs, un râs prostesc şi gras Unii departe de alţii înseamnă finalmente unii pe spezele altora. O fiinţă care gândeşte şi simte prin ea însăşi nu va putea niciodată participa la euforia lipsită de bucurie a lumii. Asta marchează sfârşitul conversaţiei între două fiinţe şi, deci, într-un anume fel, domnia singurătăţii.
M-am îmbrăcat gândmdu-mă la toate astea. Am luat ceva bani din seif, verificând în treacăt dacă biletul meu de avion era tot acolo şi am închis uşa în urma mea. Am coborât la recepţie ca să las cele două scrisori spre a fi expediate şi pentru a mi

se confirma zborul de a doua zi. Apoi m-am dus în grădină. M-am aşezat la o masă, soarele ieşise din nori, şi am comandat o cafea. Am stat acolo vreme îndelungată, lăsându-mă în voia unei blânde toropeli. Auzeam frânturi de voci care veneau dinspre piscină şi zgomotul celor care plonjau în semi-somnolenţa mea, aveam o senzaţie de bine care ştergea treptat sentimentul de stinghereală cu care mă deşteptasem. începea o nouă zi
Ceva mai târziu, un taxi m-a dus în centrul oraşului. M-am plimbat prin suk cu speranţa de a mă face nevăzut în umbra ulicioarelor lui, da, chiar aşa, de a uita de mine, însă diverşii negustori, tot încercând să-mi bage pe gât marfa lor dubioasă, mă readuceau necontenit înapoi spre mine însumi. M-am dus până la moscheea al-Azhar, unul

din pan-teoanele ştiinţei coranice din lume Mi s-a părut că desluşesc în mai multe priviri ură, fără nici un motiv, ură pură, abstractă, nesfârşită, când, până atunci, avusesem doar senzaţia unei profunde amabilităţi. Făcusem totuşi în aşa fel încât să fiu cât mai discret. Nu ca tipul de lângă mine care filma tot ce se întâmpla cu camera lui portativă, într-un mod atent, fără să reflecteze la ce vedea sau, mai exact, fără să reflecteze la ce nu mai putea vedea -cu ochii istoviţi de mania de a a lua cu el ceva ce va supravieţui călătoriei. M-am dus cu gândul la fratele meu în cursul diferitelor voiaje pe care le făcuserăm cu familia, el avusese mereu rolul ăsta: să filmeze. Şi mi-am spus că turistul ăsta era la fel

de departe de realitatea pe care voia s-o capteze cât fusese fratele meu întotdeauna departe de noi. Eram izolaţi, tot mai izolaţi.

După moartea părinţilor mei, se interesase într-un mod cam obsesiv de imaginile care înfăţişau accidente de maşină. Spunea că era o experienţă fotografică. Doar şi Cesar* recuperase maşini zdrobite, atunci de ce nu şi imagini de accident? îmi spunea el refuzând cu încăpăţânare legătura cu propria noastră întâmplare. Spunea că voia să facă într-o zi o expoziţie. Evident, nu era nici un angajament în demersul lui, nu se sinchisea de siguranţa circulaţiei - pur şi simplu grămada de fiare contorsionate, de geamuri sparte, de forme strivite, nimicite de izbitură, oprirea brutală a unei mişcări care luase numele de libertate, toate astea i se păreau ceva profund estetic. De fiecare dată când îmi arătase ce făcuse, fără să pot să nu-i dau dreptate, simţisem o imensă tulburare, căutând prosteşte printre ruinele fumegânde rămăşiţele calcinate ale mamei noastre şi zâmbetul neliniştit pe care l-ar fi avut pentru el văzându-1 atât de pierdut.

Apoi, în luna octombrie a aceluiaşi an, ca şi cum ar fi fost stârnită o soartă funestă, fratele meu avusese la rândul lui un accident: din fericire, nimic foarte grav, dar, din pricina unei răni la genunchi, fusese nevoit să facă recuperare şi frecventase timp de câteva zile persoane grav accidentate, acei salvaţi cărora le lipseşte în mod

rit!. ,

.lii'il.

" Ce'sar Baldaccini, cunoscut simplu sub numele de Ce'sar, sculptor francez născut la Marsilia (1921), a lucrat în metal (fier sudat, comprimare de maşini) si în matern plastice (expandarc). Qi.tr.')

frecvent câte un picior sau câte un braţ, adesea şi mai mult, şi care continuă totuşi să trăiască. Acel spectacol U emoţionase profund şi, cred eu, îl şi schimbase. îmi spusese de mai multe ori că nu va mai putea de acum înainte să se plângă. Dăduse în sfârşit peste acele imagini de oroare care îi puteau permite să-şi relativizeze propria suferinţă Nu mai avea nevoie de fotografiile lui. Tot atunci, şi-a abandonat proiectul de expoziţie.

Plimbându-mă pe străzile din Cairo, mă confruntam cam cu acelaşi sentiment de relativizare. Raţiunile necontenitelor noastre lamentaţii rămâneau dintr-o dată fără nici o bază. Doar o serie de capricii indecente.

După câtva timp, m-am întors la Marriott unde ne aştepta maşina ambasadei. Se făcea curând ora ultimei conferinţe. Am fost escrocat de şoferul taxiului, dar, în fond, asta n-avea nici o importanţă. Era pe banii contribuabilului. I-am dat chiar şi un bacşiş extravagant.

Mathilde era deja în maşină. Păru uşurată că mă vede sosind şi mă întrebă dacă ştiam cam pe unde putea fi Martin.

— Cred că s-a dus să viziteze Piramidele azi dimineaţă. Dar trebuie să se fi întors deja.

— Păi, tocmai că nu....

— Nu e în camera lui?

încercase de mai multe ori să-1 sune la telefon: nu răspunsese nimeni. Ne-am hotărât să-1 aşteptăm puţin. Fără îndoială că n-avea să întârzie.

li ,M

— A fost simpatic ieri seară, nu-i aşa?

— Vrei să zici, dineul?

— Mda...

Eram nedumerit: mi se păruse că, dimpotrivă, ea se plictisise din plin.

— Şi voi ce-aţi făcut după' mă mai întrebă, mai curând din teamă de tăcerea ce s-ar fi putut instala, cred eu, decât din reală curiozitate.

— Am fost prin baruri. Nimic grozav, în realitate.

— Am remarcat deja că aici nu se petrece nimic noaptea. Asta e o ţară unde totul se petrece ziua.

Poate că nu greşea. însă n-am găsit nimic să-i răspund. Se tot uita acum la ceas cu nelinişte. Nu puteam sosi cu întârziere la conferinţă, spunea ea. S-a eclipsat o secundă ca să încerce să-1 sune din nou pe Martin. Am fumat o ţigară aşteptând-o. Aveam chef să mă întorc la Paris.

Mathilde s-a întors. Părea preocupată, Martin tot nu răspundea. Am vrut s-o liniştesc:

— Poate că s-a dus direct la salon... N-avea, la urma urmei, nici un motiv să treacă pe la hotel.

— Crezi?

— Aşa îmi închipui, dată fiind ora. Rămase pe gânduri câteva clipe. Nu o
privisem niciodată până atunci. Nu era prea frumoasă, e adevărat, dar seriozitatea cu care se agita pentru a nu ajunge cu întârziere, avea ceva destul de înduioşător.Voia să fie la înălţimea sarcinii care îi fusese încredinţată. Făcea probabil parte dintre acele fete fragile care se luptă toată viaţa pentru a

exista, pentru a fi privite un pic, în pofida urâţeniei lor, şi pentru a nu dispărea complet în insignifianţă.
Orele înaintau. Am decis să plecăm fără Martin. Pe drum, am avut nefericita idee de a-i pune una sau două întrebări - ceea ce era suficient ca să-mi toarne tot ce nu îi ceream, viaţa ei în totalitate, îi arătam un zâmbet înţepenit, acordându-i totuşi, din când în când, câte un „da, sigur", pentru ca ea să-şi poată păstra iluzia că e ascultată. Simţeam însă că foarte curând cuvintele ei aveau să mă acopere complet. Deja nu mai aveam aer. Aminti atât de boala bunicii, cât şi de motivele psihologice (şi aşadar obligatoriu subtile) pentru care nu suporta să fie în întârziere Mi s-a părut arunci că tot ce putea ea spune nu avea în realitate decât o singură menire: să te facă s-o doreşti, jalnic, desigur, dar totuşi s-o doreşti. Da, mi s-a părut că Mathilde avea o nevoie disperată de a fi îmbrăţişată, aici sau altundeva, de a fi mângâiată şi de a ieşi astfel din inexistenţa în care o plasase aspectul insipid care o caracteriza finalmente mai mult decât orice altceva.
— Şi, în fond, ai pe cineva? am întrebat-o în toiul monologului ei.
Zâmbi jenată, surprinsă de fraza asta care răsuna ca un început de seducere şi îşi aranja cu nervozitate şuviţa roşcată la locul ei.
— Poftim?
— Vreau să zic, trăieşti cu cineva?
— Nu. Nu acum...
— Cum aşa?

O întrebam oarecum ca să-i fac plăcere, căci, în fond, ştiam foarte bine cum se explica treaba asta.
— Nu există nimeni care să mă intereseze din cale afară, asta e tot, spuse ea fără convingere. Şi apoi, ne aflăm în Egipt.
Erau totuşi destui francezi la ambasadă. Vreo cincizeci poate. Dar ea prefera desigur să rămână mai degrabă singură decât să se culce cu cineva de care nu era cu adevărat îndrăgostită - oricum probabil că aşa îşi numea ea singurătatea: exigenţă. Iar până atunci, viaţa mergea înainte.
— Şijăremie?
— O, nu! Jeremie e un prieten, nimic mai mult.
Primul meu gând a fost: „Oricum, nu s-ar putea spune că ar fi chiar un cadou pentru el." Apoi m-am gândit la escapada noastră din ajun La urma urmei, fata cu ochi verzi pe care voise s-o ia cu el nu era chiar cu mult mai frumoasă decât Mathilde Atunci de ce nu-1 interesa deloc? Răspunsul era evident Ca să spere s-o atingă pe Mathilde, ar fi trebuit cu siguranţă s-o ducă la restaurant, să-i spună că e frumoasă, amuzantă, fină, că tot ce zicea ea era cu adevărat interesant - pe scurt, s-o facă treptat să creadă că era vorba de altceva decât de pofta de a regula. Dacă aşa stau lucrurile, probabil că ea ar refuza să se culce cu cineva din prima noapte. Ca şi cum ar exista în dorinţa însăşi, acea dorinţă pe care în rundul sufletului ea o spera în mod sincer, un neajuns pentru persoana ei. Drept cine era ea luată? Dacă nu era încurcată cu nici un

bărbat, era mai întâi din cauză că ea hotărâse astfel, pentru că nu se dăruia primului venit, şi apoi pentru că „nimeni n-o interesa din cale afară". Da, fără îndoială că ar fi refuzat; însă fata cu ochi verzi, la urma urmei, şi ea refuzase. N-am vrut să-i mai pun şi alte întrebări în legătură cu acest lucru. Situaţia ar deveni rapid stânjenitoare. în fond, îmi închipuiam cu uşurinţă cam în ce fel putea să arate fiecare zi a bietei Mathilde. Şi mi-am spus, justificat sau nu, că viaţa era cu adevărat nedreaptă, deoarece ea era probabil, mai mult decât oricare altă fată, capabilă de dragoste şi de generozitate.
M-am gândit din nou la escapada noastră din ajun. în fond, ceea ce îndeosebi mă impresionase neplăcut nu fusese absenţa sexului cât încăpăţânarea cu care am tot umblat după aşa ceva până la sfârşitul nopţii. Şi mi-am amintit atunci de cele spuse de Martin când am ieşit dm ultimul bar, în zori: vorbise de „frustrare", subînţelegând astfel, dată fiind discuţia pe care o avuseserăm cu Thibault, că islamul era cel care, prin morala lui redutabilă şi ura pentru sex, se înverşuna să întreţină în mod pervers acest sentiment. Cu toate astea, gândindu-mă iarăşi, îmi reţinuseră atenţia mai ales atitudinea lui, căutarea lui neînfrânată, frenezia şi, în cele din urmă, disperarea lui, şi atunci mi-am spus că frustrarea de care vorbise era înainte de toate a lui, adică independentă de împrejurările precise ale serii petrecute împreună, şi

că era nevoit s-o care în permanenţă cu el. Acesta este, cred, unul dintre paradoxurile Occidentului: exacerbarea frustrării în pofida aşa-zisei libertăţi sexuale.
După secole de frigiditate, de altfel destul de relativă, Occidentul se eliberase treptat de morala lui religioasă şi de pudibonderia lui socială Se consideră în general că ăsta e un lucru bun. Dintr-un anume punct de vedere, totuşi, multiplicarea manifestărilor sexuale care a decurs de aici a fost o adevărată „catastrofă umană", al cărei semn foarte evident este desfiinţarea celor din urmă baricade care-1 mai apără pe individ ca să nu deină o marfă, şi anume cuplul şi, într-o mai mică măsură, familia. Dar lucrul cel mai uimitor este că eliberarea asta treptată nu i-a permis, aşa cum s-ar fi putut crede, să iasă din frustrare, plasându-1 dimpotrivă în faţa spectacolului propriei sale neputinţe de a răspunde creşterii dorinţelor sale - aceasta era, după cât înţelesesem, tema romanelor lui Martin.
Mi-am amintit atunci iarăşi de privirea lui, cu două zile mai înainte, atunci când ieşiserăm de la Egyptian Night, iar cele două prostituate îl trimiseseră la plimbare: văzusem limpede un soi de ură, nu neapărat împotriva lor, cum am mai spus deja, ci împotriva omenirii întregi. Şi din nou aceeaşi privire la ieşirea din bar, în zori: o privire de asasin, în clipa aceea avusesem convingerea că ar fi putut fără probleme să se lanseze pe drumul crimei. Dacă Martin câştigase, scriind, o anume notorietate, fusese în primul rând pentru că, alături de alţii, contribuise şi el la definirea noii societăţi de

piaţă în care intrase Occidentul, pentru a se transforma treptat într-un spaţiu în care ansamblul raporturilor umane răspundea unor exigenţe de noutate, atractivitate şi rentabilitate. Această configuraţie privea toate relaţiile umane fără excepţie; cât despre Martin, el se interesase în mod esenţial de dimensiunea lor sexuală Pe această piaţă, fie-care individ, nutrind veşnica speranţă a unor întâlniri erotice, avea o valoare proprie şi, finalmente, destul de obiectivă. Era vorba în realitate, într-un sistem de tranzacţii, de o valoare de schimb. A lui nu era prea ridicată, în orice caz nu în ochii lui Asta era desigur ce voise el să-mi spună în barul acela, în ajun, când îmi vorbise cu emoţie despre dezgustul pe care-1 simţea faţă de el însuşi
într-un mod mai general, criteriile de diferenţiere corespundeau rudimentar cu canoanele vehiculate mai întâi de domeniul pornografic, apoi de presa feminină şi, în sfârşit, de publicitate Pentru ambele sexe, atenţia se îndrepta în mod esenţial asupra vârstei, taliei, greutăţii şt dimensiunilor corporale. Evident, numai criteriile fizice nu erau de ajuns pentru a determina destinul erotic al unui individ. Se adăugau astfel, în mod făţiş, şi alte elemente, printre care banii, poziţia socială, umorul... De aici încolo, concurenţa era violentă şi înverşunată Refuzul celor două prostituate, în grădina de Iz. Egyptian Night, apoi al celeilalte prostituate care, în barul acela îndoielnic, i-1 preferase pe Jeremie, erau ca un ecou al tuturor refuzurilor pe care fusese nevoit să le înfrunte într-o societate de piaţă. Cu diferenţa că prostituatele acelea, fiind

plătite, teoretic n-ar fi trebuit să-şi exprime preferinţa. Ceea ce cumpără clientul e tăcerea, tot atât cât accesul la trup. Iată, fără îndoială, de ce era Martin atât de atras de prostituţie: era finalmente singurul spaţiu cruţat de concurenţă.
Şi cu toate astea, în bar, prostituata cu ochi verzi îi spusese totuşi lui Jeremie, împotriva lui Martin: „Dar ţie nu ţi-s pe plac?"
După călătoria asta în Egipt, date fiind evenimentele destul de extraordinare care aveau să se producă, am recitit toate cărţile lui Martin. în al doilea roman, personajul principal trece necontenit de la o femeie la alta. Mai curând dezagreabil, fără a avea o trăsătură tipică veritabilă, e animat aproape exclusiv de dorinţa asta multiplă, instabilă şi, deci, în mod fundamental trecătoare; se poate chiar spune că viziunea lui asupra lumii la atât se limitează. în mintea lui, lipsa de personalitate (recunoscută ca o tendinţă generală a individului modern) era intim legată de explozia dorinţei care este proprie oricărei societăţi publicitare. Râvnind mereu totul (ca un răspuns la stimulările impuse din exterior), individul modern ajungea să nu mai dorească nimic - sau, oricum, să nu mai dorească nimic personal şi, aşadar, într-un anume mod, să iasă din existenţa individuală. în privinţa asta, personajele romanului său aveau mai ales aparenţa unor fantome fără densitate, însufleţite de permanenta speranţă a unor întâlniri sexuale. Nimic mai mult.

— Ai citit deja cărţile lui Martin? am întrebat-o pe Mathilde când ne apropiam de Heliopolis.
— Am citit una. -Şi?
— Mi-a ajuns.
Ceea ce povestea el probabil că era spus prea pe şleau pentru ea. Sau, mai degrabă, adevărurile pe care încerca să le abordeze îi erau probabil prea penibile, prea periculoase. Şi atunci, spre a se proteja, trebuia să se silească să găsească toate acele lucruri vulgare. Era metoda clasică.
— Nu prea-mi place...
Prefera cu siguranţă cărţile care se înverşunează să nu spună absolut nimic şi care speră să se răscumpere prin angajarea într-o căutare stilistică pură, dincolo de care adevărul în mod fatal se eschivează.
Mi-a zâmbit atunci într-un fel destul de ciudat. Terenul era alunecos. încă din prima zi, de altfel, chipul Mathildei

îmi era întrucâtva familiar şi mă întrebasem de mai multe ori dacă nu cumva o mai văzusem deja undeva. Da, într-adevăr, chipul ei îmi zicea ceva. Zâmbetul acela abia schiţat, de pildă. însă doar în clipa aceea am înţeles de unde îmi venea impresia asta. în realitate, Mathilde semăna cu o fată care era colegă cu mine la liceu, în penultima clasă sau în terminală, nu mai ştiu. Am avut nevoie de ceva timp până să-mi amintesc de numele ei: o chema Astrid Gr^goire.
Astrid nu era nici ea prea drăguţă. Cred că se poate chiar spune, fără exagerare, că era pur şi simplu hidoasă. Când am cunoscut-o, obrazul ei

era acoperit de o crustă roşie granuloasă, iar dinţii, spre deosebire de ea, erau deosebit de stricaţi*. Pe de altă parte, era şi cam proastă, ceea ce nu era menit să îndrepte lucrurile. Toate astea erau de ajuns ca s-o izoleze de lume şi îi spulberau orice speranţă de a fi într-o bună zi iubită de un băiat. Din aceleaşi motive, nu avea nici un prieten în clasă. Nimeni nu-i adresa niciodată vreun cuvânt. Dar neîndoielnic că nu era pentru ea primul an de singurătate. Cred chiar că era din totdeauna aceea de care abia îţi mai aminteşti şi de la care reţii, în treacăt, chipul ca de monstru marin. O profundă indiferenţă domnea în jurul ei şi nimic nu te lăsa să nădăjdui eşti că va fi altfel într-o bună zi. Unele vieţi trec astfel, în tăcere. Venea dimineaţa şi nu scotea o vorbă până seara. în fond, acum când mă gândesc iarăşi la ea, aş putea avea chiar îndoieli în legătură cu existenţa ei reală.
Evident, nu-mi amintesc de ziua când am văzut-o pentru prima oară. Tot ce ştiu este că ea era în clasa mea. Muncea mult fără a fi totuşi o elevă bună. Dar nu se lăsa. Ştia desigur că va fi nevoită să se bată mai mult decât ceilalţi pentru a reuşi. Dar de ce s-o facă? La ce visa oare? La vremea respectivă, nu-mi puneam prea multe întrebări în legătură cu ea. La fel ca toată lumea, îi acceptam prezenţa compătimind-o un pic, dar nu prea tare şi, mai ales, de la distanţă.
A început să mă intereseze ca urmare a unui incident nesemnificativ. într-o zi, între două cursuri, m-am dus la toaletă şi, în timp ce mă spălam pe
* Joc de cuvinte dentsgâtees - dinţi stricaţi, cariaţi, şipemonne gât&e -persoană răsfăţată, stricată prin răsfăţ («.»•.)

mâini, am auzit pe cineva plângând cu hohote îndărătul unei uşi. M-am apropiat şi am şovăit să spun ceva. Nu era nici o îndoială: era vorba de o fată. Eram totuşi într-un loc rezervat băieţilor. Dar ceea ce m-a surprins a fost mai ales îngrozitoarea intensitate a acelor hohote de palns.Dacă aşa ceva e cu putinţă, se putea spune că persoana aceea murea fizic de tristeţe. Nu ştiam ce să fac. Am ieşit până la urmă fără să fac zgomot. Pe culoar, m-am încrucişat cu un tip şi am început să vorbesc cu el Nu era ceva premeditat, dar am putut astfel, o clipă mai târziu, s-o văd discret pe Astrid ieşind din toaletă. Aşadar, ea era. La ora următoare, m-am aşe zat la câţiva metri de ea şi am început s-o observ: nu se mai zărea pe faţa ei nici o urmă a acelor hohote de plâns. Ochii ei păreau la fel de uscaţi ca de obicei. Şi mi-am spus atunci că nu era probabil prima dată când se izola astfel ca să plângă Mi-am spus chiar că fără îndoială plângea astfel în fiecare zi. în indiferenţa generală. Unele vieţi trec de asemenea la fel.
Câteva zile mai târziu, când am ieşit de la liceu, m-am luat după ea pe stradă. Nu era, la început, ceva intenţionat, mergeam pur şi simplu în aceeaşi direcţie, apoi curiozitatea mea a fost mai puternică şi, când ar fi trebuit să fac la dreapta, am continuat pe strada Saint-Andre\ Era destul de frumos în ziua aceea. Trebuie să fi fost prin mai. A mers până la bulevard. Apoi s-a dus să mănânce o îngheţată într-o braserie. Privea trecătorii printr-o vitrină. Avea o înfăţişare de fetiţă aşezată în faţa îngheţatei. Nu ştiu de ce, dar mi-am spus atunci că în camera ei cu

siguranţă se aflau animale de pluş. Probabil că uneori le strângea tare în braţe. în fond, era condamnată să asiste, fără să zică nimic, la zborul celorlalţi trupurile descopereau plăcerea, relaţiile se înnodau, fetele începeau să se machieze, băieţii mergeau la agăţat, iar ea, ea mânca o îngheţată într-o braserie solitară
A durat destul de mult. Apoi sa ridicat şi a dispărut Asta rămâne şi astăzi pentru mine perfecta imagine a singurătăţii Astrid Grăgoire mâncând tristă o îngheţată în timp ce se uita la trecători prin vitrină.
8.
Mai adânc în miezul neliniştii
Lamia ne aştepta Martin nu ajunsese încă acolo Cineva dădu din nou telefon la hotel, dar a fost degeaba Era pur şi simplu de negăsit Deoarece era târziu, coordonatoarea se hotăra să înceapă fără el Eram totuşi cam neliniştit şi î-am sugerat Mathildei să-1 sune pe ghidul cu care se dusese să viziteze piramidele ca să verifice că nu li se întâmplase nimic în timp ce coordonatoarea vorbea, mi-am amintit din nou de unchiul şi de mătuşa mea dacă aşa stau lucrurile un conducător de cămile încercase, poate, să-1 răpească pe Martin
Conferinţa nu a prezentat prea mare interes Banalităţile s-au înşirat unele după altele Când mi-a venit rândul, m-am mulţumit să evoc, vorbind cu o voce şovăielnică, o reflecţie făcută de Husserl pe la mijlocul anilor '30 despre criza umanităţii europene Rădăcinile acestei crize (atât de profunde încât fenomenologul se întreba chiar dacă Europa îi

\a supravieţui), el le găsea la începutul

Epocii moderne, adică în momentul în care, după Descartes şi Galilei, ştiinţa începuse să reducă lumea la un simplu obiect de explorare tehnică. După părerea lui, cu începere de atunci, omul, proiectat în disciplinele specializate ale ştiinţei, începuse să se piardă pe sine puţin câte puţin din vedere, până se prăbuşise în ceea ce Heidegger, discipolul lui Husserl, numea „uitarea fiinţei".
într-una din cărţile lui, Kundera revenea asupra acestei analize aducându-i o corecţie capitală. Exista, după părerea lui, o strânsă legătură între rădăcinile acestei crize şi arta europeană a romanului (calificativul „european" nu desemna o entitate geografică, ci o identitate spirituală născută o dată cu vechea filosofie greacă şi care ar putea fi în cele din urmă asociată cu termenul „occidental"). Căci, pentru Kundera, fondator al Epocii moderne nu e doar Descartes, ci şi Cervantes: „Dacă e adevărat că filosofia şi ştiinţele au uitat de fiinţa omului, apare cu atât mai limpede că, odată cu Cervantes, sa format o mare artă europeană care nu e nimic altceva decât explorarea acestei fiinţe uitate"
Altfel spus, raţiunea de a fi a romanului este tocmai aceea de a ne proteja împotriva acestei uitări a fiinţei, ţinând viaţa sub o luminare continuă. Arta romanului ar fi astfel o demonstraţie pozitivă a unei stări de nelinişte care începe o dată cu Epoca modernă. în această exprimare, puteau fi mai bine înţeleşi termenii problemei: dacă lumea islamică avea în general probleme cu romanul, era din pricină ea că trăia, în mare parte, într-o epocă

de dinainte de Epoca modernă, prinsă în capcana unor arhaisme prin esenţă incompatibile cu ceea ce constituie baza romanului: libertatea, fantezia, complexitatea, ambiguitatea tuturor adevărurilor şi suspendarea judecăţii morale. în privinţa asta, romanul putea cu uşurinţă deveni terenul de opoziţie între două civilizaţii.
Era cel mai bun răspuns pe care-1 găsisem la cele spuse în legătură cu Madame Bovary. Nu ştiu în ce măsură traducătoarea a redat cuvintele mele, dar, când am terminat ultima frază, am simţit în sală o agresivitate sporită. După conferinţă, Mathilde m-a apucat de braţ şi mi-a spus că ghidul de la piramide nu-1 văzuse pe Martin în dimineaţa aceea: nu venise la întâlnirea fixată. Dispăruse, iar noi n-aveam nici o posibilitate de a da de urma lui.
— Dar unde ar putea fi?
— Habar n-am...
Am avut pe dată o presimţire rea. Dar eram singurul care-şi făcea griji. Simţeam că Jeremie credea că mai degrabă Martin se izolase în mod voit.
— Nu dă nici un semn de viaţă ca să ne liniştească... Nu se face să nu vină...
— Poate că a avut o problemă, sau mai ştiu eu ce.
— Ba nu...
— Ar trebui poate să rugăm pe cineva de la hotel să meargă să se uite în camera lui, nu crezi?
— De ce? Dacă ar fi fost o problemă, ăştia şi-ar fi dat oricum seama prin femeile de serviciu...

Era foarte optimist. Mi-am închipuit trupul lui în cameră. De pildă, gol în baie. Tocmai făcea duş, de dimineaţă foarte devreme, după două ore de somn, când, deodată, ceva se petrece, iar trupul cade ca un obiect inert, se aude un zgomot surd, capul a izbit marginea căzii, maxilarul s-a zdrobit şi foarte iute s-a format o baltă de sânge. Cu câteva ceasuri mai înainte, avusese grijă să agate de uşă un mic anunţ să nu fie deranjat, aşa că trupul era tot acolo - mi-am revăzut în minte propria mea baie, chiar azi dimineaţă, când lăsasem apa să curgă şi dăduse pe dinafară - cu pete de sânge pe jos. Roşu. Sau în patul lui, adormit cuminte, o moarte în pijama, survenită în timpul somnului prea scurt, fără explicaţie, uite-aşa, fulgerător. Lucrurile astea se pot întâmpla în orice clipă. Nu e deloc neverosi-mil Ba chiar, dacă stăteam să mă gândesc, era scenariul cel mai probabil
Am stăruit să ne întoarcem cât mai repede cu putinţă la hotel. Trebuia să aibă loc un pseudo-cocktail cu ataşatul cultural şi cu organizatorii salonului cărţii, aveam datoria să stau. L-am întrebat pe Je"re"mie dacă nu era posibil să plecăm mai devreme decât era prevăzut. Mi-a răspuns că era o chestiune delicată. „Faţă de ataşat..." Şi apoi nu era nici o maşină disponibilă. M-am prefăcut că înţeleg Am lipsit puţin ca să mă spăl pe mâini şi am ieşit pe uşa din spate. Trebuia să fie vreun taxi pe undeva. Dar am nimerit peste Lamia, pe stradă, care vorbea la telefon pe trotuarul din faţă. Mi-a făcut semn s-o aştept, apoi a închis.
- Ce faci?

Nu ştiam ce trebuie să răspund.
— Ascultă, cred că am să mă duc să văd la hotel..
— în legătură cu Martin? Tot nu se ştie pe unde umblă?

— Nu. Şi cum vezi şi tu, aş prefera să mă duc să verific.
— Dar am încercat deja să sunăm în camera lui. Nu serveşte la nimic să te duci la hotel... Şi ştii bine că mai e şi cocktailul.
— Da, ştiu.
Rămase tăcută preţ de o clipă.
— Ai de gând să iei un taxi?
— Am să mă descurc...
— Dacă vrei, te duc eu...
— Ai o maşină? -Da
Era parcată la un minut distanţă Aproape că îmi venea să alerg îmi dădeam seama că elanul meu era cam excesiv, dar nu mă puteam abţine Am revăzut în minte privirea de asasin pe care Martin o avusese în ajun. Nu ignoram faptul că era cu putinţă să fie chiar el prima victimă.
— Pari muncit de gânduri negre!
— Cât facem la ora asta până acolo?
— Cu ambuteiajele? Cel puţin o jumătate de oră.
— Fir-ar să fie! Cât de idiot mă simt fără
mobil...

Lamia dădu drumul la muzică, ceea ce ne îngădui să rămânem tăcuţi o lungă bucată de vreme. Deveneam puţin câte puţin conştient de inutilitatea încercării mele. Dacă nimeni nu răspundea din camera lui Martin, nu vedeam ce anume puteam spera. Mi se părea că în realitate sunt destul de ridicol şi aveam impresia că nu eram singurul în interiorul maşinii care gândea astfel.
Străzile erau înţesate. Nu avansam aproape deloc; era ceva într-adevăr insuportabil. M-am întrebat cum putea cineva trăi în oraşul ăla. Şi pe când îmi spuneam asta, m-am întrebat dacă nu cumva Martin plecase din Cairo. Da, la urma urmei poate că pur şi simplu plecase. îl vedeam foarte bine în stare să ia avionul mai devreme decât era prevăzut. Aşa, dintr-o ţicneală. Să se întoarcă în Franţa Mi-am amintit de mânia lui în ajun, de furia lui. Sau poate că părăsise oraşul. O luase spre sud, spre femeile Nubiei. Ca urmare a păţaniilor noastre, luase poate hotărârea de a se duce acolo. La femeile goale Spre a se răzbuna de ceva insesizabil. Martin ar fi fost în stare de una ca asta. M-am mai gândit şi la turiştii care fuseseră străpunşi cu pumnalele de extremişti cu câteva zile înainte de sosirea noastră.Toate aceste lucruri puteau explica absenţa lui. Mi-1 închipuiam deja mort pe marginea unui drum pustiu.
— Pari neliniştit, îmi spuse calmă Lamia.
— Nu, nu, e bine...
— E mai redus ambuteiajul decât mă aşteptam. O să ajungem în cel mult douăzeci de minute.

— îl cunoşti bine pe Martin?
— Nu l-am mai întâlnit înainte de voiajul ăsta... Dar nu ţi se pare îngrijorător faptul că nu a mai fost văzut de ieri seară?
— Nu... Ştii, dacă i s-ar fi întâmplat ceva, am fi deja la curent. Veştile circulă iute la Cairo, mai ales când e vorba de străini.
Apoi, cu un zâmbet dezarmant, îmi spuse că nu trebuia să mă duc imediat cu gândul la ce e mai rău, la catastrofă. Era, după părerea ei, o atitudine tipică occidentalilor; o numea „fascinaţia răului". Dacă aşa stăteau lucrurile, poate că pur şi simplu Martin nu digerase ce mâncase în ajun şi nu se putea îndepărta cu mai mult de zece metri de toaletă! După părerea ei, era ceva destul de curent. O ascultam cu atenţie Ştiam că are dreptate. Aveam adesea tendinţa să exagerez. Aş fi vrut să-i explic faptul că mă simţeam împovărat cu o gravitate nouă de când cu dispariţia părinţilor mei, cu o îngrozitoare luciditate referitoare la extrema fragilitate a vieţii. Aş fi vrut să-i vorbesc despre insomniile mele, despre temerile mele iraţionale. Aş fi vrut să-i povestesc în ce mod handicapul ăsta îmi interzicea orice speranţă de liniştire: de pildă, mă transpuneam în stări de spirit cu totul excesive de îndată ce nu izbuteam să dau de Jeanne la telefon, mă străduiam să exprim solemnitatea unui rămas bun de fiecare dată când spuneam cuiva la revedere, născoceam permanent scenarii catastrofale pornind de la elemente totuşi anodine: o întârziere, o absenţă, o privire cam melancolică. I-aş fi putut explica toate astea. Dar am preferat să rămân

tăcut. Totuşi, fără să fi spus ceva, mi s-a părut că ea înţelege ce se petrece în mine. Aveam sentimentul că trupul meu devenise transparent, că ea avea dintr-o dată acces la tot ce păstram pentru mine, eram gol, fără fard, iar privirea ei părea să-mi spună: „Nu te necăji, totul va fi bine, totul se va aranja până la urmă.."
Ajunşi în faţa hotelului, a propus să mă însoţească, dar am refuzat. Mi-am amintit că avea împreună cu Cott£ un dineu la ambasadă. I-am mulţumit că mă adusese până aici. A fluturat din mână. Am urcat pe dată la etajul şapte. în ascensor, m-am pomenit lângă o familie saudită' cei doi copii, cu ochii plecaţi, femeia înfăşurată în văl şi, în sfârşit,

bărbatul, pe care-1 văzusem cu două zile mai înainte împreună cu o prostituată de vreo douăzeci de ani în barul cazinoului. Odată ajuns sus, m-am dus să bat la uşa lui Martin Cele două camere ale noastre erau despărţite printr-un perete. Nu răspundea nimeni I-am revăzut în închipuire trupul întins pe podeaua din baie şi mi-am spus că nu puteam sta cu braţele încrucişate. Am şovăit dacă să merg să cer un rând de chei de la recepţie. Dar am preferat să trec prin camera mea. Poate că terasele comunicau. Am deschis uşa cu geam. M-am aplecat lateral încercând să văd în interiorul camerei lui, dar reflexul soarelui făcea un soi de ecran opac. Am suferit întotdeauna de ameţeală. Doar un metru despărţea zăbrelele teraselor noastre. Puteam aşadar trece dintr-una într-alta fără

prea mari riscuri. Care o fi oare viteza la sol a unui corp care cade de la etajul şapte? Ajuns pe partea cealaltă, întrebarea fiind deja inutilă, mi-am pus mâinile pe geamul uşii dela terasă încercând să văd înăuntru. Camera era goală. Dar deodată uşa băii s-a deschis şi Martin şi-a făcut apariţia. Am simţit o profundă uşurare. Era în pielea goală, doar cu şosete şi ochelari de soare Eram cam jenat să bat acum dintr-o dată la uşă. Era poate preferabil să mă întorc în camera mea. Mă pregăteam aşadar să părăsesc terasa când a deschis uşa cu geam.
— Ce naiba faci aici?
— Eu? Te... căutam
— Sunt aici, răspunse el, continuând să stea în faţa mea la fel de despuiat.
Neam dat seama de situaţie în acelaşi timp, s-a întors în cameră ca să ia un prosop şi să-şi încingă mijlocul.
— Te-am căutat toată ziua..
— Ştiu.
— Ce ţi s-a întâmplat?
— Nimic. Aveam chef să stau singur, asta e tot. Avea chipul posomorât.
— Ţi s-a întâmplat ceva?
— Nu, ţi-am spus doar. Nu m-am putut trezi azi dimineaţă. Şi apoi, n-aveam chef să văd pe nimeni... Cum a fost conferinţa'
'— Ne întrebam ce naiba făceai.
— Dacă vrei să bei ceva, du-te, serveşte-te din minibar...
S-a dus în baie ca să termine cu îmbrăcatul. S-a întors fără ochelarii de soare. Avea un ochi

învineţit. Nu i-am spus nimic. Apoi şi-a dat seama că-şi uitase ochelarii. S-a năpustit în baie. M-am dus să iau un suc de fructe din bar ca să-mi ascund uimirea. Ce se petrecuse oare? Cu cine se bătuse? Mi-am spus imediat că nu se dusese la culcare azi dimineaţă, după şederea noastră din ultimul bar. Coborâse poate din nou după ce-şi luase rămas bun La cazino, de pildă. Sau aiurea.
— Unde-s ceilalţi? m-a întrebat.
— Tot la salon. Avea loc un cocktaiL.O să-i vedem curând. Jeremie a reţinut o masă într-un restaurant pentru seara asta.
— Fără mine, mulţumesc.
— De ce?
— îţi spun doar că am chef să fiu singur.
— Eşti aşa din pricina celor întâmplate seara trecută?
S-a mulţumit să dea din umeri.
— Aveam fiecare teoria noastră, i-am mai spus ca sa destind atmosfera. M-am întrebat dacă nu cumva ai luat avionul spre casă. Lamia credea că nu ai digerat cina şi că ai petrecut ziua la closet...
— Ce mai idioată şi asta! Nu-i înţelegeam atitudinea.
— Eşti sigur că totul merge bine?
— Tot ce-ţi pot spune e că pun piciorul pentru ultima oară în ţara asta de rahat!
— Dacă singurul scop al călătoriei tale era să dai de curve, ar fi trebuit să te duci în Maroc, în mod sigur...
I-am oferit o ţigară. A acceptat. Ne-am întors pe terasă ca să fumăm. Soarele scăpătase deja. Am

stat un lung moment să contemplăm oraşul. De pe terasa lui, spre deosebire de a mea, se putea vedea Nilul. Nu ştiu de ce, dar fluviul ăsta m-a făcut mereu să visez.
— Tu, oricum, nu poţi pricepe cu adevărat, mi-a spus el în cele din urmă.
— Ce să pricep?
Privea în zare spre Turnul din Cairo, care se înălţa spre cer.
— Doar ai văzut ce căpăţână am, ce naiba... Era cumplit, nici măcar nu-i puteam spune că exagerează.
— Şi încă, înainte, mai eram şi gras! Măcar în privinţa asta, stau ceva mai bine...
Am schiţat un zâmbet. Nu găseam nimic ca să-i răspund Pornind de aici, a început să-mi vorbească despre trecutul

lui. A durat destul de mult. O jumătate de ceas, poate. în tot acest timp, nu l-am întrerupt. Priveam Nilul. Şi era ca şi cum mi-ar fi vestit tot ce avea să se întâmple chiar în seara aia. A vorbit în primul rând despre adolescenţa lui. Mai târziu, când i-am citit romanele, mi-am dat seama că el scrisese deja o mare parte din cele povestite în ziua aceea pe terasa hotelului, dar că tot nu-şi vindecase primele răni.
Totul începe pe malul lacului Leman. Locuieşte într-un sătuc peste care domneşte în mod virtual „spiritul cantonului Vaud", spiritul valdens. Pentru cei care nu ştiu, spiritul valdens e tot ce se poate întâmpla mai rău în materie de ipocrizie, meschinărie şi prostie colectivă. Cu titlu de exemplu, în munţii ăştia a fost inventat faimosul ceas cu

• ,
I ' îî
1 ir

cuc elveţian; de atunci, nu s-a mai petrecut nimic demn de a fi reţinut. Pentru el, adolescenţa se rezumă la o succesiune de umilinţe. Are ghinionul să aibă treisprezece ani, să fie prea gras şi prea scund. De altfel, simte destul de repede că va fi condamnat să asiste în mod dureros la exhibarea plăcerii celorlalţi. La gimnaziu, băieţii încep să iasă cu fetele. Zvonuri legate de sex circulă deja pe coridoare. Dar toate aceste lucruri nu vor fi şi pentru el. Trebuie spus că a ajuns să cumuleze toate tarele lumii: e nasol, stângaci la sport, timid, un pic fricos şi n-are pic de conştiinţă vestimentară, în momentul în care copilăria lui a ajuns în mod evident la capătul drumului, fără ca vreun mod alternativ de existenţă să i se fi impus ca posibilitate viabilă, el înţelege că este, din punct de vedere afectiv şi, mai ales sexual, un soi de condamnat la moarte.
Lucrurile ajung din lac în puţ la liceu îşi priveşte trupul greoi în faţa oglinzii, i se întâmplă uneori să-şi dorească să moară din cauza a ceea ce vede. Lipsit de prieteni, se închide în sine însuşi, începe atunci o lentă autodistrugere. Revistele porno nu-i sunt de prea mare ajutor. Cu o ură tăcută îi observă pe ceilalţi din jur acuplându-se fără probleme, îi vede agăţând fetele la serate, vede cum sunt comentate rupturile, vede viaţa fericită, bârfele legate de performanţe - toate astea îl scârbesc profund. La vremea respectivă, capacitatea lui de iluzionare este intactă, încă mai visează la dragoste. Crede chiar c-o întâlneşte la terminarea liceului. Se numeşte Vanessa. E destul de frumoasă

şi, dincolo de aşteptările lui, pare să ţină la el; ceea e suficient pentru ca el să strice totul dintr-o dată. Locuiesc şi unul şi celălalt pe colinele de la Vevey şi iau acelaşi autobuz pentru a se întoarce acasă de la liceu. Timp de mai multe luni, Martin o studiază pe tăcute. Când ea îi dă bună ziua pentru întâia oară, deja el a dezbrăcat-o de un milion de ori în închipuire. în anul următor, se pomenesc în aceeaşi clasă. Când ea e bolnavă, pe el îl sună ca să-i dea lecţiile. Dintr-o dată devine un elev destoinic. La vremea aceea, Vanessa iese să se distreze cu un idiot căruia Martin îi face de petrecanie în mod regulat în gând. Spre sfârşitul anului, ceva se întâmplă. Ea lipseşte câteva zile la rând şi nu mai răspunde la telefon. Cam îngrijorat, Martin se duce direct la ea acasă ca să se asigure că nu s-a întâmplat nimic grav. Ea îl invită înăuntru îi povesteşte că e nefericită şi că s-a despărţit de tipul ei Martin ascultă. începând de acum, devin prieteni apropiaţi. Fără îndoială că Martin nu îi produce teamă. îşi spune că un băiat gras nu reprezintă ameninţare pentru o fată. Vine des la ea acasă, la sfârşitul zilei. Stau de vorbă. într-o seară, discuţia se prelungeşte Părinţii Vanessei nu sunt acasă. Ea îi propune să rămână la cină. Deschide chiar şi o sticlă de vin. în tot cursul cinei, Martin are o solidă erecţie; nu-i dă o mână de ajutor la strânsul mesei.
Apoi se duc în salon. Pentru prima oară, el se încumetă să vorbească puţin şi despre sine. îşi asumă riscul de a o dezamăgi. Dar Vanessa se uită la el cu ochi strălucitori: ce bine ar fi dacă toţi băieţii ar fi la fel de drăguţi şi de profunzi ca el, îşi zice ea.

« Wfi
\]J

E mişcată de cele povestite. El nu ştie ce să facă. Situaţia e nesperată. Ea este atât de frumoasă. Aproape că ar vrea să moară ca să nu strice nimic. S-a făcut târziu. Ea stă foarte aproape de el. Eşti timid, îi spune ea la un moment dat. El se întreabă cum trebuie să interpreteze fraza asta. îi atinge uşor mâna. Ea îi răspunde printr-un surâs tulburat Inima lui ţipă şi lumea întreagă se prăbuşeşte în iraţionalitate pură. Cutează să înainteze spre ea. Viaţa lui frământată se leagă de această clipă precisă. Şi ea, la rându-i, se apleacă un pic spre el, iar buzele li se ating. Gata de acum, îşi spune el. Gata. E cât pe ce să leşine. Cât a durat sărutul ăsta? Desigur că doar câteva secunde. Dar pentru Martin e ca pătrunderea într-o altă lume, vasul fermecat care nu conţine însă nici o băutură vrăjită.
Deodată ea se trage înapoi. Se ridică. Redevine conştientă de realitate Se scuză: „îmi pare rău, nu ştiu ce mi-a venit!" Martin nu ştie ce să zică. De ce scuză astfel? Ea îşi duce mâna la gură, năucă, de parcă i-ar veni greu să priceapă ce s-a întâmplat. Nu e ceva grav, răspunde el stângaci. Ei îi vine să râdă. Să râdă de situaţie, ceea ce e totuna cu a râde de el. într-o clipă, Martin redevine băiatul grăsun care se detestă pe sine. Iar ea spune iarăşi: „îmi

pare cu adevărat rău... Nu prea-mi dau seama ce fac în clipa asta... Nu ştiu ce mi-a venit. Scuză-mă..." Nu izbuteşte să-şi ducă frazele la bun sfârşit într-atât se chinuie să-şi înăbuşe râsul îngrozitor.Viaţa nu e lipsită de cruzime. Martin asistă tăcut la propria lui execuţie, încearcă modest s-o convingă, dar de ce anume s-o

convingă? Ea îi răspunde că de acum el trebuie să plece. Şi că trebuie s-o ierte.E un râs nervos, zice ea. El înghite în sec. Este una dintre ultimele daţi când o mai vede, presimte deja acest lucru. Ea nu-i va mai răspunde de atunci încolo la telefon. îl va evita la liceu până la vacanţa de vară. Se va simţi ruşinată. Trebuie ca el să plece. Vanessa devine nerăbădătoare. Acum el e cel care se scuză. Se duce să-şi ia haina. Iar uşa se închide în urma lui.
— N-ai mai revăzut-o niciodată de atunci?
— Ba da. O dată... -Şi?
Mi-a zâmbit trist. înţeleg că preferă să nu vorbească despre asta; nu fusese neapărat mai plăcut.
— Apoi, m-ara dus cu mama să trăiesc la Paris. Locuiam în partea de nord, la staţia La Fourche, o ştn? Un cartier sinistru. Atunci am început să dau jos din greutate. Aşa, dintr-o dată Fără motivAsta nu mă făcea neapărat mai seducător, dar era totuşi un complex mai puţin. Oricum, mi-mi încercam niciodată norocul cu fetele. Mi-era mult prea teamă că-mi vor râde în nas, înţelegi ce vreau să spun? Ştiam bine că, în ce mă priveşte, lucrurile aşa vor sta mereu. Doar dacă nu făceam cumva ceva ieşit din comun. Atunci, cred, m-am hotărât să devin celebru, dar încă nu ştiam cum...Vreme de câţiva ani, ţi-o jur, am detestat viaţa. Abia când am început să scriu, mulţi ani mai târziu, m-am mai liniştit puţin.
Am stat vreme îndelungată fără să spun nimic. Simţeam că suferinţa era imensă. Plăgi deschise.

într-un anume fel, el va fi întotdeauna acel adolescent lipsit de dragoste - răul lui era de nevindecat, într-unui din romanele sale, personajul principal, care îşi dă singur porecla de Pută Tăntălăul, bântuie pe străzile Parisului, prin vagoanele de metrou, prin parcurile publice în căutarea unei femei. Uneori se plimbă prin preajma bulevardelor mărginaşe pe care, noaptea, prostituatele aşteaptă să vină cineva să le cumpere serviciile Trage cu ochiul la ele de departe, iar în rarele daţi când e strigat, inima i se strânge şi grăbeşte pasul, de parcă n-ar fi auzit nimic. E încă prea timid pentru a răspunde chemărilor lor Povestea asta, care mi se păruse la început cam uşurică şi neplăcută, mi se părea acum cu totul disperată, dar şi frumoasă La vremea respectivă, trebuie să fi avut optsprezece am în povestirea cu pricina, sfârşeşte prin a se lăsa dezvirginat de o prostituată de pe strada Saint-Denis
Nu ştiu de ce Martin mi-a povestit toate astea, chiar atunci, dar am impresia că o făcuse pentru a lega totul de cele petrecute de două zile încoace, în grădina de la Egyptian Night, şi mai ales în barul în care stătusem în zori, tot ce auzise el fusese râsul Vanessei, iar asta îi era cu totul insuportabil înţelegeam mai bine frenezia cu care vorbea despre „femeile goale".Parcă ar fi vrut să înăbuşe râsul acela neplăcut.
-ŞiMathilde?
Nu ştiu ce mi-a venit să-1 întreb, dar cred că, pornind de aici, discuţia şi-a recăpătat cursul firesc.
— Ce e cu Mathilde?
— Cum ţi se pare?

— Nu e grozavă
Apoi, cu un zâmbet ironic, adăugă „Ar avea tot interesul să se convertească la islam " -Ce?
— Vreau să spun că are întru câtva un fizic bun pentru radio La fel ca mine De ce mâ întrebi?
— Uite aşa
— Ţi-a spus ea ceva?
Părea uşor intrigat Fusesem stângaci în fond, voisem doar să-1 readuc la prezent, să-1 fac să vorbească despre altceva decât despre umilinţele lui Credea acum că Mathilde îmi spusese ceva precis despre el Ceea ce era fals. Dar nu mă vedeam spunându-i-o Eram parcă silit să merg spre un alt adevăr, construit, perfect menit să atenueze un pic suferinţa la care îmi dăduse acces
— O, nu, nimic Dar mi s-a părut că înţeleg că ţine la tine Mi-a spus-o în cursul zilei Sincei cred că-i placi
-Ah'
Pe moment, nu mi-am închipuit absolut deloc consecinţele celor spuse de mine Aşadar, l-am minţit, cred, în mod cu totul inocent Cu toate astea, nu mă pot împiedica să nu mă simt răspunzător de ceea ce s-a întâmplat mai apoi Am putut da de J&re"mie. Restaurantul la care se gândise era închis. Propunea să luăm cina la el acasă. Avea să comande nişte mezzes de la un restaurant din cartierul lui. în legătură cu Martin am fost foarte puţin clar. Avusese un soi de indispoziţie, ameţeli... Dar se simţea mai bine, avea să vină negreşit să ia masa cu noi. E tot ce m-am mulţumit să-i spun.
— Cine o să mai vină?
— Nu prea ştiu. Poate că ni se va alătura şi Thibault.

— Şi Mathilde?
— Mda, o să vină şi ea, cred. Lamia, însă, m-aş mira să vină...
— Se duce la ambasadă cu Cotte\
— Adevărat? La naiba, n-are de gând să înceteze! A sosit acum câteva luni şi deja umblă pe la dineuri oficiale...

— Ei, da, ce vrei, tebuie să te resemnezi, femeile sunt mai şirete decât tine.
Am stat apoi o lungă bucată de vreme în camera mea să citesc. După aceea m-am îmbrăcat înainte să mă duc să-1 iau pe Martin Era tot cu ochelarii negri. Părea mai bine dispus. Dar simţeam că era un pic stingherit faţă de mine. îi părea fără îndoială rău că-şi dăduse prea tare drumul la gură în faţa mea. Confidenţele sunt întotdeauna dovezi de slăbiciune. în ascensor, mi-a reproşat de altfel că eu nu vorbesc niciodată despre mine.
— Nu e de spus nimic important.
— îţi convine mai ales să-i faci pe ceilalţi să vorbească. E mai confortabil.
— Nu întotdeauna.. îţi păstrezi ochelarii seara? -Da.
— E mai confortabil..
— Nu numai..
Am luat un taxi din faţa hotelului. Jeremie locuia pe celălalt mal. Blocul lui era foarte vechi. Casa scării era complet dărăpănată. Aveai senzaţia că te afli într-un cartier rău famat.
— Asta îţi dă un sentiment de încredere, comentă Martin. Când se ştie cum se prăbuşesc fără nici un fel de urmări blocurile la Cairo...
Jeremie avea întreg etajul întâi la dispoziţia sa. Apartamentul era mare, cu tavane înalte şi spaţii deosebit de voluminoase.
— Ăsta e! ne spuse el în chip de comentariu, în sala din mijloc, o bibliotecă imensă urca pe
perete şi am fost surprins să constat că îşi adusese toate cărţile din Franţa. Am dat ocol apartamentului.

Exista şi o cameră pentru oaspeţi. Iar în salon trona un pian cu coadă scurtă.
— L-am cumpărat când am sosit. Nu e prea bun, dar e plăcut să cânţi la el din când în când.
— Ceilalţi n-au venit încă?
— Vin şi ei...
Martin s-a instalat la pian. Mi s-a părut că recunosc o piesă de Debussy. Băuturile alcoolice erau puse pe o măsuţă joasă, iar Jeremie ne servi câte un pahar. Am ciocnit în cinstea Egiptului, dar nu prea ne stătea inima la asta.
— N-ai chef să te întorci în Franţa după toată perioada asta? l-am întrebat eu.
— Depinde de cum merg lucrurile
— Nu ştiu cum faci ca să trăieşti aici, interveni Martin fără să se oprească din interpretarea bucăţii muzicale.
— Ador ţara asta. Mă simt mai bine aici decât acasă. în realitate, cu cât văd că se apropie scadenţa, cu atât sunt mai nostalgic. E o senzaţie cam idioată, dar asta e: sunt nostalgic după ţara asta mai înainte chiar s-o fi părăsit...
— De fapt, problema mea, cred eu, e că detest islamul, reluă Martin. Sincer, îl detest. Ştiu că nu trebuie s-o spun, dar ăsta e adevărul.
— De ce?
Jerdmie părea tot mai agasat de Martin.
A bătut cineva la uşă. Era Thibault. Adusese o sticlă de vodkă. Şi un zâmbet care venea taman la momentul cel mai prost. îl întrebă pe Martin de ce purta ochelari de soare, dar nu căpătă nici un răspuns. M-am dus după gheaţă în bucătărie. Când

m-am întors în salon, m-am oprit în faţa bibliotecii şi am cercetat o clipă cărţile lui J€rămie. Se afla acolo în primul rând Corespondenţa lui Flaubert în ediţia din Pleiadă, şi mi-am spus că aceasta se ţinea după noi pretutindeni încă de la începutul călătoriei - sau că, invers, noi nu conteneam să ne ţinem după ea.
Era ca un motiv recurent. Am deschis-o la întâmplare. Un petec de hârtie a căzut pe jos. L-am ridicat. Era scrisă acolo o frază, cu cerneală neagră, desigur că era scrisul lui Jeremie. „Un bun scriitor este acela care ne aduce tocmai acolo unde nu avem chef să mergem." Era tipic genul de fraze stupide pe care eu nvi le suport. Am închis la loc volumul, l-am pus pe etajera ediţiilor în Pleiadă şi m-am dus să iau loc alături de ceilalţi.
— Nu e deloc rău la tine...
— Mulţumesc.

— La Paris, cu siguranţă n-ai putea avea o chestie ca asta, adăugă Thibault.
Ne-a întocmit o listă aproape exhaustivă a neajunsurilor de a avea un apartament la Paris. Eram destul de surprins să constat cât de mult semănau ideile unora cu ale altora. în fond, fiecare dorea, în linii mari, să trăiască în acelaşi loc. Criteriile erau aproape identice. Dar, la urma urmei, observaţia asta nu se limita doar la domeniul imobiliar: în majoritatea domeniilor, oamenii împărtăşesc aceleaşi criterii de apreciere, de plăcere şi de confort. E nevoie de o capacitate de rezistenţă uriaşă pentru a ajunge astăzi să nu sacrifici totul ravagiilor pe care le aduce caracterul comun, iden-

tic. Thibault, de pildă, în materie de calitate a vieţii, făcea aluzie la fantasma micului sat Atribuia un farmec nebun cutărei ulicioare doar pentru că un târg se instala acolo o dată pe săptămână. „E sim-patic.E cam ca la ţară...Toată lumea se cunoaşte..." spunea el.
— Şi de ce nu te duci să trăieşti direct la ţară' A sunat din nou la uşă taman la tanc. Jeremie
s-a dus să deschidă. Era Mathilde, dar nu singură: Lamia o însoţea.
Martin se opri pe dată din cântatul la pian.
— Ia te uită! Credeam că te duci la ambasadă!
Biata Mathilde a cărei sosire n-o comenta nimeni! Lamia avea o rochie neagră care îi dezgolea umerii.
— Nu prea aveam chef. Nu vă deranjez totuşi?
— Nu... dimpotrivă.
De departe, Lamia îmi adresă un zâmbet. Nu mai ştiam ce să cred despre ea. în fond, era destul de surprinzătoare. Martin se ridică de la pian şi îşi turnă un pahar.
— Ei! Te-am căutat toată ziua... Te simţi mai bine acum?
— Merge, merge, răspunse el cu voce stinsă. Jeremie puse nişte muzică şi se duse să aducă
din bucătărie diverse feluri de mâncare care îi fuseseră livrate cu o oră mai devreme. Mathilde îl însoţi. Martin o urmări cu privirea. Era îmbrăcată într-o rochie maronie destul de bizară; nu era ceva care s-o pună în valoare. Thibault şi cu Lamia vorbeau despre o fată de la ambasadă pe care eu n-o cunoşteam. M-am dus

! fl
j m. ;tl 1

după Je"re"mie la bucătărie. Se simţea că nu prea obişnuia să ia masa la el acasă: căuta prin toate sertarele ca să dea de urma farfuriilor. Mathilde se uita la mine într-un fel ciudat.
— Ataşatul cultural nu s-a supărat prea tare pe mine că am plecat fără să anunţ'
Părea un pic jignită. Dădu din umeri.
— Preferam cu adevărat să verific că era totul în ordine cu Martin... Mi se părea mai important, înţelegi?
— Şi, până la urmă, ce-a avut?
— Nu se simţea bine. Nimic grav.... Jeremie mă privi amuzat. Credea desigur că
o pornisem la agăţat. A ieşit din bucătărie şi - dar asta n-am înţeles-o decât mai apoi - şi-a comentat impresiile în faţa celorlalţi: „Ăsta nu-şi pierde timpul în bucătărie..." Mi se părea că e momentul potrivit ca să-i vorbesc puţin despre Martin, să pregătesc terenul.
— Era cam trist, asta e tot Am stat un pic de vorbă... îl găsesc cu adevărat înduioşător...
— înduioşător?
— Mda, chiar aşa...
— E ciudat că spui asta. Pentru că, dacă există un cuvânt pe care nu-1 văd deloc potrivit cu tipul ăsta, atunci chiar ăsta e.
— A, da?
Da, în mod sigur, nu făcusem nici o brânză. După ce a rostit vorbele astea, Mathilde a adus platourile în salon. Am venit după ea şi am simţit toate privirile îndreptate asupra noastră sau, mai degrabă împotriva noastră, şi mai ales pe aceea

a lui Martin, amestecată cu ironie, răutate şi tristeţe.
Thibault, care, hotărât lucru, avea idei precise despre orice, se lansase într-un lung monolog. Avea o formaţie de economist şi făcea adesea referire la nişte sisteme teoretice cam prea simpliste. Spunea că, pentru prima oară în istorie, societăţile occidentale se confruntau cu probleme nu de penurie, ci de supraabundenţă. „Aproape toate sectoarele de activitate suferă de supraca-pacitate. Există atâtea maşini încât începem să ducem lipsă de spaţiu pentru a le conduce! Avem atâta mâncare încât avem parte de epidemii de obezitate! Există atâtea lucruri de văzut, de citit şi de făcut încât nu găsim timp pentru a profita de ele! în realitate, există prea mult din toate! Ăsta e simptomul major al Occidentului.."
Fiecare începea să se servească din diversele feluri aşezate pe masa cea mare. Martin stătea mai la o parte şi bătea

nervos darabana pe pian scotocind printre partituri.
— Şi la Cairo sunt prea multe maşini, se băgă în vorbă Jeremie.
Am înhăţat două pahare şi le-am servit pe Lamia şi pe Mathilde.
— A! Prietenul doamnelor! a exclamat Martin cu lehamite.
Am înţeles că era convins că încercam s-o seduc pe Mathilde, aşa că am decis chiar în clipa aceea să nu mă mai uit la ea toată seara. Ba i-am şi zâmbit Lamiei.

Destul de repede, discuţia a încetat să mai fie colectivă şi s-au format grupuri. Thibault nul mai avea decât pe JEremie ca interlocutor, iar eu mă străduiam să stau de vorbă cu Lamia pentru ca Mathilde să se simtă un pic singură. La un moment dat, s-a ridicat în sfârşit şi sa apropiat de pian.
— Ştii să cânţi? 1-a întrebat ea pe Martin
— Puţin. Dar mediocru...
Modestia lui, prea artificială, avea ceva profund lipsit de modestie.
— De asta porţi ochelari de soare?
Martin avu un zâmbet jenat. Pe lângă toate, ea mai avea şi un umor de doi bani.
— Dar tu, ştii să cânţi?
— O, eu, nici vorbă Am luat ceva lecţii de pian, ca mai toată lumea, dar le-am lăsat baltă cu mult timp în urmă . M-a tot chinuit o profă cretină..
— Da, la fel ca pe noi toţi...
De unde eram eu aşezat, îl puteam observa pe Martin în timp ce mâneam salată de vinete. Redevenise fermecător cu ea. în fond, avea o personalitate uimitoare, destul de greu de prins Nu izbuteam să-mi dau seama dacă-1 apreciam sau dacă-1 detestam. îi spunea acum ceva la ureche şi aproape că aveam impresia că nu-mi ratasem chiar de tot stratagema. Pentru ce două fiinţe la fel de singure nu reuşesc să se întâlnească? Iată o întrebare majoră.
Cât despre Lamia, mi se părea că e mult mai puţin sigură de ea însăşi decât mă aşteptasem. îmi vorbea tocmai de politică, încercând fără îndoială
să mai atenueze părerea pe care mi-o putusem face despre ea. Evoca vanitatea tuturor acestor lucruri Adesea, era nevoită să lupte în sinea ei împotriva unui sentiment de „la ce bun?" care o rodea pe dinlăuntru, înţelegeam bine despre ce vorbea.
Thibault propuse atunci să ne întâlnim cu câţiva dintre prietenii săi după cină, dar nimeni nu părea prea doritor şi, mai cu seamă, cina nu se terminase încă. Lamia se ridică şi lipsi un moment
— Ştii ce faci tu acum?
Cel care îmi punea întrebarea asta era Thibault, invariabil zâmbitor. -Eu?
— Da, tu. De două luni de zile ne batem amândoi capul cum să facem cu Lamia' Şi vn tu şi-o agăti acum sub ochii noştri, fără nici un fel de probleme
— N-o agăţ. Stau de vorbă cu ea
— E tot aia
Mathilde se îndepărtă de pian şi se duse după Lamia.
— E totuşi mai bine aici decât în toate cabaretele din Cairo, nu-i aşa? mai întrebă Thibault cu un entviziasm care, sincer să fiu, începea să raa calce pe nervi. Martin începu să cânte din nou la pian până ce îşi făcură din nou apariţia cele două fete. Era o piesă a lui Keith Jarrett. S-a oprit din cântat când s-a întors Mathilde în salon; şi-au continuat discuţia şuşotind. Mi-am turnat încă un pahar ca să-mi serbez micul succes de codoş, dar vodka nu mai era rece. M-am întors la bucătărie ca să mai iau nişte gheaţă. Deja băusem cam mult.

La un moment dat - să fi fost oare mult mai târziu? - Martin a venit să mă vadă
— Ascultă, vreau să te rog ceva...
— Ce anume?
Mi-a făcut semn să vin după el. Thibault era la câţiva metri de noi.
— Ştiţi care e poanta cea mai grozavă? ne întrebă el.
— Nu, răspunse Martin ieşind din bucătărie fără să mai asculte răspunsul.
Ne-am dus direct în camera de oaspeţi. Lumina din încăpere era stinsă. Prin fereastră, luna revărsa o lumină sidefie peste cuvertura patului. Martin îşi sprijini fruntea de geam.
— Ce se întâmplă?
— Va trebui să-mi faci un serviciu...
— în legătură cu Mathilde?
— Nu, zise el cu un zâmbet neliniştitor. în legătură cu Lamia.
— Ce mai e?
Eram gata să mă întorc în salon.

— Trebuie să-ţi explic... îţi place sau nu?
— De ce mă-ntrebi?
— Spune-mi dacă-ţi place...
Simţeam că era pe punctul să-mi spună ceva straniu, dar eram departe de a-mi imagina cât de ciudat.
— Mi se pare frumoasă, da, de ce întrebi?
— Ai să încerci s-o săruţi în seara asta?
— Pe dracu', încetează cu întrebările!

— E important.
— Nu. N-am să încerc s-o sărut!
Mă gândeam la Jeanne. Şi era în cele din urmă foarte bine că mă silea să mi-o spun atât de limpede mie însumi.
— Pot aşadar să-ţi cer un serviciu.
Rămase tăcut o clipă, iar eu aveam impresia c-o făcea doar cu intenţia de a întreţine un mister fără consistenţă. îşi scoase pachetul, îmi oferi o ţigară, îşi aprinse şi el una şi începu în sfârşit să-mi explice unde voia să ajungă.
— E o chestie pe care nu ţi-am spus-o data trecută...
M-am gândit la ochiul lui învineţit şi, efectiv, şi-a scos ochelarii.
— Ieri seară, când tu te-ai dus la culcare, eu am ieşit din nou...
— Mda, am priceput.
— Am luat un taxi. M-am întors la bar. Ultimul bar, ştii tu. Când am ajuns acolo, se crăpa de ziuă. Nu ştiu, dar cred că era cam în jur de şase dimineaţa. Ăia închideau. Dar m-au lăsat totuşi să intru. Probabil că-şi spuneau că uitasem ceva înăuntru. Unul dintre ţipi vorbea engleza. Unul bătrân care-şi număra paralele la casă. Mi-a servit un ultim pahar. Prostituatele nu mai erau acolo. L-am întrebat pe tip dacă se întorseseră deja la ele acasă. Mi-a răspuns că era târziu. Când mi-a spus asta, a făcut un semn spre tavan, ca şi când mi-ar fi arătat etajul. L-am întrebat atunci dacă ele locuiau acolo, sus. Mi-a spus că da, de parcă era ceva evident. Nu toate, ci doar cele dotiă fete ale sale. Mi-am terminat

paharul. M-am sculat. Mi-a arătat unde era toaleta. Era încă şi mai slinos ca în sală. M-am dus să mă spăl pe mâini.
— Bun, dar mai scurtează...
— Privindu-mă în oglindă, nu mai izbuteam să pricep ce dracu căutam acolo. Ştiam însă că totul se putea da peste cap dintr-o clipă într-alta. Am ieşit din toaletă şi am apucat-o pe scara cea mică. La capătul ei, se făcea un soi de culoar lung cu diverse uşi. înţelegeam că mă aflam acolo doar pentru a da de urma prostituatei cu ochi verzi. Ca să mă răzbun.
— Ce tot spui?
— Am deschis prima uşă. Era salonul. Dar era aproape gol. Am mers mai departe. Am luat-o pe culoar şi am intrat întruna din camere fără să fac zgomot. Se afla acolo un pat, iar pe pat stătea o prostituată Ea era. Aş fi putut face ce voiam. Era la câţiva metri de mine.
-Şi...
— Cum să-ţi spun? Am priceput dintr-o dată că făceam o tâmpenie. Nu împotriva ei voiam eu să mă răzbun. Nu împotriva ei, ci împotriva Vanessei... îţi aminteşti, fata din Elveţia?
— Da, da...
— Deci, n-am făcut nimic. în aceeaşi clipă, ea sa răsucit în pat, m-a văzut, a ţipat, un tip a dat năvală într-o clipită şi, iată rezultatul, spuse el punân-du-şi la loc ochelarii negri.
— Ai mâncat bătaie... Ce gogoşi îmi torni? Chiar vrei să mă faci să accept una ca asta?
Brusc, JEremie a aprins lumina în cameră.
— Ce faceţi aici? S-a întâmplat ceva?
— Nu, nu... Stăteam de vorbă, dar venim şi
Jeremie părea destul de enervat. A închis uşa după el şi ne-a lăsat singuri.
— Mai e ceva despre care trebuie să-ţi vorbesc, reluă Martin. Când ţi-am povestit despre întâmplarea aceea din Elveţia, m-ai întrebat dacă am mai revăzut-o pe Vanessa de atunci, ţi-aduci aminte? Bun, Ţi-am spus că da, dar nu ţi-am explicat nici unde, nici cum. Ei bine, am să-ţi explic acum. în realitate, Vanessa despre care ţi-am vorbit este Lamia pe care o cunoşti... Simplu ca bună ziua.
Nu-1 credeam. A înţeles-o din privirea mea.
— Lamia înseamnă Vanessa în marocană
— Nu te cred.
— Cum pofteşti.
— Dar ştii de multă vreme lucrul ăsta? De asta ai venit în Egipt?

Mi-a zâmbit viclean.
— Nu, nu de asta...N-am înţeles-o decât azi dimineaţă. Până atunci, aveam îndoieli. Se întâmplase, practice, acum zece ani. Ea s-a schimbat destul de mult. Dar azi dimineaţă, am avut confirmarea...
-Cum?
— E complicat.
Era ceva neîndoielnic legat de dispariţia lui.
— Şi ea, ea ştie? am întrebat eu până la urmă.
— Nu, nu cred. Dar e de înţeles. Şi eu m-am schimbat mult. înainte, eram gras şi aveam un cap de adolescent... Şi, mai cu seamă, Martin Millet nu

e numele meu adevărat. E numele pe care l-am adoptat pentru a-mi scrie cărţile...Deci, ea nu are cum să ştie.
Nu mai ştiam ce să cred.
— Dar ea n-a locuit niciodată la Lausanne! Mi-a spus că vine de la Paris... Chiar că spui prostii!
— E adevărat. Spune că s-a născut în Franţa şi că a trăit mereu la Paris, dar minte.
— De ce ar minţi?
— Nu ştiu de ce, dar îţi jur că minte...
— Şi tu de ce îmi povesteşti toate astea?
— Ţi-am mai spus, vreau să-ţi cer un serviciu. Dar, e ceva delicat..
— Vrei să te răzbuni, asta e?
Rămase tăcut un lung moment, trăgând din ţigară cu vizibilă nervozitate. îşi căuta cuvintele ca şi cum s-ar fi temut de reacţia mea. Eram la rândul meu foarte nervos cred că ghiceam deja ce anume uneltea.
— Ce mi-ar fi plăcut mie să fac, ar fi fost s-o seduc. Dar e cu neputinţă. Nu s-a vutat nici măcar o singură dată la mine de când am sosit la Cairo. Nu-mi fac iluzii: eu nu exist pentru ea. Nu o pot săruta. Dar tu, tu poţi s-o faci.
— Ce ştii tu dacă pot?
— M-am informat. Ştiu că te place. A vorbit despre asta cu Mathilde adineaori.
în clipa aceea am priceput că pusese totul la cale încă de la începutul serii. Mi-am amintit de şuşotelile pe care le avusese cu Mathilde. Am revăzut-o în minte pe Mathilde ducându-se după

Lamia la bucătărie... M-am simţit dintr-o dată ca un imbecil, eu cu tentativele mele de mărunte aranjamente. Nu pricepusem nimic din ceea ce se jucase sub ochii mei.
— Problema, continuă el, e că nu mă pot răzbuna singur .. Vreau să zic, n-am cum face să ajung într-o cameră cu ea. Pe când tu, poţi. Poţi s-o aduci sus în camera ta. Deci poţi s-o aduci sus într-a mea... Pricepi?
— îţi baţi joc de mine?
Avea un zâmbet diabolic. Apoi chipul i s-a destins brusc:
— Fireşte că-mi bat joc de tine...
— La naiba, chiar eşti grav. Asta nu mă face deloc să râd.
După povestea asta, am continuat să stăm de vorbă ca şi cum nu s-ar fi întâmplat nimic. Martin îşi recompusese o altă înfăţişare şi aveam vineori impresia că aproape uitase ce-mi spusese. Nu vorbea decât cu Mathilde. L-am auzit râzând de câteva ori. în ce mă priveşte, rămăsesem tăcut, tulburat. Aveam chef să mă întorc la hotel, dar nu mă ve-deam lăsându-1 pe Martin acolo. La urma urmei, nu ştiam de ce putea fi în stare. Oarecum îl supravegheam. Abia spre ora unu dimineaţa au reînceput tensiunile.
Lamia explica faptul că pentru egipteni ea avea vin accent care îngăduia să-i fie imediat identificată originea marocană. Dintr-o dată, deveneau mai toleranţi şi îi dădeau pace...

— Cu toate astea, în Maroc, i-a spus atunci Martin pe un ton foarte calm, sunt la fel de cretini cu femeile, nu-i aşa?
După felul cum vorbea, se simţea că băuse prea mult.
— Depinde. în sfârşit există din toate câte ceva..
— O femeie liberă, acolo, e considerată un fel de prostituată?
— Depinde de către cine, doar ţi-am spus.
— Am o prietenă foarte apropiată care a plecat să trăiască din pricina activităţii ei vreo câteva luni la Tanger, a explicat el la fel de blând. Mi-a povestit cum s-au petrecut lucrurile, şi nu e deloc ceea ce crezi când te duci acolo doar din când în când. aşa cum mergi la Marrakech în vacanţă... Mi-a spus mai întâi că nu erau decât bărbaţi pe străzi, în cafenele, în restaurante. Femeile nu aveau dreptul să iasă...
— Da, dar asta e o chestie de cultură...
— Brusc, toţi tipii ăia deveneau agresivi de cum vedeau câte o occidentală plimbându-se pe străzi. Aveau impresia că încerca să-i provoace. Pentru ei, o femeie care se plimbă de una singură pe stradă constituie deja o formă de

provocare...
— Nu se poate! spuse Mathilde care habar n-avea de nimic.
— Ştii ce-mi spunea prietena aceea? La fiecare colţ de stradă, tipii ăia o priveau cu o agresivitate nebună. Aveau privirea violatorului. Şi o tratau deja drept „târfă creştină"!
— La Tanger, e adevărat, admise Lamia.

— In fond, adevărul e că toţi tipii ăia o râvnesc. Asta e singura problemă, cred eu. Văd o fată pe care o asociază sistemului occidental (adică, în mare, libertăţii moravurilor) şi visează s-o poată poseda, străduindu-se totodată să dispreţuiască sistemul pe care ea-1 reprezintă. Şi cum nu o pot poseda pe mica franţuzoaică de pe străzile Tangerului -în primul rând pentru că n-au dreptul s-o facă, din cauza islamului - încep s-o deteste!
— Ce vrei să spui?
— Vreau să spun că ura pe care ei o exprimă în faţa femeii este în realitate o formă imposibilă de dorinţă. Asta cred eu. Şi e ceva cât se poate de înţeles! închipuie-ţi, când ai optsprezece ani, acolo, nu te poţi căsători încă pentru că n-ai bani, nu există fete libere, iar prostituţia e scumpă... închipuie-ţi ce stare de frustrare! E o frustrare gigantică pe care o organizează islamul! E la fel ca aici, în Egipt! De fapt, întreg oraşul nu e decât o uriaşă erecţie! O erecţie nesfârşită!
— O erecţie fără onanie! interveni cu subtilitate Thibault, care avu nevoie de ceva timp ca să-şi revină din propria-i glumă.
— Iată de unde vine detestarea femeilor: din frustrare. Asta e tot ce voiam să spun, dar poate că mă înşel.
Eram fără îndoială singurul care percepea dublul nivel al spuselor lui. Am încercat să schimb subiectul conversaţiei, dar a fost zadarnic.
— Spui că e din pricina islamului, reluă Lamia. Dar te înşeli. Pur şi simplu de vină e cultura... Eu, de pildă, sunt franţuzoaică de origine marocană,

'"f
ift-
I, II 11. *
I, 1 nt

sunt musulmană şi totul merge perfect. Nu sunt frustrată şi nu detest pe nimeni...
— Chiar îţi faci cele cinci rugăciuni zilnice?
— Nu, dar sunt practicantă în felul meu. '
— Deci nu eşti cu adevărat musulmană.
— Cum? Ce vrei să zici?
Am luat pachetul de ţigări care zăcea pe masă. Mi-am aprins una.
— Eşti musulmană aşa cum şi eu sunt creştin, în Franţa, de pildă, majoritatea oamenilor spun că sunt catolici, dar în realitate nu sunt cu adevărat. Sunt rebuturi ale catolicismului. Sunt de origine şi de cultură catolică, dacă vrei. Dar nu sunt cu adevărat catolici. A fi catolic, nu înseamnă doar să fi fost botezat şi să crezi vag în Dumnezeu; asta implică un anume mod de viaţă Iar pentru tine, e acelaşi lucru, tu nu aplici cu adevărat Coranul. L-ai adaptat viziunii tale despre viaţă, ai păstrat din el ce te interesa, ai dat de-o parte cele ce-ţi displăceau, ai făcut în fond un târg, dar te-ai îndepărtat de el, ajungând să nu mai fii o adevărată musulmană.
— A, da' Şi ce înseamnă o adevărată musulmană? zise ea, încruntându-se.
— O adevărată musulmană e cineva care aplică preceptele Coranului Nu doar pe cele care-i convin, ci pe toate. Nu-ţi aduc o critică! Pentru mine, vezi tu, creştinismul devine frumos atunci când te detaşezi de el. Şi tot astfel, islamul n-a fost nicicând mai inteligent şi mai plăcut ca atunci i când nu lasă decât o dâră în viaţa unui individ... în J orice caz, continuă el umplând din nou paharele

cu vodkă, există practic o incompatibilitate între sistemul occidental şi islam, acum sunt sigur de asta, iar această incompatibilitate va fi tot mai evidentă pentru fiecare dintre noi.
— Mergi prea departe, am spus eu atunci. Şi te înşeli.
Lamia rămase o clipă tăcută, cugetând.
— Vezi tu, problema ta e că nu aduci nici un fel de nuanţă.
— Ce fel de nuanţe?
— De pildă, nici măcar nu-ţi trece prin minte să faci o distincţie între islamul moderat şi islamul extrem...
— Da, asta e efectiv subtila distincţie pe care toată lumea nu oboseşte s-o facă pretutindeni. Nu poţi citi o pagină dintr-un ziar fără să nu fie amintită; e o deosebire justă, dar ea nu îngăduie reglementarea problemei. Nuanţele, adesea, sunt un mod de a nu gândi. Şi mie mi se pare că s-ar cuveni să nu ne încredem prea tare în ele. în Franţa,

arta nuanţei a înăbuşit complet orice posibilitate de reflecţie. A devenit practic imposibil, de pildă, să rosteşti anumite cuvinte fără a fi imediat suspectat că ai vrut de fapt să rosteşti altele Şi că le-ai trecut sub tăcere. Suntem siliţi să tăcem. Există o tăcere obligatorie asupra tuturor acestor subiecte... Ne-au tot împuiat la început urechile vreme de luni de zile că, mai cu seamă, nu trebuie puşi la grămadă musulmanii cu islamiştii, ceea ce, recunosc, e lucrul cel mai puţin important. Dar voinţa asta de a nu confunda problemele a creat în cele din urmă o confuzie generală la fel de neliniştitoare. Orice

persoană care meditează asupra islamului, de pildă, devine imediat suspectă că vrea să spună altceva decât ce spune de fapt. De exemplu, orice persoană care arată cu degetul spre agresivitatea şi instinctul de dominaţie incontestabil proprii acestei religii este imediat acuzată că a vrut în realitate să-i acuze pe arabi. De fapt, în opinia publică s-a constituit un amalgam superior, un amalgam asupra căruia nu se mai poate reveni şi care se înrudeşte cu un soi de terorism intelectual. în acest context, Voltaire, a cărui operă a avut parţial ambiţia de a alunga ceea ce este infam în religia catolică, partea ei de superstiţie, fanatismul ei esenţial şi extravaganţa, ar fi trebuit să părăsească Franţa - de altfel, e ceea ce a şi făcut1
— Dar unde vrei de fapt să ajungi cu asta?
— Când spun că, pentru mine, există o incompatibilitate între islam şi sistemul occidental, nu am nevoie să mă refugiez îndărătul unei distincţii între moderaţi şi fanatici, deoarece vorbesc despre religie, despre felul în care ea explică lumea. Există o fervoare egalitară şi un cult al toleranţei care ar vrea să ne facă să credem că toate valorile sunt la fel. Dar nu există nimic mai fals. Iar pentru mine, cele ale islamului sunt uneori primejdioase şi regresive, asta e tot în Franţa, o sumedenie de musulmani sunt la fel ca tine: îşi spun musulmani, dar nu vor ridica niciodată vreo problemă de incompatibilitate deoarece s-au îndepărtat mult de religia lor, în cea mai mare parte a timpului, fără să fi fost măcar conştienţi de acest lucru. Dar eu vorbesc despre islamul care nu face nici un compromis cu

lumea reală. Doar un exemplu: un tip care trebuie să-şi facă cele cinci rugăciuni zilnice nu se poate integra în sistemul occidental, este ceva absolut cu neputinţă.
— Te înşeli. Dar am să-ţi spun ceva- nu mă mi ră că nu-ţi plac nuanţele, pentru că tocmai asta îţi lipseşte. Nu ai nici o nuanţă, nici o fineţe.
— Ce nu înţeleg eu, spuse atunci Thibault ca să mai îndulcească discuţia, e de ce este islamul atât de strict în ce priveşte sexul
— Creştinismul a fost vreme îndelungată încă şi mai strict, spuse Lamia, apărându-se parcă
— E limpede, adăugă Mathilde, care încerca să ia parte la discuţie.
— Numai că religia creştină spunea că nu trebuie să-ţi oferi plăceri sexuale acum pentru a putea să-ţi mântuieşti sufletul, în timp ce Coranul interzice să-ţi oferi voluptăţi acum pentru a le putea avea mai târziu, ceea ce nu e chiar acelaşi lucru.
— Cum aşa?
Am simţit în clipa aceea că Martin avea să spună ceva neplăcut.
— Ţările musulmane, în majoritatea lor, se află într-o negare absolută a sexului. Nu ştiam că lucrurile sunt atât de dure, numai că aţi spus-o voi înşivă: aici, frustrarea este imensă, o poţi vedea în orice privire! Or, ştiţi dar ce li se făgăduieşte, de pildă, martirilor?
— Nu...
— în rai, un martir este un erou, dar, mai ales, lucru deloc neglijabil, are drept la şaptezeci şi

două de fecioare doar pentru el personal. E important, cred eu, ca să înţelegem mai bine terorismul. Toţi tipii ăia tineri sunt incredibil de frustraţi, e normal să nu rămână indiferenţi la asemenea propuneri...
— Vrei să spui că, pentru tine, motivaţia acelor kamikaze e sexuală? întrebă Mathilde, încrun-tându-se într-un fel uşor dispreţuitor.
Jerămie se ridicase ca să cânte la pian. Lamia veni aproape imediat după el, refuzând să mai con-tinuie discuţia.
— în parte. Dar am să ţi-o spun altfel: dacă aş fi, de pildă, palestinian, dacă n-aş avea nimic al meu, nici un avut, nici un adevărat viitor, dacă aş fi pierdut în război mai mulţi membri ai familiei mele şi, mai ales, dacă ar fi cu neputinţă să mă culc cu nişte fete, adică dacă m-aş afla într-un sistem de frustrare maximă, sincer spus, dacă cineva mi-ar propune să mă detonez ucigând duşmanul pentru ca în clipa următoare să mă pomenesc cu atâtea femei la dispoziţia mea, da, pe bune, cred că n-aş şovăi o clipă măcar... M-aş duce să mă detonez în faţa ambasadei franceze!
— E cam simplu ce spui tu.
Mathilde se uita acum la el cu neîncredere. Era vizibil dezamăgită de ce auzea.
— Da, e simplu... Dar lucrurile nu sunt neapărat foarte complicate. E simplu. E chiar foarte simplu. Dar e

adevărat*. Şi, tocmai spre a nu se confrunta cu adevărul ăsta, toată lumea se înverşunează să lase să se creadă că problema e foarte complicată! Ia încearcă să organizezi o bună

eliberare sexuală în aceste ţări, şi vom vedea sfârşitul terorismului!
Jăremie începu o arie la pian cu intenţia evidentă de a acoperi acea discuţie neplăcută.
— E o chestie cu care eu nu sunt de acord, sptase în cele din urmă Thibault. în Franţa, de pildă, înaintea emancipării sexuale, oamenii erau la fel de frustraţi, dar, cu toate astea nu s-au dus să se detoneze pe post de bombe.
— Da, dar starea occidentală de frustrare n-a egalat-o niciodată pe aceea a lumii musulmane. Cu cincizeci de ani în urmă, puteai lesne să ai o metresă... Iar prostituţia era curentă. La limită, singurul moment comparabil de frustrare a fost epoca marilor cruciade. Castitatea absolută. Vedem bine rezultatul: era pur şi simplu insuportabil pentru ei să ştie că prin alte ţări toţi se dedau deliciilor trupeşti. Aşadar au pornit în mod religios la război, v iolând în trecere un număr incalculabil de tinere musulmane, aşa cum pseudo-războiul sfânt alge-rian a numărat mii de violuri în zece ani! Iată ce spun eu: Jihadul, ca orice război sfânt, are o motivaţie principală: fundul!
— Nu e o afirmaţie proastă, comentă prosteşte Thibault.
— Spui asta pentru că tu n-ai izbutit să agăţi nici măcar o singură târfă ieri seară, lansă Jeremie de la pian. Asta e tot.
- Toată lumea era obosită, iar ambianţa era destul de scârboasă. Era momentul să mă întorc acasă. Am lipsit o clipă că să merg să fac pipi- Iar când m-am întors, Martin era pe jos, beat turtă. L-au

întins pe o canapea. Jeremie părea plictisit. Se temea că o să ne hotărâm să-1 lăsăm pe capul lui toată noaptea Lamia venise cu maşina. Era de acord să mă ajute să-1 aduc înapoi la hotel. Era cam riscant pentru bancheta maşinii. L-am dus la maşină şi l-am instalat în spate. Thibault locuia în cartier. în schimb, Mathilde a urcat cu noi. Apartamentul ei se afla în direcţia Marriott.
Pe drum, n-a scos nimeni o vorbă. în oglinda retrovizoare, îl puteam vedea pe Martin stând cu capul dat pe spate, cu gura căscată, şi pe Mathilde care se uita la el cu profundă silă: iată cum se sfârşea acea ultimă seară M-am gândit iarăşi la ideea care-mi dăduse prin minte mai devreme, şi anume aceea de a face să meargă lucrurile între ei doi. Şi nu m-am putut împiedica să nu râd.
— Ce sa întâmplat? m-a întrebat Lamia.
— Nimic Toate lucrurile astea mi se par de fapt foarte caraghioase Pentru mine, elementul patetic şi cel dramatic se întâlnesc întotdeauna cu elementul comic.
Mi-a zâmbit. Cred că nu înţelegea cu adevărat ce voiam să spun
— Ce face Martin?
— Nu se mişcă.
Ajunsă în faţa casei ei, Mathilde s-a mulţumit să fluture din mână în chip de la revedere, toată lehamitea din lume era în gestul ăla, şi s-a făcut nevăzută îndărătul unei porţi grele din lemn. Părea dezgustată. Mi-am amintit apoi de Astrid Gregoire şi, fără să ştiu prea bine de ce, mi-am închipuit-o pe Mathilde singură în apartamentul ei plângând în hohote.

Am traversat apoi iarăşi Nilul. Străzile oraşului erau pustii. O dată ajunşi la hotel, ne-am întrebat cum să procedăm. Era cam jenant să ne facem intrarea prin uşa principală cărându-1 pe Martin. Lamia a propus s-o luăm pe la intrarea de serviciu. Şi-a parcat maşina în parkingul hotelului. L-am luat pe Martin în cârcă şi am urmat-o în întuneric. Un paznic nea scotocit puţin, lăsându-ne apoi să trecem. Am străbătut tot hotelul în felul ăsta. Apoi am luat ascensorul. Noi trei. Mi-am amintit de cele ce-mi spusese în camera de oaspeţi din casa lui Jeremie. într-un anume fel, situaţia era destul de ciudată. Aproape că aveam impresia că-i pun în aplicare planul: aveam să ne regăsim tustrei în camera lui. M-am întrebat preţ de o clipă dacă Martin era adormit cu adevărat şi dacă nu cumva ne manevra în continuare L-am zgâlţâit, dar parcă era mort.
Cheia de la cameră era în haina lui Am des-chis-o fără probleme. Apoi l-am aşezat pe pat. Mă simţeam deşelat cu totul.
— Ce i s-a întâmplat? a întrebat Lamia.
Pe drum, îi pierdusem ochelarii de soare Avea în jurul ochiului un cerc violaceu.
— Ce să fie? S-o fi lovit...
— Aşa crezi?
M-am mulţumit să dau din umeri. La drept vorbind, îmi lipseau prea multe elemente ca să pot pricepe ce se întâmplase cu adevărat. Aveam mai curând tendinţa să cred că-mi turnase gogoşi, dar nu puteam spune nimic mai

mult. Lamia s-a îndreptat spre minibar.

m]
im;;)

— Crezi că pot lua ceva de aici? mor de sete...
— Mda, fireşte.
A destupat un suc de goyave şi s-a instalat pe canapea. Perdelele nu erau trase, fereastra cea mare părea o oglindă uriaşă în noapte. Am luat şi eu un suc de fructe din minibar. Dar nu mi-era sete. M-am aşezat în faţa Lamiei Mi-a expediat un zâmbet stingherit.
— E cam straniu, ca situaţie.
Eram de acord cu ea. Mai ales având în vedere cele spuse de Martin. Ştiam că el dormea adânc, acolo, la cinci metri distanţă, dar nu mă puteam împiedica să am impresia că ne asculta şi că o parte din libertatea mea îmi fusese răpită. I-am propus să mergem să ne terminăm sucurile de fructe în camera mea. Am închis uşa lui Martin în urma noastră şi ne-am instalat pe canapeaua din salonul meu.
— A fost o seară ciudată, nu e aşa?
— Mda, oarecum. Chiar destul de neplăcută, prin anumite aspecte...
— Poate...
Nu mai ştiam ce să ne spunem acum. Zâmbea întruna. Era cu adevărat frumoasă. Ne aflam la celălalt capăt al lumii. Amândoi. într-o cameră de hotel. Mâine mă voi întoarce cu avionul la Paris. Totul se potrivea pentru ca eu să mă aplec spre ea şi s-o sărut. Dar mai era şi Jeanne.Trebuia să mă ţin de ceea ce-mi spusesem: n-o voi săruta pe Lamia. Am vrut s-o fac să vorbească despre ea, dar nu era prea vorbăreaţă. înţelegeam, în fond, nu mai era momentul să vorbim despre trecutul ei,

despre copilăria ei, despre toate lucrurile astea Venise momentul s-o sărut sau să mă duc la culcare. Ea aştepta. Aştepta să fac un gest spre ea Să mă aplec spre ea.
— Eşti obosit? mă întrebă ea.
— Merge .. Dar tu?
îmi zâmbi iarăşi ambiguu.
— Nu. Nu chiar
Nu reuşeam să mă hotărăsc Totuşi, era simplu, era de ajuns să-i spun: „Bun, trebuie acum să pleci..." în loc să fac asta, în clipa când mă întreba dacă eram obosit, eu îi răspundeam că merge Nu mergea deloc, în realitate. Nu mergea deloc.
— E ciudat, nu-i aşa, că suntem amândoi, aici.
— Ciudat?
— Neaşteptat, vreau să zic.
— De ce? am zis eu cu voce pe jumătate stinsă
— Nu ştiu N-aş fi crezut.
M-am gândit iarăşi la cele spuse de Martin Asta mă va ajuta să rezist. Să n-o sărut. Apoi, fără nici un preambul, am întrebat-o dacă fusese vreodată în Elveţia
— în Elveţia?
Era amuzată. E adevărat că nimerisem ca nuca-n perete...
— Nu, niciodată. De ce?
— N-are importanţă. -Ah.
Ne isprăviserăm sucurile. Ea făcea haz pe seama situaţiei Probabil că mă considera timid. Totuşi, nu era chiar aşa. Mă luptam pur şi simplu cu toate contradicţiile mele. Nici măcar nu mă mai

! M
1 -
întrebam dacă Martin se înşelase în legătură cu Lamia sau dacă mă minţise. Pe moment, singura mea problemă eram eu însumi, sau acea parte din mine care voia să întindă o mână către ea.
— La ce te gândeşti?
— Poftim? La nimic.
— Vino, îmi spuse ea atunci foarte încet. Şi-a pus mâna pe umărul meu şi m-a sărutat.
Eram captiv. Aveam acum ideea fixă săi văd sânii şi, fără să mă îndepărtez de gura ei, mă înverşunam să pricep cum i se desfăcea rochia. Dar dintr-o dată, cuprins parcă de oroare, monstrul acela rece care-mi strângea pântecele şi pe care mă deprinsesem să-1 numesc „dragostea mea pentru Jeanne", s-a răzvrătit, iar eu am dat înapoi. Nu asta era ce-mi spusesem eu. încă mai puteam decide asupra a ceea ce mi se întâmpla
— Ce este?

— Nu pot. îmi pare rău. -Cum?
— N-are nimic de-a face cu tine Am băut prea mult...
— Poftim?
— Şi iubesc o femeie la Paris.
într-o străfulgerare, am văzut dispreţul aprin-zându-i-se în privire.
— Ţi-aminteşti cam târziu, nu crezi?
— îţi spun că-mi pare rău.
încercă din nou să mă sărute, dar eu am întors capul. Şi-a desfăcut atunci partea de sus a decolteului ca să mă provoace strângându-mă cu uşa. Cei doi sâni se iviră. îşi închidea ochii. Eu, nu.

— Hai, ce ne pasă...
— Trebuie să pleci, i-am spus cu un zâmbet trist, dându-mi seama că tocmai puneam în aplicare ce mă rugase Martin să fac: s-o resping.
Nu înţelegea. M-am ridicat ca să dau mai multă greutate vorbelor mele, iar atunci, mi se pare, am zărit, îndărătul ferestrei care, pe fundalul nopţii, se transformase într-un soi de oglindă opacă, silueta ştearsă a lui Martin. Se afla acolo, pe terasă şi se uita la noi. îi văzusem, preţ de o secundă, privirea aţintită asupra noastră. Lamia mă întrebă ce se petrece cu mine. M-am năpustit spre fereastră, am deschis-o: nu era nimeni.
— Ce naiba faci? mă întrebă ea din nou. Fără să-i răspund, am sărit peste golul dintre
terasele noastre. Pricepeam că Martin mă manevra încă de la început. Oare ne observase cu adevărat? Sau era doar o halucinaţie? Fereastra camerei lui era deschisă. îmi aminteam totuşi c-o închisesem când plecasem. Trebuia acum să intru în camera lui şi, fără să ştiu prea bine de ce, mi-era teamă -m-am revăzut pe mine copil, noaptea, pe coridorul interminabil al apartamentului, cântându-mi mie însumi Marseilleza pentru a-mi face singur curaj şi a-mi croi drum până la closet. Mi-era teamă, pentru că Martin nu se mai afla pe pat. Lumina din baie era aprinsă, dar nu era nimeni. Dispăruse. De-a ce se juca? Probabil că ieşise pe uşă. Poate că bătuse la uşa camerei mele. Lamia, crezând că eu bat, o fi deschis, iar el s-o fi pomenit atunci singur cu ea în camera mea - exact aşa cum îmi spusese că voia s-o facă. Toate astea au defilat prin mintea mea într-o

clipită. Eram prins în capcană, dar, în acelaşi timp, capcana asta mi se părea cu neputinţă, ireală şi confuză. M-am precipitat spre terasă. Am sărit peste vid în sensul celălalt. Şi m-am pomenit nas în nas cu Martin. Tocmai închidea fereastra din interior. Abia am avut timp să-mi vâr braţul. Lamia stătea ghemuită pe canapea. Am putut deschide fereastra. Martin n-a făcut de altfel mare lucru ca să mă împiedice. îşi arborase zâmbetul lui diabolic. Ţinea de asemenea ceva în mână, un pahar, poate, dar n-am avut timp să văd, căci m-am aruncat asupra lui. La primul pumn, a căzut pe jos. Abia în clipa aceea, dacă stau acum să mă gândesc, şi-a învineţit ochiul. Da, probabil că eu sunt cel care 1-a rănit la obraz.
Lamia nu prea înţelegea ce se întâmplase. Se îmbrăcase la loc Cred că i se făcuse frică. S-a uitat la Martin care era pe jos şi a spus „Când mă gândesc la ce spunea mai adineaori că musulmanii sunt cei care devin violenţi din pricina frustrării.. Sunteţi cu adevărat doi nevolnici!" Apoi a plecat fără să se mai uite înapoi Era mai bine aşa Iar eu am rămas singur cu Martin Nu ştiu de ce, am crezut că o să încep să plâng Urca în mine un spasm, un soi de dezgust pentru toate cele întâmplate şi îi ghiceam deja intensitatea violentă, iraţională. Mi-am ascuns raţa în mâini cu speranţa de a mă stăpâni. Am închis ochii. Am stat aşa un scurt moment, fără să mă mişc, în aşteptarea lacrimilor. Dar nu s-a produs nimic. Aveam să mă liniştesc. Când, brusc, am simţit o contracţie a întregului corp; mi-am muşcat interiorul obrazului, dar a fost în zadar; şi atunci am

simţit spasmul cum îmi înfrânge rezistenţa, cum urcă spre gâtlej ca o irumpere tumultuoasă şi cum explodează într-un zgomot neplăcut, înspăimântător N-am priceput pe moment
Am avut nevoie de câteva clipe ca să-mi dau seama că tocmai râdeam
10.
Fascinaţia răului
A doua zi, Je'rămie a venit să ne ia pentru a ne conduce la aeroport. Trebuie să fi fost cam zece dimineaţa. Cerul era acoperit de o masă densă de nori Nici Lamia, nici Mathilde n-au venit să ne spună la revedere Deabia aşteptam să mă întorc la Paris Am stat tăcuţi în maşină. Martin îşi ţinea ochii închişi Probabil că-1 durea capul. Nu s-a în-tâmplat nimic deosebit până la înregistrarea bagajelor. Jeremie ne-a spus molatec la revedere. Era destul de trist că ne despărţeam astfel.
în timpul zborului, Martin nu mi-a adresat nici un cuvânl. Din întâmplare, nici nu stăteam chiar unul lângă celălalt:

scaunele noastre erau separate printr-un culoar. Oare ce anume îşi amintea el în mod precis? Când stewardesa a venit să servească răcoritoare, l-am auzit pe Martin cerând un suc de goyave. Nu ştiu dacă era o aluzie la seara din ajun sau pur şi simplu o coincidenţă. Cum nu aveau, a luat un suc de mere. După asta, cred că

am adormit. Nu-mi mai amintesc prea bine. La Roissy, ne-am pierdut din vedere pe holul de sosire. Nici măcar nu l-am văzut dispărând în mulţime. Pur şi simplu nu mai era acolo. M-am dus să-mi iau valiza. Apoi, un taxi m-a dus până acasă.
Apartamentul meu era într-o ordine desăvârşită. Nu mai era nici urmă de Jeanne. Se instalase la mine acasă cu câteva săptămâni mai înainte, dar cu tidu tranzitoriu. în urma unor întâmplări cam complicate, proprietarul ei o dăduse afară, iar de atunci îşi căuta un nou apartament. Cu toate astea, valizele pe care le avea în camera mea nu mai erau acolo. Am sunat-o pe mobil, dar am dat peste robot. M-am întrebat unde putea fi. Am sunat-o pe mama ei. La telefon, aceasta părea foarte jenată să-mi vorbească. Nu înţelegeam de ce. Am început să mă simt îngrijorat. Am decis să aştept veşti de la ea. Cu calm. Nu aveam altceva de făcut. Mi-am făcut o cafea. Am citit cele câteva scrisori pe care le-am primit în absenţa mea. La un moment dat, m-am ridicat de la birou şi m-am dus în dormitor. Ultima oară când o văzusem, dormea încă în patul în dezordine. Asta era acum patru zile. Am asociat amintirea trupului ei cu răceala actualei absenţe. Şi m-am gândit brusc la o imagine cumplită: că întorc capul şi constat că maşina nu mai e acolo.
M-a sunat ceva mai târziu în cursul după-amie-zii. Era într-un taxi şi se ducea spre noul ei apartament: îl găsise în doar patru zile, un adevărat miracol. Voia neapărat să vin s-o întâlnesc acolo.

Exaltarea ei era la maxim. Mi-a dat adresa şi, o clipă mai târziu, eram deja într-un taxi, cu zâmbetul pe buze. Era o stradă destul de întunecoasă, pe lângă Censier. îmi explicase la telefon că trebuia să intru într-o curte mare, pavată. Poarta se afla în în capătul fundăturii. Era un fel de hangar pe două etaje. Am sunat, interfonul a târâit uşor, ea mi-a spus să intru, uşa era deschisă, ea se afla la etaj, tocmai „dregea o chestie". Aşadar am intrat. Salonul era complet gol. Totul trebuia refăcut. Era într-adevăr stilul ei să aleagă soiul ăsta de apartament. Am urcat pe mica scară. Am strigat-o. M-am dus în prima încăpere. Dormitorul. Nu era acolo. I-am auzit glasul. Am întors capul: era acum în faţa mea, o adevărată apariţie, cu zâmbetul ei de buburuză. N-am avut timp să zic nimic, m-a luat de mână şi am coborât înapoi în salonul mare. M-a pus să mă întind pe podea. S-a dezbrăcat în faţa mea. Şi ne-am petrecut restul după-amiezii iubindu-ne, cel puţin aşa cred.
N-am avut veşti de la Martin vreme de mai multe luni. în august 2004, am primit prin poştă o carte intitulată: Fascinaţia râului. Numele autorului nu-mi spunea nimic. Cu toate astea, intrigat de titlu, am răsfoit-o distrat: avea o dedicaţie scrisă cu cerneală neagră, cu un scris minuscul, aproape ilizibil. Mi-a trebuit ceva timp ca s-o descifrez: Deoarece ştii să păstrezi un secret. Cu prietenie, Martin. Am fost neplăcut surprins. Martin povestea călătoria noastră în Egipt. Nu-şi pierduse

vremea. Dar de ce o publica sub pseudonim? Mi s-a părut că era semn rău. Iar dacă alesese cumva să se ascundă îndărătul unei măşti, pentru ce îmi făcea mie confidenţe? Parcurgând rapid paginile căiţii, am reperat de câteva ori numele Lamiei. Apoi pe al meu. Asta era: făcuse un scurt roman al călătoriei noastre. Ticălosul. Aveam să pricep în sfârşit ce se întâmplase cu şase luni mai înainte. Mi s-a pus un nod în gât. Ca să fiu sincer, eram destul de neliniştit. Dar încă nu aveam nici cea mai mică idee în legătură cu toate cele ce aveau să se întâmple din cauza acestei cărţi.
Am început s-o citesc imediat. Povestea începea în dimineaţa plecării spre Egipt. Naratorul se trezeşte în zori ca să ia taxiul care trebuie să-1 ducă la Roissy; până aici, nimic prea interesant. Cum poţi începe un roman în felul ăsta? După o digresiune cam lungă despre Sharm El-Sheikh, cele două personaje decolează cti destinaţia Cairo. Era un roman realist, foarte contemporan, plătind un greu tribut modernităţii, fără ocolişuri poetice sau scriitură reală - exact ce nu-mi plăcea mie în literatură. Toată partea întâi era aproape fidelă celor întâmplate în mod real: sosirea la hotel, primele seri, conferinţele, discuţiile despre absenţa sexului şi despre islam. Dar, de la un anume moment încolo, Martin se îndepărtează de realitate; în orice caz, se îndepărtează de ceea ce am perceput eu din acea realitate. La mijlocul cărţii, face o lungă paranteză în cursul căreia povesteşte întâlnirea lui cu Lamia, cu zece ani mai înainte, la Lausanne. în roman, sărutul nu a fost de ajuns, ajung să se culce

împreună. Cei doi fraţi ai tinerei marocane îşi dau seama şi-1 snopesc în bătaie; Martin e internat la spital pentru două săptămâni. După toate astea, Lamia nu mai vrea să-1 vadă şi, în anul următor, se mută la Paris. De atunci începe peregrinarea personajului. Şi neîncrederea lui faţă de islam.

Zece ani mai târziu, dintr-o pură întâmplare, o reîntâlneşte cu ocazia unui sejur la Cairo. Descoperă cu spaimă că dragostea lui pentru ea e neştirbită. Ea nu 1-a recunoscut. El încearcă stângaci s-o seducă, dar ea nici nu-1 bagă în seamă. în schimb, pare mai puţin indiferentă faţă de un alt personaj; acela poartă numele meu. îşi povesteşte apoi noaptea petrecută într-un bordel, acea improbabilă întâmplare pe care mi-o povestise şi care, în anumite privinţe, anunţa perfect ce anume avea să se petreacă în camera mea de la Marriott. De altfel, citind cartea, m-am întrebat dacă nu cumva fusesem manevrat până la sfârşit, adică până la lovitura de pumn pe care i-o dădusem. în fond, o adusesem pe Lamia sus în camera mea, întocmai cum îmi ceruse s-o fac. Apoi îl lovisem, punând în aplicare fără să-mi dau seama scenariul pe care singur îl născocise ceva mai devreme în cursul serii. Se întorsese aşa-zicând în acel bar, avusese de gând s-o violeze pe prostituata cu ochi verzi înainte de a fi bătut măr de către un tip. Iată ce-mi inventase el ceva mai înainte în decursul serii. Da, mi-am pus întrebarea dacă nu cumva prevăzuse el însuşi să joace din nou scena primei sale umiliri şi dacă nu cumva eu fusesem, în acest scop, un executant de o copleşitoare naivitate. Era oricum ceea ce romanul lăsa să se înţeleagă.

Am închis la loc cartea fără să ştiu prea bine ce să cred despre ea. Aveam un sentiment dezagreabil. Nu-mi plăcea deloc modul în care mă descrisese pe mine personal, dar asta, în fond, nu avea nici o însemnătate. Povestirea nu avea, după părerea mea, nimic de-a face cu realitatea, dar ăsta era dreptul lui, era scriitor. Dacă stau să mă gândesc bine, ceea ce mă deranja mai mult erau afirmaţiile lui la adresa islamului. Mi se păreau defăimătoare şi jignitoare, şi era ceva foarte departe de atracţia pe care eu unul o resimţeam faţă de toate acele ţări. înţelegeam acum de ce se folosise de un pseudonim. Nu era vorba de argumente veritabile, ci mai degrabă de o înşiruire de elemente apriori asupra subiectului, reprezentând într-adevăr, în opinia mea, starea de spirit pe care o putea avea de câteva luni de zile un occidental din clasa de mijloc potrivit actualităţii internaţionale.

La sfârşitul romanului, Martin se lansa într-un soi de delir; descria viitorul conflict între civilizaţiile occidentale şi cele musulmane. Vorbea despre noua emigraţie evreiască spre Statele-Unite, încurajată de acţiunile antisemite tot mai numeroase în Europa. Relua de fapt teza mai multor filozofi după părerea cărora suspiciunea faţă de evrei îşi găsise, prin intermediul cauzei palestiniene, o nouă credibilitate. Fireşte, incendierea sinagogilor, profanarea cimitirelor şi incripţiile mârşave erau în general condamnate, dar ele căpătau în mod paradoxal o traducere pozitivă: la urma urmei, această violenţă de origine arabo-musulmană era o reacţie deznădăjduită la condiţia lor de victimă.

Curând, scria el, până şi acţiunile teroriste împotriva Europei, fără a pierde nimic din oroarea pe care o trezeau, vor fi percepute ca răspunsul uşor de înţeles al umilirii musulmanilor din lumea întreagă: ar trebui mai întâi să vezi bârna din ochiul tău. Cu aceste bune sentimente, vor înflori atentate la Berlin, la Londra, dar mai cu seamă la Paris. Europenii cei mai înstăriţi se vor duce să trăiască în Statele Unite, ultimul bastion aproape securizat al culturii occidentale, iar lumea va asista la un nou val de migraţie religioasă. De data asta, nu prigoana declanşată de catolici va explica toate aceste plecări, ci aceea, virtuală, iscată de musulmani. Şi astfel, încetul cu încetul, Europa va deveni musulmană. După părerea lui, sistemul occidental european nu avea pur şi simplu nici o şansă.

Scandalul a izbucnit la începutul lui septembrie. Mai multe articole acuzau deja cartea de îsla-mofobie josnică. La câteva zile de la apariţia ei pe piaţă, diferite organizaţii musulmane cereau retragerea ei din librării. S-au auzit câteva voci pronun-ţându-se fără convingere pentru libertatea de expresie, dar interesul principal s-a concentrat asupra identităţii autorului. Cine era el? Nu ştiu cum au aflat ziariştii că semnătura era un pseudonim. S-a spus o clipă că ar fi Sollers, lucru imposibil, deoarece Sollers avea stil şi n-ar fi scris niciodată, potrivit ziarului Le Monde, „un roman atât de prost". S-a mai vorbit şi de Houellebecq, dar şi aici zvonurile erau improbabile. Era mai bine să se

facă cercetări printre autorii mai puţin importanţi. Mai multe asociaţii musulmane au revenit tocmai asupra cazului Houellebecq, deplângând faptul că acesta nu fusese condamnat la vremea procesului său, deoarece victoria sa juridică, se vedea acum bine, deschidea uşa acestui gen de pamflet plin de ură. Toate aceste discuţii mă făceau să râd în sinea mea. Şi aveam impresia că nimeni nu-1 va da niciodată la iveală pe Martin.

Numele lui a fost totuşi deconspirat în Le Parisien. După părerea unor apropiaţi ai editorului, Martin Millet era autorul Fascinaţiei dezastrului Asta se putea citi, la 23 septembrie, într-un articol al cărui titlu era: „Un roman în căutarea unui autor". Le Figaro 1-a întrebat în legătură cu acest lucru a doua zi, dar Martin, spre surprinderea mea, a dezminţit cu tărie zvonul. A mers chiar până acolo încât a condamnat el însuşi romanul. El n-ar fi scris niciodată o asemenea carte pe care o considera ambiguă, uneori neliniştitoare, permanent proastă, în mod tragic o carte

proastă. Răspunsul lui era admirabil. Căci fermitatea şi răutatea cu care se exprimase au avut efectul de a-i convinge pe cei care încă se mai îndoiau de responsabilitatea lui: era întrucâtva modul cel mai subtil de a se demasca.
Mi-aduc aminte că m-am gândit atunci la Voltaire şi la al său Dicţionar filosofic. Referinţa era cam generoasă, dar situaţia era comparabilă. Jocul consta, pentru Voltaire, începând din 1764, în a tăgădui vehement orice paternitate în privinţa acelei lucrări şi, în paralel, a o denunţa ca fiind

„diabolică", „abominabilă, „anticreştină", „infernală", „operă a Satanei". în unele scrisori, el atribuia Dicţionarul unui anume Debu, des Buttes, Des-buttes sau Dubut, care, în funcţie de caz, era fie un bătrân, fie un preot-ucenic, fie un tânăr hughe-not rudă cu un fost iezuit. în alte scrisori, el mărturisea că este autorul articolelor neteologice, punând de data asta pe cele mai scabroase pe seama a diverşi autori, colaboratori la Enciclopedie (Dumarsais, Boulanger), pastori genevezi (Abauzit, Polier de Bottens), scriitori englezi (Middleton, Warburton), cu toţii morţi sau nelocuind în Franţa. Astfel a devenit el cel mai celebru neautor din Europa.
De ce juca Martin jocul ăsta? Desigur că era un pic de plăcere în a lovi ascunzându-şi mâna. Dar mi se pare că eschivările astea se explicau mai cu seamă prin prudenţă şi chiar prin frică Dar frică de ce anume' La vremea respectivă, Voltaire era instalat la Ferney, la doi paşi de graniţa cvi Elveţia, pe domeniul lui care, spunea el, nu se afla sub oblăduirea regelui Franţei. Pentru Martin, situaţia era diferită Şi de altfel, tocmai identitatea lui elveţiană, transpusă peste aceea a personajului principal, a fost ceea ce 1-a făcut suspect. în orice caz, după articolul din Le Figaro, nimeni n-a mai pus la îndoială că el era autorul Fascinaţiei dezastrului, şi de aici au început pentru el necazurile.
Mai multe ziare au publicat foarte scurte extrase şi citate scoase din context pentru a alimenta

dezbaterea - ceea ce a fost suficient pentru a condamna romanul la moarte. Mediatizarea funcţionează întotdeauna ca o capcană pentru literatură. Puteau fi citite ici-colo pasajele incriminate sau care ridicau o problemă, transformând astfel cartea într-un simplu corp delict. Le Point a alcătuit un dosar despre „Noua islamofobie" şi a adoptat ca unghi de vedere nu cartea, ci pe Martin Millet însuşi. „Trebuie oare să tolerăm intoleranţa?" a întrebat cu agerime jurnalistul de la Nouvel Observateur. După părerea lui, libertatea de expresie devenise paravanul confortabil care ascundea izul de ură. în Le Monde din 3 octombrie, Boubakeur a publicat un lung articol în care Martin era acuzat direct de rasism. Rectorul Marii Moschei a uitat complet că era vorba de un „roman". Ceea ce era scris rezuma întocmai gândirea autorului, altfel nu l-ar fi scris: acesta era, pe scurt, raţionamentul lui. Mai multe fraze din articol lăsau chiar să se înţeleagă foarte limpede că textul îndemna la ură rasială. A doiia zi, la radio, Martin a răspuns că cineva putea foarte bine să emită rezerve cu privire la valoarea pozitivă a unei religii, fără ca prin acest lucru să incite la „ură rasială". A amintit pe scurt că o religie era mai înainte de toate un sistem de explicare a lumii şi că, în această privinţă, a o condamna pe una dintre ele însemna un act filozofic care, prin definiţie, nu avea nimic de-a face cu cei care aderau la ea. A vorbi despre rasism în cazul lui, ţinea pur şi simplu de o amalgamare şi nu putea fi decât opera unor potenţiali cretini şi a unor cruciaţi simplificatori,

dramatic de idioţi... (se simţea după vocea lui că era nervos şi că o putea lua razna cu uşurinţă). A stăruit mult asupra unui punct: după părerea lui, islamul trebuia să înveţe să se lase criticat pe drept sau pe nedrept precum orice altă religie.
în librării, cartea era un succes, ceea ce a complicat şi mai mult lucrurile. Autorul a fost bănuit că scrisese la repezeală câteva rânduri împotriva islamului cu unicul scop de a provoca un scandal şi de a-şi vinde ilizibila carte. Un alt articol, de data asta în Liberation, semnat de un tip pe care îl reperasem deja pentru prostia de care dădea dovadă, a mers încă şi mai departe în acţiunea asta de confuzie şi delaţiune. Vorbea despre conduita „inacceptabilă a unor occidentali în ţările sărace" şi dădea asigurări, fără ca aparent să fi citit cartea, că Fascinaţia răului dovedea dispreţ la adresa femeilor, copiilor, arabilor şi animalelor, inclusiv la adresa speciilor pe cale de dispariţie, şi că nu puteai decât să te simţi cuprins de indignare în faţa acestor „miasme neocolonialiste". Aflate în stare de emoţie, Liga islamică mondială, Federaţia naţională a musulmanilor din Franţa, Asociaţia rituală a marii moschei din Lyon l-au atacat oficial pe Martin Millet şi pe editorul lui pentru „provocare la discriminare, la ură sau la violenţă, şi pentru injurie faţă de un grup de persoane pe motivul apartenenţei lor la o religie bine determinată, în speţă, islamul". SPA* s-a alăturat listei reclamanţilor din cauza afirmaţiilor ambigui, chiar uşor
* SPA sau La Soctâtipour la protection de cmimaux/ Societatea pentru protecţia animalelor (n,tr)

ba,i, ii !

răutăcioase, făcute de personajul principal (autorul desigur) în legătură cu papagalii, ceea ce este inadmisibil. Martin a fost invitat pe diverse platouri de televiziune pentru a oferi explicaţii. A fost direct întrebat dacă scrisese

acea carte cu intenţia de a provoca un scandal, poate chiar de a obţine o fatwa*. Martin a răspuns glumind că nu putea fi lansată o fatwa împotriva cuiva care nu era musulman şi că ar trebui aşadar ca el să consimtă mai întâi să se convertească, ceea ce deocamdată nu avea de gând să facă. Era împotriva oricărei forme de religie. în platou, o femeie, ivită nu se ştie de unde, s-a pornit să explice cât de frumoasă carte e Coranul şi că ea una nu putea pricepe cum se putea tolera ca peste oroarea situaţiei internaţionale să mai vină în plus şi povestiri atât de dezgustătoare, în sală, publicul a aplaudat-o entuziasmat. M-am gândit atunci la fraza pe care o citisem, cu câteva zile în urmă, într-un formidabil eseu. Proscrişii veacului al XlX-lea erau afurisiţi prin beznă şi tăcere. Cei de astăzi să fie oare prin lumină şi zarvă?
Din fericire, unii intelectuali i-au luat apărarea lui Martin. O petiţie a început să circule: ea insista asupra importanţei laicităţii, asupra imunităţii ficţiunii şi asupra regresului pe care l-ar reprezenta restabilirea implicită a delictului de
* Sentinţă de condamnare pe motiv de blasfemie, emisă de autorităţile religioase islamice (ntr)

blasfemie. A reamintit de altfel că un scriitor putea fi admirat fără ca asta să însemne că trebuie urmat în toate fobiile lui. Lista exemplelor era lungă. Şi pentru a nu sacrifica nimic în faţa ignoranţei, erau citate câteva fragmente din Montaigne (care vedea în Mahomet pe unul dintre acei „zeflemitori care se pliază la prostia noastră pentru a ne duce cu zăhărelul şi a ne atrage") şi din Pascal (care considera drept „ridicole" pasajele din Coran care nu erau „obscure"). Indignate, unele asociaţii au vrut să-i atace pe cei doi autori, dar au fost nevoite să renunţe după ce s-au mai informat; într-adevăr, aceştia muriseră cu mult timp în urmă.
Dominique Noguez a scris un articol care denunţa „înverşunarea de a nu citi". Efectiv, nimeni nu mai punea la îndoială afirmaţiile colportate de cei câţiva jurnalişti grăbiţi, mult prea fericiţi de a se afla în posesia unui mic scandal adevărat pentru a-şi mai da osteneala de a cugeta la acuzaţiile pe care le aduceau. Nimeni nu se mai îndoia- Martin scrisese un roman infect în care islamul era atacat în mod odios. Textul nu mai avea nici o însemnătate. Nimeni nu mai făcea nici o referire la el. Nu mai exista.
Personal, nu-mi prea plăcea cartea asta, dar trebuia să recunosc că nu toate criticile care îi erau aduse puteau fi admise şi că ele dădeau dovadă, neînddoielnic, da, de o înverşunare de a nu citi ceea ce era cu adevărat scris. Dezbaterea se pierdea în cea mai mare confuzie. în vacarmul iscat, oamenii începeau să priceapă că un romancier nu putea aborda subiectul atât de sensibil al

islamului fără să-şi ia nişte precauţii absolut nebuneşti. Trebuia să fie menajate susceptibilităţile. Trebuia ca autorul să se autocenzureze cu drag pe sine însuşi spre a nu se pomeni acuzat de lucrurile cele mai groteşti. Toate astea vesteau, într-un anume mod, moartea ficţiunii. Prin alte locuri, asta s-ar fi numit pur şi simplu: exercitarea terorii.
La sfârşitul lunii octombrie, împotriva oricărei aşteptări, am primit un telefon de la Martin. Mi-a trebuit ceva timp ca să-i recunosc vocea şi am crezut mai întâi că era o glumă. Părea foarte îngrijorat. M-a întrebat cum o mai duc şi mi-a explicat, fără să-mi aştepte răspunsul măcar, că se găsea într-o situaţie înspăimântătoare. Ambianţa mediatică de linşaj îl fragilizase complet. Mai ales, primea zilnic ameninţări. în special mesaje în arabă pe robot sau pe e-mail, mesaje despre care se putea ghici cu uşurinţă, chiar şi fără traducător, ce voiau să spună.
— O fac doar ca să te sperie, i-am zis, fără să dau prea mare atenţie le ce-mi povestea.
— Poate că nu...
Avea o voce sacadată. Nu ştiam ce să cred. Oare chiar risca ceva? Aveam sentimentul că exagerează. La urma urmei, romanul lui nu era suficient de important încât să-1 pună în primejdie fizică. Părea să gândească exact contrariul. De mai multe zile, nu mai ieşea din casă. Avea de gând să plece curând în străinătate, desigur că în Italia. Ca să aştepte ca praful să se reaşeze pe pământ, zicea

el. Poate că era o idee bună. Habar n-aveam. Dar până atunci, aştepta o protecţie din partea poliţiei. De câteva ori în cursul săptămânii, cineva îi sunase la uşă cu o „insistenţă ucigaşă". îi fuseseră de asemenea lăsate în cutia de scrisori mesaje cuprinzând insulte şi ameninţări. Primul glonţ va fi pentru mine, zicea el. Primul glonţ va fi pentru mine.
Aveam sentimentul că exagera. „Şi e cu atât mai oribil cu cât eu nu sunt autorul acelei cărţi..." Chiar şi cu mine, îşi continua strategia de tăgădu-ială Ştiam că e o fire excesivă. Iar promovarea unei cărţi are adesea tendinţa, o ştiam doar şi eu, să accentueze înclinaţiile paranoice. După părerea mea, nu trebuia să se îngrijoreze: nu era decât un roman, iar violenţa pe care o resimţea nu îi era destinată, era aceea pe care o vehicula problema complicată a islamului în Franţa. „Ştii, i-am spus, comunitatea musulmană franceză are deja parte de destulă suferinţă cu tot ce se petrece în lume.." Mi-a propus să bem un pahar. Voia să-mi vorbească despre „unele lucruri importante". Am

acceptat, cu oarecare perplexitate, reproşându-mi totodată că nu sunt suficient de dezagreabil cu el. După cele întâmplate. Pentru că trebuia să lipsesc din Paris vreo câteva zile, ceea ce nu era adevărat, ne-am dat întâlnire abia peste patru zile.
Era într-o luni. Cafeneaua se numea Speranţa. Mi se pare că sosisem oarecum la timp. Nu mai era nimeni în sala din fund. Nu aveam nici cea mai mică idee în legătură cu ce voia să-mi spună, iar faptul de a mă afla acolo, aşteptându-1, avea pentru

1) (*•-"*
i -■

mine ceva foarte neplăcut. Mi-am amintit de cele ce-mi spusese în legătură cu o posibilă supraveghere poliţienească şi mi l-am imaginat intrând la cafeneaua Speranţa cu doi bodyguarzi după el. Ar fi fost ceva în genul lui Salman Rushdie. Dar nu venea. Tot aşteptând, mi-amintesc acum, reciteam Odiseea. Am avut de altfel timp să citesc trei cânturi. Nu mă mira din partea lui. Nu aveam numărul lui de telefon. Nu puteam face nimic altceva decât să aştept. După câtva timp, m-am întors totuşi acasă, mai curând furios.
Până a doua zi, n-am avut nici o veste de la el. Mi-am amintit de dispariţia lui subită la Cairo şi mi-am spus că probabil făcea des kicrul ăsta. Ceea ce e straniu, acum că stau să mă gândesc, este cât de mult eu n-am bănuit nimic. Pe cât fusesem de iraţional de neliniştit la Cairo, când cu falsa lui dispariţie, atunci când cedase fără şovăială în faţa a ceea ce Lamia numise pe drept cuvânt „fascinaţia răului", pe atât absenţa lui în cafeneau Speranţa nu trezise în mine decât o mânie fără obiect.
Abia marţi seară am înţeles ce se întâmplase. Lucram când m-a sunat editorul meu. Era ceva neobişnuit în glasul lui. în general, chiar şi când mi-anunţa veşti proaste, aveam impresia că era vorba de veşti bune: făcea parte dintre cei care înfăţişează întotdeauna lucrurile într-un mod excesiv de pozitiv, astfel încât te zăpăceşte complet şi te face să te îndoieşti chiar şi de valoarea celor spuse. De data asta, totuşi, timbrul vocii lui răsuna limpede precum vestirea unei drame. Se

întâmplase ceva. Fusese găsit corpul lui Martin. După toate probabilităţile, fusese asasinat cu două zile în urmă. în apartamentul lui. Mi s-a părut cu neputinţă. Ireal. Cum aşa! Scrisese doar o carte, nimic mai mult... Ca să mă conving, m-am dus să cumpăr ziarul. Articolul din Le Figaro spunea că 1 se trăsese un glonte în cap. Am fost cuprins de un sentiment de oroare. Fusese arestat un suspect: un islamist printre atâţia alţii, care, fără jenă, şi-a mărturisit crima câteva zile mai târziu, precizând că justiţia franceză demonstrase, nu doar o dată, că ea nu condamna lucrările islamofobe şi că trebviia să ne aşteptăm începând de acum ca o altă justiţie, mai intransigentă, să intre în acţiune într-un mod autonom şi direct. Majoritatea asociaţiilor musulmane au condamnat acest act, la fel ca şi declaraţia în presă, a început să se vorbească despre pasajele din Coran care instigă la exterminarea necredincioşilor şi, mai ales, despre Suratele V, IX şi XLVII, din care iată un fragment: Când întâlniţi necredincioşi, loviţi-i peste ceafă până ce îi veţi doborî.
Martin a fost înmormântat zece zile mai târziu în cimitirul Montparnasse. Era frig în ziua aceea. Se simţea că vine deja iarna. Şi că vine şi cealaltă iarnă, în aşteptarea căreia simţeam deja că mă ia cu fiori A fost comparată situaţia cu aceea a lui Salman Rushdie. în 1988, după publicarea Versetelor satanice, imamul Khomeyni îl condamnase pe acest autor la moarte pentru blasfemie şi

trimisese ucigaşi plătiţi pe urmele lui. Condamnarea fusese în cele din urmă ridicată. Vreme de mai bine de zece ani, Rushdie trăise sub protecţie strictă în Anglia, apoi la New York. M-am dus la înmormântarea lui Martin. El nu avusese acelaşi noroc. Primul glonţ fusese pentru el.
Mi-am amintit despre ce scrisese Kundera în legătură cu acest scriitor Situaţia era unică în istorie şi trimitea la o confruntare fundamentală între mai multe epoci: „Prin originea sa, Rushdie aparţine societăţii musulmane care, în mare parte, trăieşte încă în epoca de dinaintea Timpurilor moderne. El îşi scrie cartea în Europa, în epoca Timpurilor moderne, sau, mai precis, la sfârşitul acestei epoci." în acelaşi mod, cei care se străduie astăzi să înăbuşe sub bunele lor sentimente libertatea de creaţie şi care sunt din păcate tot mai auziţi, se alătură prm preocupările lor obscurantismului de dinaintea triumfului raţiunii. Pentru Kundera, romanul este prin definiţie opera Europei, încă o dată, atunci când el spune „roman european", el nu vorbeşte despre ceea ce s-a creat în Europa de către europeni, ci despre ceea ce face, literar vorbind, parte dintr-o istorie care a început în zorii Epocii moderne în Europa. Or, se întâmplă că această artă europeană este prin definiţie incompatibilă cu orice spirit religios, căci ea este profanare prin definiţie. Romanuj este ceea ce face insesizabil tot ceea ce ea atinge şi face astfel trimitere la ambiguitatea morală a omului şi la relativitatea fundamentală a lucrurilor. Cei care cred că deţin adevărul şi nu admit contestarea

sunt aşadar direct ameninţaţi de arta romanului. De aceea sunt cu cruzime interesaţi s-o distrugă. Odată cu Rushdie, ceea ce imamul voia să doboare era chiar arta romanului ca atare. Odată cu Martin Millet, ceea ce a fost vizat a fost ficţiunea însăşi. Şi este îndeajuns de uimitor să constatăm că Europei îi vine atât de greu să apere arta cea mai europeană, adică să-şi apere propria cultură. Ne mulţumim cu o măruntă petiţie şi ne întoarcem apoi fiecare acasă. Laşitatea milosteniei: da, dăm doi gologani şi ne vedem de drum. Şi apoi vine frica.
în ziua aceea, nu era practic nimeni în cimitirul Montparnasse. Europa nu era peste măsură de tulburată de faptul că arta, prin excelenţă a ei şi doar a ei, tocmai fusese condamnată la moarte Ambianţa era dezastruoasă. Ne-am strâns mâinile. Dârdâiam de frig. Fiecare scuipa fum când dădea aerul afară din piept Aveam cu toţii chef să viităm şi să trecem la altceva Da, ambianţa era dezastruoasă pentru că evoca pentru noi toţi, cred, rugurile aprinse de generaţii de dobitoci, făcând viaţa imposibilă celor care constituie astăzi fundamentele culturii noastre. Unde sunt oare acum bărbaţii puternici ai acelei epoci, cardinalul du Bellay, cardinalul Odet, cei aidoma lui Francisc I, care îi asigurau de protecţia lor pe scriitorii hăituiţi? „Dar Europa mai este ea oare Europa? Adică societatea romanului? Altfel spus: se mai află ea încă în epoca Timpurilor moderne? Nu cumva este deja pe cale să intre într-o altă epocă fără

nume încă, pentru care artele ei nu mai reprezintă mare lucru?" Iată, între altele, întrebările pe care mi le puneam ieşind din cimitirul Montparnasse.
P S Mai este oare util să precizez că resping în întregime zvonurile care au fost difuzate în cursul lunilor ce au urmat şi care au pretins că eu eram adevăratul autor al Fascinaţiei răuluP Reamintesc tuturor acelora care colportează aceste insinuări că Martin Millet a recunoscut implicit ca a semnat acea carte şi că nu m-aş fi amuzat să las in text indicii care să permită identificai ea lui pe nediept Nu î-am dorit niciodată îăul lui Mai tui Millet şi nu sunt un asasin
HUI"
n« » m f " [it ! ,('11'
;.;«*■■■
CUPRINS
1. Plecarea cu avionul 9
2. Egyptian Night.....27
3 Barul cazinoului.....39
4. Zvonurile de înfruntare 51
5. Femeile goale 69
6. în mijlocul oceanului ... .83
7 Aşteptându-ne la ce e mai rău.....103
8. Mai adânc în miezul neliniştii.....119
9. Paradisul 137
10. Fascinaţia răului.....169